

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Ang Dakilang Pagitan

The Great Parenthesis

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *The Great Parenthesis*, ni H. A. Ironside.

Orihinal na edisyon: Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan.

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions.
Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

“Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba.” (2 Timoteo 2:2)

Paunang Salita

Ang laman ng aklat na ito ay talagang pinalawak na bersiyon ng mga pag-aaral tungkol sa hula ng Biblia na ibinigay ko sa iba't ibang kumperensiya nitong nakaraang ilang taon. Hindi naging maginhawa noon na maipasulat ang mga ito habang ibinibigay, kaya't maingat kong binalikan ang buod ng mga mensahe, at ngayo'y iniaalay ko ito sa mga interesado sa ipinahayag ng Espiritu ng Diyos tungkol sa mga bagay na darating. Taimtim na paniniwala ng sumulat na ang hindi pag-unawa sa ipinahayag ng Kasulatan tungkol sa Dakilang Pagitan, mula sa pagtanggì sa Mesiyas at sa kasunod na pagsasantabi sa Israel bilang bansa, hanggang sa muling pagtitipon sa makalupang bayan ng Diyos at sa muling pagkilala sa kanila ng Panginoon sa mga huling araw, ang pangunahing dahilan ng maraming nagkakasalungat at hindi ayon sa Kasulatan na turo tungkol sa hula. Kapag naunawaan na ang panahong ito ng pagitan, at naintindihan ang ginagawa ngayon ng Diyos sa kapanahunang ito, bubukas nang napakalinaw ang buong plano ng hula.

Hindi ko inihanda ang aklat na ito na nagkukunwaring may natuklasan akong bago. Masaya kong inaamin ang utang na loob ko sa maraming mahinahon at espirituwal na guro ng Salita na noong unang panahon ay malinaw na nakakita ng maraming katotohanan tungkol sa plano ng Diyos sa hula, mga katotohanang pinalabo nang husto ng mga sumunod na manunulat at guro. Hindi ko inaasahang sasang-ayon sa akin ang lahat ng babasa, pero buong pagpapakumbaba kong hinihiling na, gaya ng mga Judiong taga-Berea noong una, huwag nilang tanggihan ang patotoong ito nang hindi muna maingat na sinisiyasat, kundi saliksikin nila ang Kasulatan kung

tunay nga ang mga bagay na ito. Sa ganang akin, napakatagal nang bahagi ng aking pag-iisip ang mga ito at napakalaki ng naitulong sa akin sa pag-aaral ko ng Salita ng Diyos, kaya't sabik akong makapasok din dito ang iba. Pero wala rin akong hangaring ipilit ang anumang hindi pinatutunayan ng Kasulatan. "Wala kaming magagawa laban sa katotohanan, kundi para sa katotohanan." At sa Lumang Tipan ay nasusulat: "Sa kautusan at sa patotoo! Kung hindi sila magsalita ayon sa salitang ito, ito'y dahil walang liwanag sa kanila."

H. A. Ironside
Chicago, Ill.

Kabanata 1: Panimula

Kapansin-pansin na sa loob ng maraming siglo, bawat malaking digmaan sa pagitan ng mga bansa ay nagbunga ng lalong pagdami ng interes sa pag-aaral ng mga hula sa Kasulatan. Kapag nakikita ng mga tao na nagigiba ang lahat ng inakala nilang matibay at matatag, hindi kataka-taka na magsimula silang magtanong tungkol sa mga bagay na hindi matitinag, gaya ng itinuturo ng Banal na Salita ng Diyos. Sa kasamaang palad, may hangganan tayong lahat, at ang ating pag-iisip at pananaw ay malamang na nakakulong nang malaki sa kalagayan ng panahong ating kinabubuhayan. Kaya't laging may hilig ang maraming nag-aaral ng hula na ipagkasya ang mga pangyayaring alam nila mismo sa larawan ng hula na ibinigay sa Salita. Halimbawa, mula pa noong mga digmaan ni Napoleon, ilang beses nang sinubukang tukuyin ang ilang tanyag na tao bilang ang Halimaw o ang Antikristo, at gaano kadalas nang buong tiwalang hinulaan na ang mga pangyayari sa isang partikular na panahon ay patungo na sa Armagedon at magdadala, sa loob lamang ng ilang buwan o taon, ng wakas ng kapanahunang ito, ng pagbabalik ni Cristo, at ng pagtatatag ng Kanyang Kaharian sa Milenyo!

Laging tama ang magbantay at maghintay sa pagdating ng Panginoon. Ito ang iniutos sa atin. "Ang mapalad na pag-asa at ang pagpapakita ng kaluwalhatian ng ating dakilang Diyos at Tagapagligtas na si Jesu-Cristo" ay dapat laging maging gabay na bituin ng ating kaluluwa habang naglalakbay tayo sa dagat ng buhay; at tiyak na bawat Cristianong naturuan, na nalulungkot at napapagod na sa walang-saysay na pagsisikap ng tao na magkaroon at matiyak ang pangmatagalang

kapayapaan sa lupa, ay sabik at masayang umaasa sa ipinangakong Ikalawang Pagdating ng Prinsipe ng Kapayapaan, na maghahari sa katuwiran at magdadala ng kaligtasan sa magulong sanlibutan.

Pero paulit-ulit na sinubukan ng mga guro ng hula na bumuo ng iba't ibang sistema ng pagbibilang ng panahon na kinuha nang bahagya o buo sa Kasulatan, o kaya'y kinuha sa ilang guni-guning pagpapaliwanag sa Dakilang Piramide sa Egipto, sa takbo ng mga bituin, o maging sa mga hula ng mga manlilinlang gaya nina Nostradamus, Mother Shipton at iba pa. Karamihan sa mga sistemang ito ay sumisikat nang ilang panahon, pero kadalasan, ang mga sobrang kumpiyansang nagtataguyod nito ay nagtatakda ng petsa ng katuparan ng kanilang inaasahan nang napakalapit, kaya't sila mismo ay nabubuhay pa para makitang ganap na mali ang kanilang hula. Ang iba nama'y namamatay na bago pa mapatunayang mali ang kanilang hula, pero sa maraming pagkakataon ang mga pagtatangkang ito na itakda ang panahon ng Ikalawang Pagdating ng Mesiyas ay binabago at dinadagdagan ng iba para maging makabago at maiangkop sa bago at nagbagong kalagayan; pero sa huli, lahat ay napapatunayang mali.

Ang dahilan nito, sa tapat kong paniniwala, ay nabubuhay tayo sa isang panahon na tungkol dito ay wala talagang ibinigay na pagbibilang ng panahon sa Salita ng Diyos, at tiyak na wala rin sa Dakilang Piramide, na gagabay sa atin. Binabanggit ko lang ang Piramide dahil napakarami ang nagbatay ng kanilang paniniwala sa inaakala nilang pagpapatunay nito sa kanilang mga teorya. Hindi ako naniniwala kahit sandali na ito ang ipinropesiyang altar na itatayo sa hangganan ng lupain ng Egipto, sapagkat hindi naman ito altar, kundi isang malaking

libingan. Hindi kailangan ng Salita ng Diyos ng patunay mula sa labas. Buo na ito sa sarili nito. "Ang lahat ng Kasulatan ay kinasihan ng Diyos, at mapakikinabangan sa pagtuturo, sa pagsaway, sa pagtutuwid, sa pagsasanay sa katuwiran: upang ang tao ng Diyos ay maging ganap, lubos na nasasangkapan sa bawat mabuting gawa." Kung kaya ng Salita ng Diyos na gawing ganap ang tao ng Diyos, hindi na niya kailangang dagdagan pa ito para makamit ang hinahangad na layuning ito.

Kinikilalang prinsipyo sa pakikitungo ng Diyos sa tao na nag-aalok Siya ng ilang pribilehiyo o nagbibigay ng ilang pangako na ang panahon ng katuparan ay nakasalalay sa pananampalataya at pagsunod ng mga pinagbigyan nito. May ilang dakilang pangako na hindi saklaw ng ganitong kondisyon. Ang tipan ng Diyos kay Abraham ay dalisay na biyaya. Walang anumang nangyari mula noon o mangyayari pa na makapagbabago nito kahit kaunti. Sa pamamagitan ng maluwalhating Binhi ni Abraham, ang ating Panginoong Jesu-Cristo, pagpapalain pa ang lahat ng bansa ayon sa pangako. Pero may ibang pangakong ibinigay na ang katuparan ay nakasalalay sa pananampalataya at pagsunod. Isipin lang ang mga pangako ng Diyos sa Israel na mamahin nila ang lupain ng Palestina at mananatili sila roon sa kabila ng lahat ng pagsisikap ng kanilang mga kaaway na palayasin sila, basta lumakad sila sa pagsunod sa Kanyang Banal na Salita. Hindi nila ito nagawa, kaya't nawala sa kanila ang kanilang lupain; pero ang Diyos ding nagsabi sa kanila na ito ang magiging bunga ng kanilang pagsuway ay nagpahayag din na darating ang panahon na babalik sila sa lupaing iyon at magiging isang susi sa tamang pag-unawa sa hula. Kapag nahawakan na ang susing ito, maiiwasan ang maraming pagkakamali, at tiyak na mailalayo nito ang bayan ng Diyos sa panghihina ng loob kapag

para bang nagkagulo ang mga plano ng Diyos at hindi natutupad ayon sa Kanyang kalooban. Ang totoo, ginagawa Niya ang lahat ng bagay ayon sa pasya ng Kanyang sariling kalooban, pero marami sa atin ang hindi nakaunawa kung ano ang saklaw ng pasyang iyon.

Kaya't taglay ang mga panimulang kaisipang ito, suriin natin ang ilang bahagi ng Kasulatan kung saan malinaw na ipinakikita ang Dakilang Pagitan; at habang ginagawa natin ito, ipagkaloob nawa ng Diyos na umasa tayo sa Kanyang Espiritu Santo, upang hindi natin makaligtaan ang Kanyang kalooban, at upang akayin Niya tayo, ayon sa pangako ng ating Panginoon, sa buong katotohanan, habang kinukuha Niya ang mga bagay ni Cristo at ipinakikita sa atin, at ipinaaalam sa atin ang mga bagay na darating.

Kabanata 2: Ang Dakilang Hula ng Pitumpung Sanlinggo

Nasa ikasiyam na kabanata ng aklat ng Daniel ang pinakakahanga-hangang hula tungkol sa panahon sa buong Banal na Kasulatan. Sa palagay ko, si Sir Edward Denny marahil ang unang nag-aaral ng hula na tumawag sa kabanatang ito na "Ang Gulugod ng Hula." Maaaring hiniram din niya ang katawagang ito sa iba, pero kung gayon man, hindi pa ito natagpuan ng sumulat na ginamit ng sinumang sumulat nang mas maaga kaysa sa gurong ito. Angkop na angkop ang katawagan, sapagkat kung mauunawaan natin ang balangkas na ipinakikita rito, makikita nating nagkakalugar ang lahat ng hula sa Kasulatan nang hindi pinipilit, at napakasimple pa, kaya't malinaw na narito nga ang gulugod ng buong sistema ng hula sa Biblia.

Maaalala ng mga nag-aral nang husto sa aklat ng Daniel na nagsisimula ang kabanata sa salaysay ng personal na pinagdaanan ng puso ni Daniel. Sinasabi niya sa atin na pinag-aaralan niya ang mga aklat ng ilang propetang nauna sa kanya. Binabanggit niya ang aklat ng Jeremias, halimbawa (Kabanata 29:10-14), at marahil ang ikalawang aklat ng Cronica (36:21) bilang isa pa. Sa mga aklat na ito niya nalaman na tutuparin ng Diyos ang pitumpung taon ng pagkagiba ng Jerusalem. Malinaw na inihula na pagkatapos ng pagwasak sa lungsod at sa Templo, at ng pagkaalipin ng makalupang bayan ng Diyos sa Babilonia, lilipas ang pitumpung taon bago sila maibalik sa sarili nilang lupain at payagang muling itayo ang Templo, at sa kalaunan ay ang lungsod mismo ng Jerusalem.

Isa si Daniel sa mga nadalang bihag sa isa sa mga unang paglusob laban sa Palestina. Kabataan pa siya noon, at ngayo'y matanda na. Kaya't naunawaan niya na malapit nang matapos ang pitumpung taon. Ito ang nagtulak sa kanyang puso na manalangin—at napakamakahulugan nito. Gaano kadalas na pinag-aaralan ng mga tao ang hula mula lamang sa pananaw ng isip, gayong tiyak na walang makapagpapalapit nang higit sa ating puso sa Diyos kaysa sa pagbubulay-bulay sa Kanyang kahanga-hangang layunin tungkol sa muling pagdating ng Kanyang mapalad na Anak sa sanlibutan at sa pagtatatag ng Kanyang maluwalhating kaharian.

Nadama ni Daniel sa kanyang kaluluwa na wala sa tamang kalagayan ang bayan para maibalik, kaya't lumapit siya sa Diyos na nagpapahayag ng kasalanan. Marahil isa siya sa pinakabanal na taong nabubuhay noon, pero habang nagpapatirapa siya sa harap ng Panginoon, isinasama niya ang sarili sa mga kasalanan ng kanyang bayan habang dumaraing, "Ako at ang aking bayan ay nagkasala." Habang ibinubuhos niya ang kanyang puso sa pagsisisi, umaasa siya sa Diyos na magliligtas, at bilang sagot sa kanyang panalangin, isinugo ang isang mensahero mula sa Trono ng Diyos, si Gabriel mismo, ang maluwalhating nilalang ding nagpakita sa kanya sa sumunod na pagkakataon, at noong pasimula ng panahon ng Bagong Tipan ay pinili para ihatid sa mapalad na Birheng Maria ang kahanga-hangang balita na siya ang itinakdang maging ina ng ipinangakong Mesiyas.

May nakaaantig sa paraan ng pagtawag ng Espiritu ng Diyos ng pansin sa oras nang unang magpakita si Gabriel kay Daniel. Sinasabi sa atin na siya ay "humipo sa kanya nang malapit na ang oras ng handog sa gabi." Ibig sabihin, iyon ang oras na,

kung maayos lang ang lahat sa Israel, ihahandog sana ang panggabing hain sa altar sa Jerusalem; pero giba na ang altar na iyon; wasak na ang Templo. Walang usok ng hain na pumapailanlang sa Diyos mula sa banal na lugar na iyon. Gayunma'y hindi kailanman nakalimutan ni Daniel ang oras na dapat sanang inilalagay ang handog sa altar.

Siyempre, ang handog na iyon ay larawan ng paghahain ng ating Panginoong Jesus na mangyayari pa noon. Nakikita ng Diyos mismo sa bawat hayop na inihain sa mga altar ng mga Judio ang isang larawan ng Persona at gawain ng Kanyang sariling minamahal na Anak; at lahat ng gagawin pa ng Diyos para sa Israel, para sa Iglesia, at para sa mga bansa, ay nakasalig sa natapos na gawain sa krus ng Kalbaryo. Doon ay "tumikim ng kamatayan para sa bawat tao" ang ating Panginoon. Ang totoo, ang huling salita sa orihinal ay walang kasarian. Tumikim ng kamatayan ang ating Panginoon para sa bawat *bagay*. Ang pagpapala sa buong sansinukob ay nakasalalay sa gawaing tinapos Niya sa krus.

Ngayon, pansinin natin ang mensahe o hulang dinala ni Gabriel kay Daniel. Mababasa natin sa mga talata 24 hanggang 27:

"Pitumpung sanlinggo ang itinakda sa iyong bayan at sa iyong banal na lungsod, upang tapusin ang pagsalangsang, at wakasan ang mga kasalanan, at gawin ang pakikipagkasundo para sa kasamaan, at dalhin ang walang-hanggang katuwiran, at tatakan ang pangitain at hula, at pahiran ng langis ang kabanal-banalan. Kaya't alamin mo at unawain, na mula sa paglabas ng utos na ibalik at itayo ang Jerusalem hanggang sa Mesiyas na Prinsipe ay pitong sanlinggo, at animnapu't dalawang sanlinggo: ang lansangan ay muling itatayo, at ang pader, sa panahong magulo. At pagkatapos ng animnapu't

dalawang sanlinggo ay ihihiwalay ang Mesiyas, ngunit hindi para sa kanyang sarili: at ang bayan ng prinsipeng darating ay wawasakin ang lungsod at ang santuwaryo; at ang wakas niyon ay sa pamamagitan ng baha, at hanggang sa wakas ng digmaan ay itinakda ang mga pagkagiba. At pagtitibayin niya ang tipan sa marami sa loob ng isang sanlinggo: at sa kalagitnaan ng sanlinggo ay ipatitigil niya ang hain at ang handog, at dahil sa paglaganap ng mga kasuklam-suklam ay gagawin niya itong giba, hanggang sa kawakasan, at ang itinakda ay ibubuhos sa giba."

May ilang bahagi rito na nagiging mas malinaw kung titingnan natin ang ibang salin. Halimbawa, sa talata 25, sa huling bahagi, ganito ang Revised Version: "Muli itong itatayo, may lansangan at bambang, sa panahong magulo." Sa halip na "panahong magulo," ang ilang salin ay may "ang *makitid* na panahon." Pagkatapos, sa talata 26, mas mabuti yata ang nasa gilid ng pahina kaysa sa karaniwang teksto: "Pagkatapos ng animnapu't dalawang sanlinggo ay ihihiwalay ang Mesiyas, at mawawalan ng anuman." Ang huling bahagi ng talata 26 ay ganito sa Revised Version: "Hanggang sa wakas ay magkakaroon ng digmaan; itinakda ang mga pagkagiba." At sa talata 27, ang huling kalahati ng talata ay ganito sa Revised Version: "Sa pakpak ng mga kasuklam-suklam ay darating ang isang magpapagiba." May iba pang maliliit na pagkakaiba sa iba't ibang salin, pero hindi na natin kailangang pagtuunan ang mga iyon ngayon.

Timbangin nating mabuti kung ano talaga ang ipinahahayag dito. Alalahanin muna na naunawaan ni Daniel sa mga aklat ang bilang ng mga taon na tutuparin ng Diyos ang pagkagiba ng Jerusalem. Iyon ang nasa isip niya sa kanyang panalangin ng

pagpapahayag ng kasalanan. Sinagot siya ng Diyos sa pamamagitan ng Kanyang anghel at ipinaalam na hindi sa pagtatapos ng pitumpung taon, kundi sa pagtatapos ng pitumpung sanlinggo, matatapos ang lahat ng kalungkutan ng Israel. Ang salitang isinalin na *sanlinggo* ay kinikilala ng mga iskolar sa pangkalahatan bilang salitang ang ibig sabihin lang ay *isang pito*. Maaari itong gamitin para sa pitong araw, pitong buwan, o, gaya ng walang-alinlangang kahulugan dito, pitong taon, dahil mga taon ang nasa isip ni Daniel. Kaya't ang pitumpung sanlinggo ng mga taon ay 490 taon.

Ngayon, pansinin natin kung ano mismo ang sinasabi ng anghel. "Pitumpung pito ang itinakda," o "inihiwalay" (ibig sabihin, inihiwalay mula sa kabuuan ng panahon). Ang pitumpung pitong ito, o 490 taon, ay ibinukod sa pagbibilang ng Diyos para sa tinatawag ng anghel na "Iyong bayan at iyong banal na lungsod," ibig sabihin, ang bayan ni Daniel, na tiyak na ang bayan ng mga Judio, at ang kanyang banal na lungsod, ang Jerusalem, ang literal na kabisera ng lupain ng Palestina.

Ngayon, ano ang mangyayari sa pagtatapos ng 490 taong ito? Dagdag ng anghel: "Upang tapusin ang pagsalangsang, at wakasan ang mga kasalanan, at gawin ang pakikipagkasundo [o pagtubos] para sa kasamaan, at dalhin ang walang-hanggang katuwiran, at tatakan ang pangitain at hula, at pahiran ng langis ang kabanal-banalan." Pansinin nang mabuti ang bawat pahayag na ito. Sa pagtatapos ng 490 taon, matatapos ang pagsalangsang ng Israel, at mawawakasan ang kanilang mga kasalanan, sapagkat nagawa na ng kanilang Mesiyas ang pakikipagkasundo o pagtubos para sa kasamaan. Matatapos na ang mahabang panahon ng pagdurusa ng Israel sa ilalim ng paa ng mga Hentil, at darating ang walang-hanggang katuwiran.

Malinaw na tumutukoy ito sa pagtatatag ng kaharian ng Mesiyas. Pagkatapos ay tatatakan ang pangitain at hula. Ibig sabihin, matutupad na ang lahat kaya't hindi na kakailanganin ang pangitain at hula; at sa huli, papahiran ng langis ang kabanal-banalan. Sa palagay ko, ito'y tumutukoy sa pagbabalik ng kaluwalhatian ng Shekinah sa Israel kapag natipon nang muli ang bayan sa sarili nilang lupain at naitayong muli ang Templo ni Jehova. Nawala na ang kaluwalhatian ng iyon mula nang wasakin ni Nabucodonosor ang Jerusalem. Hindi ito nakita sa templo ni Zerubabel ni sa templo ni Herodes, pero babalik ito kapag natapos na ang pagdadalamhati ng Israel at, bilang bayang nagsisi, ibabalik sila sa Diyos. Hanggang dito, kung gayon, ang pangako ng talata dalawampu't apat.

Ngayon, kung malalaman natin kung kailan talaga magsisimula ang 490 taong panahon, madali na sanang bilangan ang 490 taon mula roon at saka itanong, "Natupad na ba ang lahat ng pangakong ito?" Ang simula ay ibinigay sa sumunod na talata. "Kaya't alamin mo at unawain, na mula sa paglabas ng utos na ibalik at itayo ang Jerusalem"—huminto muna tayo rito sandali. Malinaw na ito ang panahon na dapat nating simulang bilangan. Kailan lumabas ang isang utos na ibalik at itayo ang Jerusalem? Dito mismo nagkakaiba ang palagay ng mahihinahong guro ng hula. Iginigiit ng ilan na ang tinutukoy ay ang utos na ibinigay sa ikapitong kabanata ng aklat ng Ezra, na mga 457 B.C.; pero kung maingat na susuriin ang kautusang iyon, makikitang hindi talaga ito tungkol sa pagbabalik at pagtatayo ng lungsod ng Jerusalem, kundi pagpapatibay lamang ng naunang kautusan ni Ciro na muling itayo ang Templo at ibalik ang pagsamba sa Diyos sa Israel. Mas malamang na ang tinutukoy na utos ay ang ibinigay sa ikalawang kabanata ng aklat ng Nehemias. Doon ay

tunay ngang may utos na ibalik at itayo ang Jerusalem, at ibinigay ang utos na iyon noong mga 445 B.C.

Hindi sinasabi sa atin kung ang mga pitong taon ay bibilangin ayon sa takbo ng araw o ng buwan, at para sa layunin natin ngayon, hindi na kailangang talakayin pa ang problemang iyan dito. Si Sir Robert Anderson, sa kanyang napakahusay na akdang *The Coming Prince*, ay tinalakay ito nang napakadetalye, at naglahad ng isang sistema ng pagbibilang ng panahon na mukhang lubos na kasiya-siya, bagaman hindi lahat ay handang tumanggap nito. Maaaring basahin ito ng mga interesado sa kanilang paglilibang. Hindi ko tatalakayin dito ang pagbibilang ng panahon mismo. Gusto ko lang idiin na maliwanag na nasa Nehemias 2 ang simula ng hulang ito tungkol sa panahon.

Pero ngayon, ituloy natin ang pagsipi sa natitirang bahagi ng talata: "Mula sa paglabas ng utos na ibalik at itayo ang Jerusalem hanggang sa Mesiyas na Prinsipe ay pitong sanlinggo, at animnapu't dalawang sanlinggo." Kaya't narito ang animnapu't siyam na sanlinggo—hindi pitumpu. Sa ibang salita, 483 taon—hindi 490. Sa ilang kadahilanan, inihihiwalay ng anghel ang huling sanlinggo ng pitong taon mula sa animnapu't siyam na matatapos sa pagdating ng Mesiyas na Prinsipe. At ang animnapu't siyam na sanlinggong ito ay hinati sa dalawang panahon—pitong sanlinggo, o apatnapu't siyam na taon, at animnapu't dalawang sanlinggo, o 434 taon. Walang alinlangang ang paghahating ito ay para ihanda ang ating isip sa isa pang paghahati sa pagitan ng ikaanimnapu't siyam at ng ikapitumpung sanlinggo.

Sinasabi sa atin: "Ang lansangan ay muling itatayo, at ang pader, sa panahong magulo," o, gaya ng ibang salin, "sa

makitid," o "sa gipit na panahon." Maliwanag na ang tinutukoy ay ang pitong sanlinggo bilang hiwalay sa animnapu't dalawang sanlinggo. Ang unang panahon ay tinatawag na "ang makitid na panahon," at sa apatnapu't siyam na taong iyon ay muling itinayo ang lungsod ng Jerusalem at muling natipon doon ang bayan. Magulong panahon nga iyon sa isang antas, pero maliwanag na ang tinutukoy ay hindi gaanong ang kahirapan ng bayan noon kundi ang katotohanang itinayo ang lungsod sa makitid na panahong iyon.

Ang animnapu't dalawang sanlinggo ay nagsisimula agad pagkatapos ng pitong sanlinggo, at sinasabi sa atin sa talata 26: "At pagkatapos ng animnapu't dalawang sanlinggo ay ihihiwalay ang Mesiya at mawawalan ng anuman." Kung tama si Sir Robert Anderson sa kanyang sistema ng pagbibilang ng panahon, naganap ang napakalaking pangyayaring ito sa loob ng isang literal na linggo pagkatapos mismo ng pagtatapos ng animnapu't siyam na sanlinggo ng mga taon. Itinuturo niya na ang animnapu't siyam na pitong taon na tig-360 araw ay natapos nang salubungin ang ating Panginoon sa Jerusalem ng mga bata at ng iba pang sumisigaw, "Hosana; Mapalad ang dumarating sa pangalan ng Panginoon." Gayunman, hindi sinasabi sa atin na ihihiwalay ang Mesiya sa mismong oras ng pagtatapos ng animnapu't dalawang sanlinggo, kundi "*pagkatapos* ng animnapu't dalawang sanlinggo ay ihihiwalay ang Mesiya." Ang bahaging ito ng hula ay natupad nang eksakto. "Naparito Siya sa Kanyang sariling bayan, at hindi Siya tinanggap ng Kanyang sariling bayan." Iniharap Niya ang Sarili sa Israel bilang kanilang ipinangakong Haring-Mesiya. Sinabi nila, "Ayaw naming maghari sa amin ang taong ito," at hiningi nilang ipako Siya sa krus. Nagtanong si Pilato, "Ipapako ko ba sa krus ang inyong Hari?" Sumigaw sila, "Wala kaming hari

kundi si Cesar." At sa gayon ay ipinako sa krus ang Mesiyas na matagal nang hinihintay ng bansa. Pagkatapos niyon, kung ituturing natin ang ikapitumpung sanlinggo na tuloy-tuloy na kasunod ng panahong nagtapos sa krus, sa loob ng pitong taon mula nang ipako sa krus ang Tagapagligtas ay natupad na sana ang lahat ng pangakong ibinigay sa Israel!

Ang totoo, hindi natupad ang mga iyon. Hindi nakilala ng Israel ang kanilang Mesiyas. Hindi pa rin nila Siya kilala bilang ang Nagdala ng kanilang kasalanan. Hindi pa natatapos ang kanilang pagsalangsang. Hindi pa nawawakasan ang kanilang mga kasalanan. Wala pa silang nalalaman tungkol sa pagtubos para sa kasamaan. Hindi pa dumarating ang walang-hanggang katuwiran. Hindi pa natatatakan ang pangitain at hula. Hindi pa napapahiran ng langis ang kabanal-banalan sa pagbabalik ng Shekinah. Ano ngayon? Nabigo ba ang hula? Napatunayan bang mali ang Salita ng Diyos? Imposible! Alam nating hindi Niya maikakaila ang Kanyang Sarili. Pero dito mismo natin matatagpuan ang isa sa mga dakila at mahalagang katotohanan ng Salita.

Sa pagitan ng ikaanimnapu't siyam at ng ikapitumpung sanlinggo ay may isang Dakilang Pagitan na tumagal na ngayon nang mahigit sa labinsiyam na raang taon. Ipinagpaliban ang ikapitumpung sanlinggo ng Diyos mismo, na nagbabago ng mga panahon at mga kapanahunan, dahil sa pagsalangsang ng bayan. Gaya ng nasabi ko na sa ibang lugar, bagaman tinutulan ng ilan ang ganitong pananalita, sa sandaling mamatay ang Mesiyas sa krus, huminto ang orasan ng hula. Wala ni isang tiktak ang orasang iyon sa loob ng labinsiyam na siglo. Hindi ito muling aandar hangga't hindi natatapos ang buong kapanahunang ito, at muling haharapin ng Diyos ang Israel.

Balikan natin ang hula at tingnan nang tiyak kung ano ang inihuhula roon. Matapos ipahayag kay Daniel na ihihiwalay ang Mesiyas at mawawalan ng anuman pagkatapos ng 483 taong panahon, mababasa natin: "At ang bayan ng prinsipeng darating ay wawasakin ang lungsod at ang santuwaryo; at ang wakas niyon ay sa pamamagitan ng baha, at hanggang sa wakas ay itinakda ang mga digmaan at mga pagkagiba." Ano nga ba ang inihuhula rito? Inihiwalay ang Mesiyas. Wala Siyang natanggap kung tungkol sa kahariang matagal nang ipinangako at hinihintay. Hindi nagtagal pagkatapos Siyang ipako sa krus, dumating ang bayang Romano at winasak ang lungsod at ang Santuwaryo. Hindi sinasabi sa atin kung kailan eksaktong mangyayari ito. Ang totoo, apatnapung taon pagkatapos. Pansinin din na hindi sinasabi rito na ang prinsipeng darating at wawasak sa lungsod. May isang prinsipeng tinutukoy na gaganap pa ng malaking bahagi sa hula. Pero hindi pa siya lumilitaw; ang kanyang bayan, ibig sabihin ang bayang Romano, ang ginamit bilang panghampas ng Diyos para parusahan ang Israel sa kanilang mga kasalanan, at winasak nila ang Jerusalem at ang Templo ni Jehova.

Pagkatapos ay inilagay ang buong kapanahunang ito sa tatlong linya: "Ang wakas niyon ay sa pamamagitan ng baha, at hanggang sa wakas ay itinakda ang mga digmaan at mga pagkagiba." Ibig sabihin, na parang sa umaapaw na baha, ang bayang Israel ay wawasakin ng kanilang mga kaaway, ikakalat sa buong mundo, at hanggang sa wakas, ibig sabihin ang ikapitumpung sanlinggo na hindi pa natutupad, magkakaroon ng mga digmaan at mga pagkagiba. Ito mismo ang sinasabi sa atin ng ating Tagapagligtas, gaya ng nakatala sa Mateo 24. Sa buong kapanahunang ito, "makakarinig kayo ng mga digmaan at mga balita ng mga digmaan: mag-ingat kayo na huwag

kayong mabagabag: sapagkat kailangang mangyari ang lahat ng ito, ngunit hindi pa ang wakas." Ang wakas na iyon ay muli ang ikapitumpung sanlinggo.

Sa buong aklat ng Daniel ay madalas nating makita ang pananalitang "ang panahon ng wakas." Matatagpuan din ang ganitong pananalita sa ibang bahagi ng mga hula sa Kasulatan. Ang panahon ng wakas ay ang huling pitong taon ng mga panahong itinakda ng Diyos para sa bayan ng mga Judio, na hindi pa nagsisimulang tumakbo. Makikita natin habang itinutuloy natin ang ating pag-aaral kung ano ang ginagawa ng Diyos sa panahong ito sa pagitan na tinawag nating "Ang Dakilang Pagitan."

Kapag natapos na ang panahong ito ng paghihintay, saka lilitaw ang prinsipeng mismo na ang bayan ay lumitaw na; ibig sabihin, ang dakilang pinunong Romano ng mga huling araw, na tinatawag sa Apocalipsis 13 na "ang Halimaw" dahil siya talaga ang kabuuan ng bawat masamang prinsipyo sa lahat ng imperyo ng sanlibutan. Pagdating niya, magkukunwari muna siyang kaibigan ng mga Judio, at mababasa natin sa talata 27: "Pagtitibayin niya ang tipan sa marami sa loob ng isang sanlinggo: at sa kalagitnaan ng sanlinggo ay ipatitigil niya ang hain at ang handog, at dahil sa paglaganap ng mga kasuklam-suklam ay gagawin niya itong giba, hanggang sa kawakasan, at ang itinakda ay ibubuhos sa giba," o, gaya ng basa ng ilan, "sa nagpapagiba." Kataka-taka na marami ang nag-akala na ang Prinsipeng Mesiyas mismo ang magpapatibay ng tipan sa loob ng isang sanlinggo. Pero kailan Siya gumawa ng ganoong tipan? Ang dugo ng tipan na ibinuhos Niya sa krus ay hindi para pagtibayin ang isang tipan sa loob ng pitong taon, kundi ito ang dugo ng walang-hanggang tipan.

Sa mga huling araw, kapag muling hinarap ng Diyos ang Israel at malapit na Niyang dalhin sila sa kapuspusan ng pagpapala, lilitaw ang isang prinsipeng Romano na makikipagtipan sa bansa sa loob ng pitong taon, na nangangakong ipagtatanggol sila at bibigyan ng kalayaan sa relihiyon habang bumabalik sila sa kanilang lupain. Sa loob ng tatlo at kalahating taon ay papayagan niya itong magpatuloy, pero sa kalagitnaan ng sanlinggo ay sisirain niya ang tipan at ipag-uutos na itigil ang lahat ng pagsamba kay Jehova, at mahahayag ang Antikristo sa tunay niyang pagkatao. Magbubunga ito ng tinatawag sa Kasulatan na panahon ng kabagabagan ni Jacob, o ang Malaking Kapighatian, at magpapatuloy ito nang tatlo at kalahating taon hanggang sa dumating ang paghatol sa nagpapagiba, at maligtas ang makalupang bayan ng Diyos. Ang malaking bahagi ng aklat ng Apocalipsis, at sa katunayan halos lahat mula kabanata apat hanggang sa katapusan ng kabanata labinsiyam, ay tungkol sa mga pangyayaring magaganap sa langit at sa lupa sa huling ikapitumpung sanlinggo ni Daniel na hindi pa natutupad. Kapag nakita ito, kahanga-hanga ang pagkakatugma ng lahat, at nagiging malinaw ang mga hula sa Kasulatan.

Kabanata 3: Ang Kalugod-lugod na Taon ng Panginoon

Kapag nakita na natin ang putol sa plano ng hula na inilalahad sa Daniel 9, mapapansin natin na may puwang na inilaan para dito sa pagpapaliwanag ng hula sa buong Salita ng Diyos. Ang hula ay may kinalaman muna sa mga pangyayaring may kaugnayan sa mga bansang nakasalamuha ng Israel bago at hanggang sa pagdating at pagtangi sa Mesiyas. Pagkatapos ay may mahabang pagitan, at dito, ayon sa natututuhan natin sa Bagong Tipan, ang Diyos ay gumagawa ng isang gawaing hindi kailanman binanggit noong panahon ng Lumang Tipan. Kasunod nito ay may mga hulang tungkol sa mga darating na paghatol sa panahon ng wakas at sa Ikalawang Pagdating ng ating Panginoon na may kapangyarihan at kaluwalhatian, kung kailan aangkinin Niya ang kahariang matagal nang inihula.

Isang napakalinaw na halimbawa ang Isaias 61; binasa at ipinaliwanag ng ating Tagapagligtas ang isang bahagi nito nang una Siyang bumalik sa Nazaret, kung saan Siya lumaki, pagkatapos Siyang bautismuhan ni Juan at matukso sa ilang. Sinasabi sa atin ni Lucas na nang pumasok Siya sa sinagoga sa araw ng Sabbath, at tumayo upang bumasa, iniabot sa Kanya ang aklat ni propeta Isaias, at nang buksan Niya ang aklat, nakita Niya ang lugar na kung saan nasusulat:

“Ang Espiritu ng Panginoon ay sumasa Akin, sapagkat Ako’y Kanyang pinahiran upang ipangaral ang Ebanghelyo sa mga dukha; Ako’y Kanyang sinugo upang pagalingin ang mga bagbag ang puso, upang ipahayag sa mga bihag ang paglaya, at sa mga bulag ang pagkakita, upang palayain ang mga sugatan,

upang ipangaral ang kalugod-lugod na taon ng Panginoon”
(Lucas 4:16-19).

Sa unang mga salita ng sumunod na talata ay mababasa natin:
“At inilapat Niya ang aklat, at ibinalik sa tagapag-ingat, at
naupo.” May isang bagay dito na napakahalaga. Kapag binalikan
natin ang Isaias 61, makikita natin na huminto Siya sa pagbasa
sa isang kuwit, sapagkat doon sa talatang 2 ay mababasa natin:

“Upang ipahayag ang kalugod-lugod na taon ng Panginoon, at
ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos; upang aliwin ang
lahat ng nagdadalamhati; upang itakda sa mga nagdadalamhati
sa Sion, upang bigyan sila ng putong na kagandahan kapalit ng
abo, ng langis ng kagalakan kapalit ng pagdadalamhati, ng
damit ng papuri kapalit ng espiritu ng kabigatan; upang sila’y
tawaging mga punong-kahoy ng katuwiran, ang itinanim ng
Panginoon, upang Siya’y luwalhatiin” (Isaias 61:2-3).

Ang natitirang bahagi ng kabanata ay nagsasalita tungkol sa
kahanga-hangang pagpapalang darating sa lupain ng Palestina
at sa bayang Israel sa mga huling araw.

Ngayon, nang huminto ang ating Panginoon sa pagbasa sa
gitna ng talatang 2, maliwanag na may tiyak Siyang dahilan, at
ang dahilang iyon ay malapit na kaugnay ng pinag-aralan na
natin tungkol sa dakilang hula ng pitumpung sanlinggo. Kung
hindi pa napag-iisipan ng isang tao ang bagay na ito, maaaring
akalain niya na tuloy-tuloy ang buong hula sa Isaias 61. Walang
anuman sa talatang ito ng Lumang Tipan na nagsasabing iba;
ngunit sa pagtiklop ng aklat sa sandaling iyon, malinaw na
pinaghiwalay ng ating Panginoon ang Kanyang paglilingkod na
kaugnay ng Kanyang Unang Pagdating at ang mangyayari
kapag Siya’y dumating sa ikalawang pagkakataon. Huminto Siya
sa pagbasa nang bigkasin Niya ang mga salitang, “Upang

ipahayag ang kalugod-lugod na taon ng Panginoon.” Ito ang nagpasimula sa Panahon ng Ebanghelyo. Hindi na Niya itinuloy ang pagbasa sapagkat ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos ay hindi pa nakatakdang magsimula noon, at ang totoo, hanggang ngayon ay hindi pa ito nagsisimula.

Sa madaling salita, inilagay ng ating Panginoon sa loob ng isang kuwit ang buong dispensasyon ng biyaya ng Diyos na kinabubuhayan natin. Ang kuwit na iyon ay kumakatawan sa isang panahon na halos dalawang libong taon, kahit man lang. Kung gaano pa kahaba, hindi natin masasabi. Wala ni isa pang bahagi ng hula ang natupad mula nang itiklop ng Panginoon ang aklat. Kapag nagsimula na ang huling ikapitumpung sanlinggo ni Daniel, saka magsisimula ang katuparan ng natitirang bahagi ng hula, at hindi magtatagal ay pagtitibayin ang bawat pangako sa bayang Israel.

Dumating ang Panginoong Jesus sa mapagpakumbabang biyaya, ipinangangaral ang mabuting balita sa maaamo. Dumating Siya na tinatalian ang sugat ng mga bagbag ang puso, ipinahahayag ang paglaya sa mga bihag at ang pagbubukas ng bilangguan sa mga nakagapos. Ipinangaral Niya ang kalugod-lugod na taon ng Panginoon, ngunit tinanggihan Siya ng Israel. Hindi nila nakilala sa mapagpakumbabang taga-Nazaret ang Haring kanilang hinihintay, kaya sa pagtangga nila sa Kanya ay natupad nila ang iba pang mga Kasulatan.

Dahil dito, naging malaya ang Diyos, kung maaari kong sabihin nang ganito, na buksan ang mga lihim na nasa Kanyang puso na bago pa itatag ang sanlibutan. Kaya mayroon tayong maluwalhating kapanahunan ng biyaya na kinabubuhayan natin ngayon, ang pagtawag palabas sa Iglesya mula sa mga Judio at mga Hentil upang maging katawan at kasintahang

babae ni Cristo, at upang makibahagi sa Kanyang trono kasama Niya sa darating na kapanahunan. Sa buong panahong ito, ang Israel bilang bansa ay itinakwil. Kahangalan ang ipilit, gaya ng ginagawa ng iba, na ang bansang Britanya at ang mga kalahi nito ang tunay na Israel at na dapat ngayong paghiwalayin ang Israel at ang mga Judio. Bago ang pagkabihag sa Asiria at sa Babilonia, ginawa ng Diyos ang paghihiwalay na ito, ngunit mula noon ay makikita natin na ang mga salitang “Judio” at “Israelita” ay ginagamit nang palitan. Malinaw itong makikita kapag pinag-aralan na natin ang dakilang bahaging pamagitan sa Sulat sa mga taga-Roma, mga kabanata 9 hanggang 11. Sa buong panahong ito, ang Israel bilang bansa ay isinasantabi. Sila ay parang “nawawala” sa gitna ng mga Hentil. Maaaring maligtas sa biyaya ang bawat Israelita sa paraang gaya rin ng bawat Hentil, ngunit hindi pinakikitunguhan ng Diyos ang piniling bansa bilang isang bansa.

Kapag natapos na ang kapanahunang ito at ang Iglesya ng Diyos ay naagaw na paitaas upang makasama ang Panginoon, saka susunod ang kakila-kilabot na panahon ng paghatol na madalas banggitin sa mga Kasulatan ng hula, “ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos.” Iyon ang araw na hahatulan ng Diyos ang tumalikod na Sangkakristiyanuhan at ang tumalikod na Judaismo, kung kailan ibubuhos ang mga mangkok ng Kanyang poot sa mga makasalanang bansa na tumanggi sa Kanyang Salita, tumanggi sa Kanyang Anak, at lumapastangan sa Kanyang Espiritu Santo. Ang araw na iyon ng paghihiganti ay paulit-ulit na binabanggit sa Kasulatan sa iba’t ibang pangalan. Tinatawag itong “ang dakila at kakila-kilabot na araw ng Panginoon,” “ang panahon ng kabagabagan ni Jacob,” “ang malaking kapighatian,” “ang darating na oras ng pagsubok,” at iba pang mga tawag. Wala itong kinalaman sa mga pagsubok at

kapighatiang dinaranas ngayon ng Iglesia ng Diyos. Para sa Iglesia, ang buong panahon ng kanyang pagpapatotoo dito sa lupa ay panahon ng kapighatian, gaya ng sinabi ng ating Panginoon: “Sa sanlibutan ay mayroon kayong kapighatian, ngunit sa Akin ay mayroon kayong kapayapaan.” At sinasabi sa atin ni Apostol Pablo: “Kinakailangang dumaan tayo sa maraming kapighatian bago pumasok sa kaharian ng Diyos.” Ngunit iba ito sa tinatawag nang may diin na *ang Malaking Kapighatian*, na magaganap pagkatapos ng pag-agaw sa Iglesia at siyang panahon na ibubuhos ng Diyos ang Kanyang poot sa mga makasalanang bansa ng sanlibutan.

Gayunman, kasunod ng araw na ito ng paghihiganti ay darating ang panahon na aaliwin ng Panginoon ang lahat ng nagdadalamhati. Babalik Siya na may kapangyarihan sa Israel, at ang natitirang bahagi ng ikaanimnapu’t isang kabanatang ito ng Isaias ay magkakaroon ng maluwalhating katuparan. Pansinin ang inihuhula sa mga talatang 3 hanggang 7. Sa araw na iyon, ang pagdadalamhati ng Sion ay magiging kagalakan; sapagkat ang abo ng kanyang nadurog na pag-asa ay papalitan ng kagandahan ng pagiging katanggap-tanggap sa Diyos. Ipagpapalit niya ang espiritu ng kabigatan sa damit ng papuri, at ang naibalik na Israel ay tatawaging “mga punong-kahoy ng katuwiran, ang itinanim ng Panginoon”; at ang lahat ng ito ay upang Siya’y luwalhatiin.

Pagkatapos ay darating ang pagpapala sa lupain, kung kailan ang pangako ng Diyos kay Abraham, na ang lupain ay magiging kanya at pag-aari ng kanyang binhi magpakailanman, ay matutupad nang literal. “At kanilang itatayo ang mga dating sira, kanilang ibabangon ang mga dating giba, at kanilang

aayusin ang mga gibang lungsod, at ang pagkagiba ng maraming salinlahi ay magwawakas.”

Ang Israel ay hindi na hahamakin at kapopootan ng mga bansa. Ang Judio ay hindi na titingnan nang may pagkamuhi at pagkasuklam. Ang mga dayuhan mula sa mga Hentil, ang mga anak ng banyaga, ay matutuwang maglingkod sa sinaunang bayan ng Diyos, na sila mismo ay tatawaging mga saserdote ng Panginoon, at kikilalaning mga lingkod ng ating Diyos. Dahil sa lahat ng dalamhati at kahirapang tiniis nila sa loob ng mga siglo, tatanggap sila bilang kapalit ng kayamanan ng mga Hentil, at lalago sila sa paglingap na ibibigay sa kanila ng Diyos. Napakahalaga ng talatang 7. Babayaran sila ng Diyos sa kamangha-manghang paraan sa lahat ng tiniis nila sa mahabang taon ng kanilang paglalagalag, at ito ay sa kanila mismong lupain, kung saan ang walang hanggang kagalakan ay mapapasa kanilang mga ulo.

Sa panahong iyon matutupad ang pangakong ibinigay sa pamamagitan ni Jeremias. Sa ikatatlumpu’t isang kabanata ng kanyang hula ay may isang talatang nagpapatunay at tiyak na kaugnay ng talatang ito sa Isaias.

“Ang Panginoon ay napakita sa akin noong una, na sinasabi, Oo, inibig kita ng walang hanggang pag-ibig: kaya’t sa kagandahang-loob ay inilapit kita. Muli kitang itatayo, at ikaw ay maitatayo, O dalaga ng Israel: muli kang magagayakan ng iyong mga pandereta, at lalabas ka sa mga sayaw ng mga nagsasaya. Muli kang magtatanim ng mga ubasan sa mga bundok ng Samaria: ang mga magtatanim ay magtatanim, at kakainin nila ang bunga na parang karaniwang bagay. Sapagkat darating ang isang araw, na ang mga bantay sa bundok ng Efraim ay sisigaw, Bumangon kayo, at umahon tayo sa Sion sa

Panginoon nating Diyos. Sapagkat ganito ang sabi ng Panginoon; Umawit kayo nang may kagalakan para kay Jacob, at sumigaw kayo sa gitna ng pangulo ng mga bansa: ihayag ninyo, magpuri kayo, at sabihin, O Panginoon, iligtas Mo ang Iyong bayan, ang nalabi ng Israel. Narito, dadalhin Ko sila mula sa lupain sa hilaga, at titipunin Ko sila mula sa mga dulo ng lupa, at kasama nila ang bulag at ang pilay, ang babaeng nagdadalang-tao at ang babaeng nanganganak na magkakasama: isang malaking pulutong ang babalik dito. Sila'y darating na may pag-iyak, at sa mga pagsusumamo ay papatnubayan Ko sila: palalakarin Ko sila sa tabi ng mga ilog ng tubig sa tuwid na daan, na hindi sila matitisod: sapagkat Ako'y ama sa Israel, at ang Efraim ay Aking panganay. Pakinggan ninyo ang salita ng Panginoon, O kayong mga bansa, at ihayag ninyo sa malalayong pulo. at sabihin, Siyang nagpangalat sa Israel ay titipon sa kanya, at iingatan siya, gaya ng pastol sa kanyang kawan. Sapagkat tinubos ng Panginoon si Jacob, at iniligtas siya mula sa kamay niyaong mas malakas kaysa kanya. At sila'y darating at aawit sa kaitaasan ng Sion, at sama-samang dadaloy sa kabutihan ng Panginoon, dahil sa trigo, at sa alak, at sa langis, at sa mga anak ng kawan at ng bakahan: at ang kanilang kaluluwa ay magiging parang halamanang dinidilig; at hindi na sila malulungkot pa kailanman. Kung magkagayo'y magagalak ang dalaga sa sayaw, ang mga binata at ang matatanda na magkakasama: sapagkat gagawin Kong kagalakan ang kanilang pagdadalamhati, at aaliwin Ko sila, at pagagalakin Ko sila mula sa kanilang kalungkutan. At bubusugin Ko ang kaluluwa ng mga saserdote ng katabaan, at ang Aking bayan ay masisiyahan sa Aking kabutihan, sabi ng Panginoon” (Jeremias 31:3-14).

Pagkatapos ay pagtitibayin ang bagong tipan sa sambahayan ng Israel at sa sambahayan ng Juda ayon sa pangako sa mga talatang 31 hanggang 34:

“Narito, dumarating ang mga araw, sabi ng Panginoon, na Ako’y gagawa ng isang bagong tipan sa sambahayan ng Israel, at sa sambahayan ng Juda: hindi ayon sa tipang Aking ginawa sa kanilang mga magulang nang araw na hawakan Ko sila sa kamay upang ilabas sila sa lupain ng Ehipto; na ang Aking tipan ay kanilang sinira; bagaman Ako’y naging asawa sa kanila, sabi ng Panginoon: ngunit ito ang tipan na Aking gagawin sa sambahayan ng Israel; Pagkatapos ng mga araw na yaon, sabi ng Panginoon, ilalagay Ko ang Aking kautusan sa kanilang kalooban, at isusulat Ko ito sa kanilang puso; at Ako’y magiging kanilang Diyos, at sila’y magiging Aking bayan. At hindi na tuturuan ng bawat isa ang kanyang kapwa, at ng bawat isa ang kanyang kapatid, na sinasabi, Kilalanin mo ang Panginoon: sapagkat makikilala nilang lahat Ako, mula sa pinakamaliit sa kanila hanggang sa pinakadakila sa kanila, sabi ng Panginoon: sapagkat patatawarin Ko ang kanilang kasamaan, at ang kanilang kasalanan ay hindi Ko na aalalahanin pa” (Jeremias 31:31-34).

Ito ang tipan na binabanggit sa ikawalong talata ng Isaias 61, kung saan sinasabi ng Diyos: “Ituturo Ko ang kanilang gawa sa katotohanan, at gagawa Ako ng isang walang hanggang tipan sa kanila.” Ang mga huling talata ng kabanata ay naglalahad ng kagalakang madarama ng Diyos sa Kanyang bayan sa araw na iyon:

“At ang kanilang binhi ay makikilala sa gitna ng mga Hentil, at ang kanilang supling sa gitna ng mga bayan: lahat ng makakita sa kanila ay kikilala sa kanila, na sila ang binhing pinagpala ng

Panginoon. Ako'y lubos na magagalak sa Panginoon, ang aking kaluluwa ay magagalak sa aking Diyos; sapagkat dinamitan Niya ako ng mga kasuotan ng kaligtasan, tinakpan Niya ako ng balabal ng katuwiran, gaya ng kasintahang lalaki na nagagayak ng mga palamuti, at gaya ng kasintahang babae na nagagayak ng kanyang mga hiyas. Sapagkat kung paanong ang lupa ay nagsisibol ng kanyang usbong, at kung paanong ang halaman ay nagpapasibol ng mga bagay na inihasik doon; gayon pasisibulin ng Panginoong Diyos ang katuwiran at ang papuri sa harap ng lahat ng bansa" (Isaias 61:9-11).

Ipagpalagay natin na tayo'y nabubuhay noong panahon ng Lumang Tipan, bago ang Unang Pagdating ng ating Panginoong Jesus sa lupa, at tayo'y masisigasig na mag-aaral ng Salita ng hula. Isipin halimbawa na pinag-iisipan nating mabuti ang kahanga-hangang bahaging ito ng hula ni Isaias. Mauunawaan kaya natin, sa anumang paraan, sa pagbasa nito na may isang dakilang pagitan sa pagitan ng dalawang pangungusap, "ang kalugod-lugod na taon ng ating Panginoon," at "ang araw ng paghihiganti ng ating Diyos"? Ang Daniel 9 ang susi na nagbubukas ng katotohanan dito gaya rin sa ibang lugar, ngunit hindi pa ito alam noong panahong sumulat si Isaias. Kaya sinasabi sa atin sa Unang Sulat ni Pedro, kabanata 1, na ang mga propeta ng Lumang Tipan ay sumulat tungkol sa pagdating ni Cristo, ngunit lubos na hindi nila maunawaan ang mga panahon at kapanahunang kaugnay ng maluwalhating katotohanang ito. Isinulat ni Pedro:

"Tungkol sa kaligtasang ito ay nagsiyasat at masikap na nagsaliksik ang mga propeta, na nagsihula tungkol sa biyayang darating sa inyo: sinisiyasat kung ano, o kung anong uri ng panahon ang itinaturo ng Espiritu ni Cristo na nasa kanila,

nang patotohanan nito nang una ang mga paghihirap ni Cristo, at ang kaluwalhatiang susunod. Sa kanila'y inihayag na hindi para sa kanilang sarili, kundi para sa atin, ang kanilang paglilingkod sa mga bagay na ngayo'y ibinalita sa inyo ng mga nangaral sa inyo ng Ebanghelyo sa pamamagitan ng Espiritu Santo na sinugo mula sa Langit; na ang mga bagay na ito ay ninanais na masilip ng mga anghel" (1 Pedro 1:10-12).

Sa madaling salita, ang mga propetang ito ng Lumang Tipan ay sumulat habang sila'y dinadala ng Espiritu ng Diyos, at pagkatapos, matapos isulat sa papiro, naupo sila at pinag-aralan ang sarili nilang mga isinulat, pinagbubulay-bulayan ito nang mabuti, at nagtataka kung ano nga ba ang kahulugan ng lahat ng kamangha-manghang pangakong ito, at kung kailan matutupad ang mga ito. Sumulat sila, gaya ng muling sinasabi sa atin ni Pedro, tungkol sa mga paghihirap ni Cristo at sa mga kaluwalhatiang susunod, ngunit tungkol sa pagitan ng dalawa ay wala silang alam.

Ang kakatwa ay maraming Cristiano ngayon ang hindi pumapansin dito, at dahil hindi nila kinikilala ang kahalagahan ng Dakilang Pagitang ito, lagi silang naguguluhan kung kailan matutupad ang hula.

Kabanata 4: Iba Pang Halimbawa ng Nakatagong Pagitan

Hindi lamang sa isa o dalawang tanyag na talata natin makikita ang patunay ng nakatagong pagitan sa pagitan ng pagtangg kay Cristo at ng Kanyang Ikalawang Pagdating; kapag nakilala na natin ang putol sa pagitan ng ikaanimnapu't siyam at ikapitumpung sanlinggo sa hula ng panahon sa Daniel 9, makikita natin ang parehong bagay sa sunod-sunod na talata. Sa kabanatang ito, hindi ko balak na talakayin nang detalyado ang mga ito, kundi ituro lamang ang ilang halimbawa na, sa palagay ko, makikita nating lubos na tumutugma sa napag-aralan na natin.

Tingnan nating muli ang aklat mismo ni Daniel. Sa buong aklat na iyon ay may isang panahong inilalahad sa atin na tinatawag na “ang panahon ng wakas,” o “ang mga huling panahon.” Kapag nakuha na natin ang susi sa kahulugan nito sa kabanata 9, ang lahat ay lubos nang nagtutugma sa inilalahad doon. Sa mga kabanata 2 at 7 ay may mga kahanga-hangang pangitain na nagbibigay sa atin ng balangkas ng buong panahong tinawag ng ating Panginoon na “ang mga panahon ng mga Hentil.” Saklaw ng pananalitang ito ang lahat ng taon na ang Israel at ang Palestina ay nasa ilalim ng pamumuno ng mga Hentil. Sinabi ng Panginoon: “Ang Jerusalem ay yuyurakan ng mga Hentil, hanggang sa matupad ang mga panahon ng mga Hentil.” Ang pananalitang “yuyurakan” ay hindi nangangahulugang laging mabagsik na pamamahala o pag-uusig, kundi simpleng ang mga Hentil ang nasa puwesto ng kapangyarihan. Nagsimula ito kay Nabucodonosor, at magpapatuloy hanggang sa bumalik ang ating Panginoon nang matagumpay at ang mga

kaharian ng sanlibutang ito ay maging kaharian ng ating Diyos at ng Kanyang Cristo.

Sa Daniel 2 ay inilalarawan “ang mga panahon ng mga Hentil” sa pamamagitan ng isang malaki at kahanga-hangang anyo ng tao na yari sa ginto, pilak, tanso, bakal at putik. Ang apat na dakilang imperyo ng sanlibutan, tatlo rito ay lumipas na bago dumating si Cristo, at ang huli ay naroon pa noon, ay malinaw na ang Babilonia, ang ulong ginto; ang Media-Persia, ang dibdib at mga bisig na pilak; ang Gresya-Macedonia, ang katawan at mga hita na tanso; at ang Roma, ang mga binting bakal. Gayunman, ang huling kalagayan ng “mga panahon ng mga Hentil” ay sinasagisag ng mga paa na may sampung daliri, bahaging bakal at bahaging putik o marupok na palayok.

Napakalinaw na ang huling kalagayang ito ay hindi pa lubusang nabubuo. Kaya ito ay nauukol sa panahon ng wakas, at hindi pa talaga iiral hangga’t ang Iglesia ng kasalukuyang kapanahunan ay hindi pa naaagaw paitaas upang makasama ang Panginoon. Pagkatapos ay babangon ang sampung kaharian batay sa dating Imperyo ng Roma, na bubuo ng isang alyansa, sa pagsalakay at sa pagtatanggol; at sinasabi ng hula: “Sa mga araw ng mga haring ito ay magtatayo ang Diyos ng Langit ng isang kaharian, na hindi kailanman magigiba.”

Lalo pa itong malinaw na makikita sa ikapitong kabanata. Doon, nang magkaroon ang isang lingkod ng Diyos ng pangitain tungkol sa “mga panahon ng mga Hentil,” nakita niya ang mga bansa bilang apat na malalaki at mababangis na hayop, napakakakila-kilabot na walang anumang bagay sa lupa na talagang katulad nila. Ang huli sa mga hayop na ito ay kumakatawan, gaya ng bakal sa larawan, sa Imperyo ng Roma, ngunit ang huling kalagayan ng imperyong iyon ay inilalarawan

ng sampung sungay na, siyempre, katapat ng sampung daliri ng paa ng larawan.

Ang maingat na pagbubulay sa mga talatang 23 hanggang 27 ay magpapalinaw nito:

“Ganito ang sinabi niya, Ang ikaapat na hayop ay magiging ikaapat na kaharian sa lupa, na maiiba sa lahat ng kaharian, at lalamunin ang buong lupa, at yuyurakan ito, at dudurugin. At ang sampung sungay mula sa kahariang ito ay sampung hari na babangon: at may isa pang babangon pagkatapos nila; at siya’y maiiba sa mga nauna, at kanyang lulupigin ang tatlong hari. At siya’y magsasalita ng mga dakilang salita laban sa Kataas-taasan, at pahihirapan ang mga banal ng Kataas-taasan, at iisiping baguhin ang mga panahon at ang kautusan: at sila’y ibibigay sa kanyang kamay hanggang sa isang panahon at mga panahon at kalahati ng panahon. Ngunit uupo ang paghuhukom, at kanilang aalisin ang kanyang kapangyarihan, upang lipulin at wasakin ito hanggang sa wakas. At ang kaharian at ang kapangyarihan, at ang kadakilaan ng kaharian sa silong ng buong langit, ay ibibigay sa bayan ng mga banal ng Kataas-taasan, na ang kaharian ay walang hanggang kaharian, at ang lahat ng kapangyarihan ay maglilingkod at susunod sa kanya” (Daniel 7:23-27).

Pansinin na ang Dakilang Pagitan ay nasa pagitan ng talatang 23, na naglalarawan sa atin ng Imperyo ng Roma gaya ng kalagayan nito noong nakaraan, at ng talatang 24, kung saan makikita natin ang huling kalagayan nito. Ang sampung sungay, sabi sa atin, ay sampung hari na babangon. Hindi ko na idedetalye rito ang tunggalian ng mga hari, na magbubunga ng paglupig sa tatlo at ng pag-angat ng isa na magkakaroon ng kapangyarihang pandaigdig at mag-iisip na baguhin ang mga

panahon at ang kautusan; nais ko lamang idiin na ito ay lubos na kasang-ayon ng makikita natin sa ibang bahagi ng Kasulatan tungkol sa paglitaw ng huling dakilang pinunong Hentil na lalaban sa Diyos Mismo at magsisikap na wasakin ang lahat ng mula sa Diyos sa lupa; ngunit kapag bumagsak na ang paghatol, aalisin ang kanyang kapangyarihan at saka itatayo ang matagal nang ipinangakong kaharian ng katuwiran sa silong ng buong langit at ibibigay sa bayan ng mga banal ng Kataas-taasan. Kapansin-pansin ang pananalitang ito. Hindi nito sinasabing ibibigay ito sa *mga banal ng Kataas-taasan*. Ang mga banal ng Kataas-taasan ay ang mga nasa kalangitan, ngunit *ang bayan ng mga banal ng Kataas-taasan* ay ang Israel dito sa lupa. Sila ang papasok at magtatamasa ng kaharian, sapagkat ang lahat ng kapangyarihan ay maglilingkod at susunod kay Cristo. Pansinin na ang hula ay hindi nagbibigay sa atin ng kahit kaunting pahiwatig kung ano ang mangyayari sa pagitan ng pagbangon ng ikaapat na hayop at ng paglitaw ng sampung sungay. Ang lahat ng iyon ay nakapaloob sa kasalukuyang kapanahunan, at hindi ito nakita ng mga mata ng mga propeta noong panahon ng Lumang Tipan.

Muli itong pinatutunayan sa kabanata 8, na ang malaking bahagi ay tungkol sa mga labanan ng Persia at Gresya; hanggang sa talatang 22 ay may mga hulang natupad na. Simula sa talatang 23 ay dinadala tayo sa huling panahon ng kaharian ng Gresya, kapag lubos na ang kasamaan ng mga mananalangsang at “isang haring mabagsik ang mukha, at nakauunawa ng mahihirap na salita, ay babangon.” Ito ang huling hari ng hilaga, na magiging mabangis na kaaway ng bayang Israel sa mga huling araw, at makikipag-agawan sa pinunong Romano sa pagsisikap na sakupin ang lupain ng

Palestina. Isinasalaysay sa atin ang kanyang mga gawain sa mga talatang 24 at 25:

“At ang kanyang kapangyarihan ay magiging makapangyarihan, ngunit hindi sa pamamagitan ng sarili niyang kapangyarihan: at siya’y kamangha-manghang manggigiba, at uunlad, at gagawa ng ayon sa kanyang ibig, at gigibain ang mga makapangyarihan at ang banal na bayan. At sa pamamagitan ng kanyang katusuhan ay pauunlarin niya ang daya sa kanyang kamay; at magmamalaki siya sa kanyang puso, at sa panahon ng kapayapaan ay lilipulin niya ang marami: siya’y titindig din laban sa Prinsipe ng mga prinsipie; ngunit siya’y mababasag nang walang kamay” (Daniel 8:24-25).

Tinalakay ko na ang hulang ito sa aking aklat na *Lectures on the Book of Daniel*, ngunit ang nais kong makita ngayon ng aking mga mambabasa ay ang Dakilang Pagitan ay nasa pagitan ng mga talatang 22 at 23. Ang buong mahabang panahon sa pagitan ng huling kalagayan ng Imperyo ng Gresya at ng mga huling panahon ay nilampasan nang walang imik; gayunman, napakalalaking pangyayari ang naganap sa loob ng mga siglong iyon na lumipas na!

Sa kabanata 11 ay muli nating makikita ang parehong kahanga-hangang balangkas ng hula. Hanggang sa talatang 35 ay may kamangha-manghang balangkas ng matagal nang natupad sa kasaysayan—ang mga digmaan ng mga Seleucidae at ng mga Ptolemy, na humantong sa paglaban at tagumpay ng mga Macabeo sa tulong ng mga barko ng Chittim, na nagdala sa mga hukbong Romano upang tulungan ang mga makabayang Judio. Ang kalagayang moral na umiral sa loob ng isang siglo o higit pa pagkatapos nito ay ibinibigay sa atin sa mga talatang 32 hanggang 35; ganito ang huling talata:

“At ang ilan sa may unawa ay mabubuwal, upang subukin sila, at linisin, at paputiin, hanggang sa panahon ng wakas: sapagkat ito’y para pa sa takdang panahon” (Daniel 11:35).

Ibig sabihin, magdurusa ang Israel sa ilalim ng pamumuno ng mga Hentil hanggang sa ang kanilang mga paghihirap ay umabot sa sukdulan at magwakas sa panahon ng wakas.

Ang buong kasalukuyang dispensasyon ay pumapasok sa pagitan ng mga talatang 35 at 36; agad ipinakikilala ng ikatatumpu’t anim na talata ang haring sumusunod sa sariling kalooban, ang Antikristo ng mga huling araw, na gagawa ng ayon sa kanyang sariling kalooban, at magmamataas, at magpapakadakila nang higit sa bawat diyos, at magsasalita ng kagila-gilalas na mga bagay laban sa Diyos ng mga diyos, at uunlad hanggang sa maganap ang galit, ibig sabihin, hanggang sa maibuhos na sa lupa ang lahat ng mangkok ng poot ng Diyos. Ang natitirang bahagi ng kabanata ay tungkol sa mga pangyayaring matutupad sa huling kalahati ng ikapitumpung sanlinggo sa kabanata 9, at pagdating natin sa kabanata 12, makikita natin ang Malaking Kapighatian sa buong tindi nito, na susundan ng paggising ng Israel at ng kanilang gantimpala sa Kapanahunan ng Kaharian.

Ang aklat ng Hosea ay may mga aral moral para sa bayang Israel na naglalayong gisingin sila upang makilala ang malungkot nilang paglayo sa Diyos, kaya sa kabuuan ay hindi ito tungkol sa mga mangyayari sa hinaharap. Ngunit may ilang kahanga-hangang talata sa maliit na aklat na ito na kung saan makikita natin ang parehong balangkas na pinag-aaralan natin. Sa mga naunang talata ng kabanata 3 ay makikita natin ang pag-ibig ni Jehova sa Israel at ang kanyang kawalang-katapatan. Pagkatapos, ang talatang 4 ay talagang paglalarawan

ng kanyang kalagayan sa buong kasalukuyang kapanahunan ng pagitan. Mababasa natin:

“Sapagkat ang mga anak ni Israel ay mananatili nang maraming araw nang walang hari, at walang prinsipe, at walang hain, at walang larawan, at walang epod, at walang terafim” (Hosea 3:4).

Walang detalye rito tungkol sa malalaking pangyayari sa kasaysayan na magaganap sa mahabang panahon ng pagtakwil ng Diyos sa Israel kasunod ng pagtanggihan nila sa Mesiyas, ngunit sa ilang malilina na pangungusap ay makikita natin ang mga bagay na mawawala sa kanila.

Dinadala tayo ng talatang 5 sa mga huling araw:

“Pagkatapos” (ibig sabihin, pagkatapos ng mahabang panahon ng pagitan na sila’y naglalaglag sa gitna ng mga bansa) “ay manunumbalik ang mga anak ni Israel, at hahanapin ang Panginoon nilang Diyos, at si David na kanilang hari; at matatakot sa Panginoon at sa Kanyang kabutihan sa mga huling araw” (Hosea 3:5).

Muling makikita ang pagitan sa pagitan ng huling talata ng kabanata 5 at ng unang talata ng kabanata 6. Sa talatang 15 ng kabanata 5 ay naririnig natin ang Mesiyas Mismo na nagsasalita, matapos Siyang ayaw kilalanin ng Kanyang sariling bayan. Sinasabi Niya:

“Ako’y yayaon at babalik sa Aking dako, hanggang sa kanilang kilalanin ang kanilang pagkakasala, at hanapin ang Aking mukha: sa kanilang kapighatian ay hahanapin nila Ako nang maaga” (Hosea 5:15).

Ang unang bahagi ng talatang ito ay natupad nang literal nang umakyat ang Panginoong Jesus sa Langit. Doon ay naupo Siya sa kanan ng Ama, at naghihintay Siya hanggang sa madala ang

Israel na kilalanin ang kanilang mga kasalanan at tumawag sa Kanya nang may pagsisisi. Ngunit halos dalawang libong taon na ang lumipas mula nang bumalik ang ating Panginoon sa bahay ng Ama. Samantala, ang Israel ay nananatiling salinlahing hindi sumasampalataya, gaya ng inihula Mismo ng Panginoon, ngunit sa sandaling lumipas na ang kasalukuyang pagitan at ang Iglesya ng Diyos ay naagaw na paitaas upang makasama ang Panginoon, sila mismo ay magsisimulang tumupad sa mga unang talata ng kabanata 6:

“Halikayo, at manumbalik tayo sa Panginoon: sapagkat Siya’y lumurray, at Siya ang magpapagaling sa atin; Siya’y nanakit, at Siya ang magtatali ng ating sugat. Pagkaraan ng dalawang araw ay bubuhayin Niya tayo: sa ikatlong araw ay ibabangon Niya tayo, at tayo’y mabubuhay sa Kanyang paningin. Kung magkagayo’y makikilala natin, kung patuloy nating sisikapang makilala ang Panginoon: ang Kanyang paglabas ay tiyak na gaya ng umaga; at Siya’y darating sa atin na gaya ng ulan, gaya ng huli at unang ulan sa lupa” (Hosea 6:1-3).

Ito ang magiging araw ng pagsisisi ng Israel. Kung aalalahanin natin ang sinabi ni Pedro na ang isang araw sa Panginoon ay gaya ng isang libong taon at ang isang libong taon ay gaya ng isang araw, maaaring may mas malalim na kahulugan ang mga pananalitang ginamit sa talatang 2 kaysa sa napagtanto ng ilan sa atin. Hindi ako kailanman sang-ayon sa anumang paraan ng pagtatakda ng petsa, ngunit maaari ngang itanong kung ang dalawang araw sa talatang iyon ay tumutukoy sa dalawang libong taon ng pagkatakwil sa Israel, at ang ikatlong araw ay tumutukoy sa isang libong taon ng paghahari ni Cristo sa katuwiran.

Kapag binuksan natin ang aklat ng Mga Awit, makikita natin ang maraming katulad na talata na magkatabing naglalahad ng mga paghihirap ni Cristo at ng mga kaluwalhatiang susunod. Kung tatangkain kong ituro ang lahat ng ito, para na rin akong susulat ng isang aklat tungkol sa mga Awit na Pang-Mesiyas, ngunit nais kong ituro dito ang ilan sa mga ito, at ang maingat na mambabasa na nagsasaliksik ng Kasulatan nang umaasa sa Espiritu ng Diyos ay hindi mahihirapang makatagpo ng marami pa.

Ang Awit 22 ay angkop na tinawag na “ang Awit ng Krus” o “ang Awit ng Handog Dahil sa Kasalanan.” Nagsisimula ito sa daing ng ating Panginoon nang Siya’y pabayaang: “Diyos Ko, Diyos Ko, bakit Mo Ako pinabayaang?” Nagtatapos ito, kung isasalin nang literal ang mga huling salita, sa isang sigaw ng tagumpay: “Naganap na.” Sa mga talatang 1 hanggang 21 ay makikita natin ang mga paghihirap ng ating Panginoon sa krus. Ang talatang 22 ay nagsasalaysay ng Kanyang pagkabuhay na muli at ng Kanyang pagpapakita sa gitna ng Kanyang sarili. Ang Dakilang Pagitan ay nasa pagitan ng mga talatang 22 at 23, sapagkat sa natitirang bahagi ng Awit ay inilalahad ang pagdating ng kaharian at ang pagliligtas sa Israel, batay sa tiniis ng ating Panginoon sa Kanyang mga oras ng matinding paghihirap sa kahoy.

Ang Awit 110 ay madalas banggitin sa Bagong Tipan, at kinikilala ng lahat ng may-kaalamang mambabasa na tiyak na tungkol sa Mesiyas. Sa unang talata ay makikita natin ang ating nabuhay na muli at niluwalhating Panginoon na naupo sa kanan ng Diyos. Pagkatapos ay dumarating ang pagitan sa hula na hinahanap natin, at kasunod nito, mula sa talatang 2 hanggang sa katapusan ng Awit, ay makikita natin ang

pagbabalik ng Panginoon na may kapangyarihan at ang pagtatatag ng Kanyang kaharian sa Bundok ng Sion.

Isa na lamang Awit ang babanggitin ko, at iyon ay dahil sa kapansin-pansing paraan ng paggamit dito ni Apostol Pedro sa Bagong Tipan. Sa 1 Pedro 3:10-12, sinipi ng Apostol ang Awit 34:12-16:

“Sapagkat ang ibig umibig sa buhay, at makakita ng mabubuting araw, ay pigilin ang kanyang dila sa masama, at ang kanyang mga labi upang huwag magsalita ng daya: lumayo siya sa masama, at gumawa ng mabuti; hanapin niya ang kapayapaan, at sikaping makamit ito. Sapagkat ang mga mata ng Panginoon ay nasa mga matuwid, at ang Kanyang mga tainga ay bukas sa kanilang mga panalangin: ngunit ang mukha ng Panginoon ay laban sa mga gumagawa ng masama” (1 Pedro 3:10-12).

Ngayon, pansinin kung paano tinapos ni Pedro ang kanyang pagsipi. Sinasabi niya: “Ang mukha ng Panginoon ay laban sa mga gumagawa ng masama.” Kung paanong si Cristo Mismo ay huminto sa pagbasa ng Isaias 61 sa isang kuwit, gayon din ang ginawa ng Apostol dito, sapagkat kapag binalikan natin ang Awit 34 ay makikita natin na ganito ang buong pangungusap: “Ang mukha ng Panginoon ay laban sa mga gumagawa ng masama, upang alisin ang alaala nila sa lupa” (Awit 34:16). Bakit huminto si Pedro sa gitna ng pangungusap? Sapagkat, sa patnubay ng Espiritu Santo, nakilala niya na hindi pa dumarating ang panahon upang lipulin ng Diyos ang masasama sa paghatol mula sa lupa. Sa madaling salita, nag-iwan siya ng puwang upang ang kasalukuyang kapanahunan ng mga panahon ng mga Hentil ay pumasok sa pagitan ng dalawang bahagi ng huling kalahati ng talatang ito.

Sa mga halimbawang ito ay marami pang maidaragdag, gaya ng nabanggit ko na; ngunit umaasa ako na sapat na ang mga ito upang patunayan ang puntong sinisikap kong ipakita, ibig sabihin, na ang mga Kasulatan ng hula ay hindi mauunawaan nang wasto malibang isaalang-alang ang panahong ito ng pagitan; ngunit kapag nakita na ito at nakilala bilang banal na kaayusan sa pahayag ng Diyos sa sangkatauhan, ang lahat ay nagiging maliwanag na maliwanag.

Kabanata 5: Ang Dakilang Hula ng Ating Panginoon

Sa liwanag ng ating pinag-aralan, buksan naman natin ngayon ang dakilang hula ng ating Panginoon na sinabi Niya sa Bundok ng mga Olibo, ilang araw bago Siya ipinako sa krus. Nakasulat ang hulang ito sa tatlong Ebanghelyong Sinoptiko, sa Mateo 24, Marcos 13 at Lucas 21. Mas mauunawaan natin nang tama ang mga salitang ito kung tatandaan natin na sinabi ang mga ito nang kakatapos pa lamang ng ika-animnapu't siyam na sanlinggo ng Daniel 9. Wala pang alam ang mga alagad tungkol sa mahabang pagitan na lilipas bago matupad ang ika-pitumpung sanlinggo. May kaunti na silang naunawaan, bagaman mahinang-mahina pa, na ang kanilang Guro ay malapit nang magdusa at mamatay; pero hindi pa nila talagang naintindihan ang ibig Niyang sabihin nang sabihin Niyang ipapako sa krus ang Anak ng Tao at muling mabubuhay sa ikatlong araw, hanggang sa Siya ay muling nabuhay. Sila ay nasa kalagayan ng isang makadiyos na nalabing Judio na sabik na naghihintay sa paghahayag ng kaharian. Ito, at ito lamang, ang nasa isip nila nang itanong nila: "Sabihin Mo sa amin, kailan mangyayari ang mga bagay na ito? At ano ang magiging tanda ng Iyong pagparito, at ng katapusan ng kapanahunan?"

Sa palagay ko, alam na ng karamihan sa mga bumabasa nito na medyo nakalilito ang pananalitang "katapusan ng sanlibutan" na nasa Authorized Version. Tama ang nakasulat sa gilid ng pahina. Alam nila na ang katapusan ng kapanahunan ay darating sa pagtatapos ng ika-pitumpung sanlinggo, at tahasan nilang itinatanong sa Panginoon kung paano nila malalaman na malapit nang matapos ang panahong iyon. Pinatutunayan ito

ng Mga Gawa 1, kung saan makikita nating itinanong din ng mga alagad ding ito sa Panginoong muling nabuhay:

"Panginoon, ibabalik Mo na ba sa panahong ito ang kaharian sa Israel?" Nakatuon sa kahariang iyon ang lahat ng kanilang inaasahan. Wala silang alam tungkol sa kasalukuyang pagitan na tinatawag nating "ang pangangasiwa ng biyaya ng Diyos." Hindi pa naihahayag noon ang hiwaga ng iglesya, ang iisang katawan. Bagaman dalawang beses nang nagsalita ang ating Panginoon tungkol sa iglesya, gaya ng nakasulat sa Mateo 16 at muli sa kabanata 18, malinaw na para sa kanila ay wala itong ibang kahulugan kundi ang kapulungan ng mga matuwid. Sa kalaunan pa ibibigay ang buong paghahayag ng nasa isip ng Panginoon.

Bilang sagot sa kanilang tanong, hindi sila sinaway ng Tagapagligtas dahil literal nilang inunawa ang mga hula ng Lumang Tipan at umaasa sila sa isang kahariang itatatag sa lupa sa katapusan ng kapanahunan. Sa halip, sinabi Niya sa kanila: "Hindi ukol sa inyo ang malaman ang mga panahon o ang mga kapanahunan na itinakda ng Ama sa Kanyang sariling kapangyarihan. Ngunit tatanggap kayo ng kapangyarihan, pagdating sa inyo ng Espiritu Santo, at kayo'y magiging mga saksi Ko sa Jerusalem, at sa buong Judea, at sa Samaria, at hanggang sa kadulu-duluhang bahagi ng lupa." Hindi nila agad naunawaan ang lahat ng kahulugan nito. Tiyak na marami Siyang ipinaliwanag sa kanila sa loob ng apatnapung araw mula sa Kanyang muling pagkabuhay hanggang sa Kanyang pag-akyat sa Langit, gaya ng ipinahihiwatig sa Mga Gawa 1:2-3. Pero unti-unti lamang inihayag ang Kanyang plano para sa kapanahunang ito, hanggang sa ibigay kay Apostol Pablo ang buong paghahayag ng pangangasiwa ng hiwaga ng iisang katawan, at sa pamamagitan niya ay naibahagi sa iba.

Kaya naman, habang pinag-aaralan natin ang Mateo 24, sikapin nating ilagay ang ating sarili sa kalagayan ng mga Apostol noong panahong iyon, para makuha natin ang takbo ng kanilang isip at maunawaan kung ano ba talaga ang itinatanong nila sa Kanya; saka natin mauunawaan ang Kanyang sagot.

Alam Niya na tapos na ang araw ng Israel sa panahong iyon. Sinabi na Niya sa kanila, "Ang inyong bahay ay iniwan sa inyong wasak." Nang humahangang tumingin ang mga alagad sa malalaking gusali ng Templo at sa paligid nito at magsabing, "Guro, tingnan Mo ang malalaking gusaling narito," sumagot Siya, "Walang maiwan dito na isang bato sa ibabaw ng kapwa bato na hindi ibabagsak." Tiyak na labis nila itong ikinamangha, sapagkat inaakala marahil nila na sa kaunting panahon na lamang ay ipahahayag Niya ang Kanyang sarili bilang Haring-Mesiyas, at ang Templo ring iyon ang magiging sentro ng pagsamba kay Jehova kapag naghari na ang Hari sa Sion.

Kaya nagtataka silang nagtanong tungkol sa tatlong bagay. Una, "Sabihin Mo sa amin, kailan mangyayari ang mga bagay na ito?" ibig sabihin, "Kailan wawasakin ang Jerusalem? Kailan ibabagsak ang Templo?" Hindi natin makikita ang sagot diyan sa Mateo 24. Pagbukas natin sa Lucas 21, talata 20 hanggang 24, makikita nating buong sinagot ang tanong na iyon. Ganito ang mga salita ni Cristo:

"At kapag nakita ninyong napapaligiran ng mga hukbo ang Jerusalem, alamin ninyo na malapit na ang kanyang pagkawasak. Kung magkagayon, ang mga nasa Judea ay tumakas sa mga bundok; at ang mga nasa loob ng lungsod ay lumabas; at ang mga nasa mga lalawigan ay huwag nang pumasok doon. Sapagkat ito ang mga araw ng paghihiganti, upang matupad ang lahat ng bagay na nasusulat. Ngunit

kahabag-habag ang mga nagdadalang-tao, at ang mga nagpapasuso sa mga araw na iyon! Sapagkat magkakaroon ng malaking kapighatian sa lupain, at poot sa bayang ito. At sila'y babagsak sa talim ng tabak, at dadalhing bihag sa lahat ng bansa; at yuyurakan ng mga Gentil ang Jerusalem, hanggang sa matupad ang mga panahon ng mga Gentil" (Lucas 21:20-24).

Magkaugnay na magkaugnay ang ikalawa at ikatlong tanong. Nagtanong ang mga alagad, "Ano ang magiging tanda ng Iyong pagparito, at ng katapusan ng kapanahunan?" Tama ang pag-uugnay nila sa hayag na presensiya ng Mesiyas sa gitna ng Israel at para sa Israel at sa katapusan ng kapanahunan. Ang dalawahang tanong na ito ang sinasagot ng Panginoon sa mga salitang nakasulat sa Mateo 24 at sa huling bahagi ng Lucas 21, at gayon din sa Marcos 13. Sa madaling salita, tandaan natin na hindi binibigyan ng ating Panginoon ang Kanyang mga apostol ng balangkas ng mga mangyayari sa halos dalawang libong taong lumipas, ang dakilang pagitan ng Kanyang Unang Pagparito at Ikalawang Pagparito. Kinakausap Niya sila bilang isang nalabing Judio na naghihintay sa kaharian, na alam na natapos na ang animnapu't siyam na sanlinggo ng hula ni Daniel tungkol sa mga panahon at mga kapanahunan, at nag-aalala tungkol sa katuparan ng maikling panahong natitira at sa pagdating ng kaharian. Sa talata 4 hanggang 8 ay makikita natin ang pangkalahatang larawan ng buong kapanahunang ito:

"At sumagot si Jesus at sinabi sa kanila, Mag-ingat kayo na huwag kayong mailigaw ninuman. Sapagkat marami ang darating sa Aking pangalan, na magsasabing, Ako ang Cristo; at maraming ililigaw. At makaririnig kayo ng mga digmaan at ng mga alingawngaw ng mga digmaan: mag-ingat kayo na huwag kayong mabagabag; sapagkat kailangang mangyari ang lahat ng

ito, ngunit hindi pa ito ang wakas. Sapagkat titindig ang bansa laban sa bansa, at ang kaharian laban sa kaharian: at magkakaroon ng mga taggutom, at mga salot, at mga lindol, sa iba't ibang dako. Ang lahat ng ito ay pasimula pa lamang ng mga paghihirap" (Mateo 24:4-8).

Pero ito mismo ang magiging kalagayan sa unang bahagi ng ika-pitumpung sanlinggo ni Daniel, sapagkat ang Malaking Kapighatian sa buong tindi nito ay sumasakop lamang sa huling tatlo't kalahating taon, o 1,260 araw. Ang unang kalahati, o apatnapu't dalawang buwan, ay mapupuno ng mga paghatol ng Diyos na hahantong sa nakakikilabot na oras ng pagsubok na iyon. Sa simula, ang kaguluhan sa lupa ay dulot ng pagkagulo ng lahat ng bagay kapag, pagkatapos ng pagdagit sa iglesya, muling haharapin ng Diyos ang Israel, at magkakagulo at magbabanggaan ang mga bansang Gentil. Susundan ito ng panahon ng matinding pagsubok para sa nalabi ng Israel, na tatawagin sa araw na iyon upang maging mga saksi ng Diyos sa lupa. Lalo na sa kanila tumutukoy ang talata 9 hanggang 14:

"Kung magkagayon ay ibibigay nila kayo upang pahirapan, at papatayin kayo: at kapopootan kayo ng lahat ng bansa dahil sa Aking pangalan. At kung magkagayon ay marami ang matitisod, at magkakanulo sa isa't isa, at magkakapootan sa isa't isa. At maraming bulaang propeta ang lilitaw, at maraming ililigaw. At dahil lalaganap ang kasamaan, lalamig ang pag-ibig ng marami. Ngunit ang makapagtiis hanggang sa wakas, ay siyang maliligtas. At ang Ebanghelyong ito ng kaharian ay ipangangaral sa buong sanlibutan bilang patotoo sa lahat ng bansa; at kung magkagayon ay darating ang wakas" (Mateo 24:9-14).

Pansinin na binabanggit Niya rito ang mabuting balita na dadalhin ng mga Judiong mensaherong ito sa buong mundo, na tinatawag nang tiyak na "ang Ebanghelyo ng kaharian." Iisa lamang, siyempre, ang Ebanghelyo, pero iba't ibang bahagi nito ang itinatampok sa iba't ibang panahon. Ang Ebanghelyo ay ang mensahe ng Diyos tungkol sa Kanyang pinagpalang Anak. Ipinahayag ito sa Halamanan ng Eden nang sabihin ng Diyos: "Dudurugin ng binhi ng babae ang ulo ng ahas." Ipinangaral ito kay Abraham nang sabihin Niya: "Sa iyong binhi ay pagpapalain ang lahat ng bansa sa lupa." Mga tagapangaral ng Ebanghelyo ang mga propeta ng Lumang Tipan nang ibalita nila ang darating na Mesiyas. Nang dumating si Juan Bautista, umalingawngaw ang kanyang tinig na nagpapahayag: "Magsisi kayo: sapagkat malapit na ang kaharian ng Langit." Sa kabilang dako, huwag din nating kalimutan na si Juan Bautista rin ang nangaral ng Ebanghelyo ng biyaya nang sabihin niya, "Nakita ko at pinatotohanan ko na ito ang Anak ng Diyos. Narito ang Kordero ng Diyos, na nag-aalis ng kasalanan ng sanlibutan." Naglibot ang Panginoong Jesus na ipinahahayag ang Ebanghelyo ng kaharian. Iniharap Niya ang Kanyang sarili sa Israel bilang Hari ng Diyos, pero tinanggihan nila Siya. Saka Siya bumaling sa pagod na pagod na mga tao at sinabi, "Lumapit kayo sa Akin, kayong lahat na nahihirapan at nabibigatang lubha, at kayo'y bibigyan Ko ng kapahingahan." At huwag nating kalimutan na bagaman ilang dekada pagkatapos ng mga Sinoptiko isinulat ang Ebanghelyo ni Juan, nakatala roon ang pangangaral at pagtuturo ng ating pinagpalang Panginoon tungkol sa Ebanghelyo ng biyaya habang naglilibot Siya sa lupain ng Palestina na ipinahahayag ang kaharian.

Dito sa Mateo 24, wala tayong makikitang anumang putol sa patotoo. Kung mauunawaan natin na ang Dakilang Pagitan ay

pumapasok sa pagitan ng pagtangga sa ating Panginoon at ng pasimula ng katuparan ng pangaral na ito sa Bundok ng mga Olibo, magiging malinaw ang lahat. Sa araw na iyon ng pagsubok, magbabangon ang Diyos ng isang natatanging patotoo sa Israel, gaya ng sinasabi sa atin sa aklat ni Daniel. "Ang mga pantas ay magliliwanag na gaya ng liwanag ng kalawakan; at ang mga umaakay sa marami sa katuwiran ay gaya ng mga bituin magpakailanman . . . Marami ang dadalisayin, at paputiin, at susubukin; ngunit ang masasama ay gagawa ng kasamaan: at walang sinuman sa masasama ang makauunawa; ngunit ang mga pantas ay makauunawa" (Daniel 12:3, 10). Ang mga pantas na ito sa Israel ang magpapahayag ng Ebanghelyo ng kaharian. Magpapatuloy ang kanilang pagpapatotoo hanggang marinig ng lahat ng bansa ang patotoo. Saka darating ang huling wakas ng kapanahunan.

Sa pagsulat ko nito, umaasa ako na walang sinumang magmamali sa paggamit ng katotohanang sinisikap kong ipakita rito, sa pamamagitan ng pagdadahilan na hindi na sila kailangang makibahagi ngayon sa gawaing misyonero dahil gawain na raw ng Israel ang ipahayag ang Ebanghelyo ng kaharian sa darating na araw. Mukhang sinadya ng ating Panginoon na ipasulat kay Marcos ang Kanyang sinabi sa medyo ibang paraan. Sa Marcos 13:10 ay mababasa natin: "At kailangang ipangaral muna ang Ebanghelyo sa lahat ng bansa." Napakalawak ng pahayag na ito, at alam natin mula sa inihayag ng Espiritu ng Diyos pagkatapos nito na tungkulin nating dalhin ang Ebanghelyo sa lahat ng dako sa panahong ito ng pagitan, bago ibigay ng nalabi ng Israel ang kanilang patotoo sa mga tao sa mga huling panahon.

Dinadala tayo ng talata 15 ng ating kabanata sa kalagitnaan ng sanlinggo, at ipinakikilala nito ang huling tatlo't kalahating nakakikilabot na taon. Pansinin ang mga salita ng ating Panginoon:

"Kaya kapag nakita ninyo ang kasuklam-suklam na paglapastangan, na sinalita ni propeta Daniel, na nakatayo sa dakong banal, (ang bumabasa ay umunawa:) kung magkagayon, ang mga nasa Judea ay tumakas sa mga bundok; ang nasa bubungan ay huwag nang bumaba upang kumuha ng anuman sa kanyang bahay: at ang nasa bukid ay huwag nang bumalik upang kunin ang kanyang damit. At kahabag-habag ang mga nagdadalang-tao, at ang mga nagpapasuso sa mga araw na iyon! Ngunit ipanalangin ninyo na ang inyong pagtakas ay huwag mangyari sa taglamig, ni sa araw ng Sabbath: sapagkat kung magkagayon ay magkakaroon ng malaking kapighatian, na hindi pa nangyayari mula nang pasimula ng sanlibutan hanggang ngayon, at hindi na mangyayari kailanman. At kung hindi paiikliin ang mga araw na iyon, walang taong maliligtas: ngunit dahil sa mga hinirang ay paiikliin ang mga araw na iyon. Kung magkagayon, kapag may nagsabi sa inyo, Narito ang Cristo, o naroon; huwag ninyong paniwalaan. Sapagkat lilitaw ang mga bulaang Cristo, at mga bulaang propeta, at magpapakita ng mga dakilang tanda at kababalaghan; anupa't kung maaari, ay ililigaw pati ang mga hinirang. Tandaan ninyo, sinabi Ko na sa inyo nang una pa. Kaya kung sabihin nila sa inyo, Narito, Siya'y nasa ilang; huwag kayong lumabas: Narito, Siya'y nasa mga lihim na silid; huwag ninyong paniwalaan" (Mateo 24:15-26).

Ang kasuklam-suklam na paglapastangan na binabanggit dito ay hindi dapat ipagkamali sa pagsalangsang na nagdudulot ng

pagkawasak sa Daniel 8:13. Iyon ay tungkol sa paglapastangan sa Santuwaryo sa pamamagitan ng paglalagay ng isang diyus-diyosan sa Dakong Banal noong panahon ni Antiochus Epiphanes; pero ang tinutukoy rito ay ang Daniel 12:11-12:

"At mula sa panahon na aalisin ang araw-araw na handog, at itatayo ang kasuklam-suklam na nagdudulot ng pagkawasak, ay magkakaroon ng isang libo dalawandaan at siyamnapung araw. Mapalad ang naghihintay, at umabot sa isang libo tatlong daan at tatlumpu't limang araw" (Daniel 12:11-12).

Ibig sabihin, ang pagtatayo ng kasuklam-suklam na paglapastangan, anuman ang buong kahulugan nito, ay magiging hudyat sa nalabi sa mga huling araw, para malaman nila na sa loob ng 1,260 araw ay matatapos na ang Malaking Kapighatian, at pagkaraan ng tatlumpung araw pa ay darating na ang bagong kaayusan ng mga bagay. Ang karagdagang panahon, na nagpapaabot sa paghihintay hanggang 1,335 araw, ay maaaring may kinalaman sa muling pagtatatag ng pagsamba kay Jehova sa Jerusalem. Ang mga talatang sinipi natin sa itaas ay walang kinalaman sa pagkawasak ng Jerusalem noong nakaraan, gaya ng makikita kung ihahambing ang mga ito sa Lucas 21. Sa halip, inilalarawan nito ang isang darating na pagkubkob sa Jerusalem, kapag nahayag na ang prinsipeng Romano at ang Antikristo. Kung magkagayon ay magkakaroon ng malaking kapighatian na hindi pa nangyayari mula nang pasimula ng sanlibutan, at hindi na mangyayari kailanman. Saka magbabangon si Satanas ng mga bulaang Cristo at mga bulaang propeta upang subukang iligaw ang naghihintay na nalabi, pero binalaan na sila ng Panginoon na huwag maniwala sa mga sinungaling na patotoo ng mga pinunong kinasihan ni Satanas sa araw na iyon.

Ang Kanyang Pagparito ay sa hayag na kaluwalhatian sa pagtatapos ng panahon ng kapighatian, gaya ng mababasa natin sa talata 27 hanggang 31.

"Sapagkat kung paanong ang kidlat ay nagmumula sa silangan, at nagliliwanag hanggang sa kanluran; gayon din ang pagparito ng Anak ng Tao. Sapagkat saanman naroon ang bangkay, doon magtitipon ang mga agila. Kaagad pagkatapos ng kapighatian ng mga araw na iyon ay magdidilim ang araw, at hindi magbibigay ng liwanag ang buwan, at mahuhulog ang mga bituin mula sa langit, at mayayanig ang mga kapangyarihan ng langit: at kung magkagayon ay lilitaw sa langit ang tanda ng Anak ng Tao: at kung magkagayon ay tatangis ang lahat ng lipi sa lupa, at makikita nila ang Anak ng Tao na dumarating sa mga ulap ng langit na may kapangyarihan at dakilang kaluwalhatian. At susuguin Niya ang Kanyang mga anghel na may malakas na tunog ng trumpeta, at titipunin nila ang Kanyang mga hinirang mula sa apat na hangin, mula sa isang dulo ng langit hanggang sa kabilang dulo" (Mateo 24:27-31).

Hindi ko sinusubukang ipaliwanag nang masusi ang kabanatang ito; ang ginagawa ko lamang ay ituro ang malalawak nitong balangkas. Pero may ilang bagay na dapat nating pansinin bago natin ito iwan. Maliwanag na ang ikadalawampu't walong talata ay tumutukoy sa lungsod ng Jerusalem, na siyang magiging bangkay sa araw na iyon, at laban dito ay magtitipon ang mga agila, o mga "buwitre," ang mga hukbo ng mga bansa na lumalamon ng bangkay. Magkakaroon ng mga nakapangingilabot na tanda sa kalangitan kapag lumitaw sa kaluwalhatian ang Anak ng Tao. Tatangis ang mga lipi ng lupain, gaya ng inihula ni Zacarias sa kanyang ikalabindalawang kabanata, at "makikita [ng mga tao]

ang Anak ng Tao na dumarating sa mga ulap ng langit na may kapangyarihan at dakilang kaluwalhatian." Ibang-iba ito sa pagdagit sa iglesya na inilalarawan sa 1 Corinto 15 at sa 1 Tesalonica 4. Walang pagtitipon dito ng mga banal patungo sa Kanya sa kalangitan; sa halip, susuguin Niya ang Kanyang mga anghel na may malakas na tunog ng trumpeta, at titipunin nila ang Kanyang mga hinirang mula sa apat na hangin, mula sa isang dulo ng langit hanggang sa kabilang dulo. Hindi ito ang mga banal na makalangit kundi ang mga hinirang na makalupa, ang 144,000 ng Israel at ang napakaraming tinubos na mga Gentil gaya ng inilalarawan sa Apocalipsis 7. Titipunin sila kay Cristo mismo kapag lumitaw Siya sa Jerusalem at tumayo ang Kanyang mga paa sa Bundok ng mga Olibo, bago Niya harapin sa paghatol ang Kanyang mga kaaway.

Hindi na kailangan para sa ating layunin ngayon na ituloy pa ang pag-aaral sa kabanatang ito, gaano man ito kawili-wili. Maraming mahuhusay na tulong na makikita ang masigasig na mambabasa kung nais niyang suriin ito nang mabuti.¹ Ang layunin ko lamang ay ipakita na ang susi sa hula ng ating Panginoon ay ang ikasiyam na kabanata ng aklat ni Daniel. Ang Dakilang Pagitan na ipinahihiwatig doon, kung isasaalang-alang natin habang binabasa ang kahanga-hangang kabanatang ito, ay nagpapalinaw nang husto sa lahat.

Kabanata 6: Ang Unang Konseho ng Iglesya; Kinilala ng mga Apostol ang Pagitan

Ang Mga Gawa 15 ang dakilang kabanata ng aklat na iyon tungkol sa mga kapanahunan ng pakikitungo ng Diyos. Natatangi ang lugar nito sa Bagong Tipan, at malaking tulong ito para maunawaan ang kasalukuyang gawain ng biyaya ng Diyos at ang Kanyang mga plano sa hinaharap para sa Israel at sa sanlibutan.

Nang bumalik si Pablo sa Antioquia sa pagtatapos ng kanyang unang paglalakbay bilang misyonero, sinasabi sa atin na tinipon ang buong iglesya, at sa kanila ay "isinalaysay [nila ni Bernabe] ang lahat ng ginawa ng Diyos sa pamamagitan nila, at kung paanong binuksan Niya ang pintuan ng pananampalataya sa mga Gentil" (Mga Gawa 14:27). Nanatili sila nang ilang panahon sa lungsod ding iyon, nagtuturo at nagagalak sa pakikisama ng mga banal. Pero hindi nagtagal ay may pumasok na tinig ng di-pagkakasundo, na sumira sa espirituwal na pagkakaisang naghahari roon hanggang noon.

Sinasabi sa atin sa unang talata ng kabanata 15: "At may ilang taong bumaba mula sa Judea na nagturo sa mga kapatid, at nagsabi, Malibang kayo'y tuliin ayon sa kaugalian ni Moises, hindi kayo maliligtas." Maliwanag na iginigiit ng mga taong ito na kumikilos sila sa ilalim ng awtoridad ng mga apostol at sila ang opisyal na kinatawan ng iglesya sa Jerusalem. Malinaw na sila ay mga mahigpit na Judio na gaya ng mga Pariseo, na nagpahayag na sila'y nanampalataya kay Cristo at napabilang sa mga iglesya sa Judea. Dahil ang Lumang Tipan lamang ang

hawak nila, doon nila ibinatay ang lahat ng kanilang konklusyon. Para hindi natin sila husgahan nang napakabigat, kailangan nating tandaan na, ayon sa tiyak na nalalaman natin, wala pang kahit isang aklat ng Bagong Tipan ang naisusulat noon. May maliit na posibilidad na ang Mateo o ang Marcos, o marahil pareho, ay naisulat na, pero wala tayong patunay nito. Kapag binabanggit ng mga kapatid na ito o ng iba ang Kasulatan, ang Lumang Tipan ang tiyak na nasa isip nila. Natutunan nila mula sa Lumang Tipan na gumawa ang Diyos ng tipan ng biyaya kay Abraham, nangakong pagpapalain ang lahat ng bansa sa pamamagitan ng kanyang Binhi, at ibinigay ang ordinansa ng pagtutuli bilang panlabas na tanda na maghihiwalay sa bayan ng tipan mula sa ibang bahagi ng sanlibutan.

Siyempre, mula pa sa simula ay itinuro na ng mga apostol, gaya ng ginawa ni Pedro, na isinantabi ang bansang Israel dahil sa pagtanggap nila sa Mesiyas. Tinawagan nila ang mga nagtiwala sa Kanya na humiwalay sa pamamagitan ng bautismo mula sa tumalikod na bahagi ng bansa, at sa gayon ay iligtas ang kanilang sarili mula sa likong lahing iyon at sa paghatol na malapit nang bumagsak dito. Pero lubos nating mauunawaan na maaaring hindi pa naintindihan ng maraming Judiong mananampalataya ang buong kahulugan nito, at hindi pa nila nakilala na ang Diyos ay gumagawa ng isang ganap na bagong bagay na hindi inihula noong panahon ng Lumang Tipan.

Kaya walang dahilan para pagdudahan ang katapatan ng mga sugong ito mula sa Judea. Tiyak na inakala nila na pinaglalaruan nina Pablo at Bernabe ang kaayusan ng Diyos dahil hindi nila iginigiit na tanggapin ng mga Gentil na

mananampalataya ang tanda ng tipan kay Abraham, para sa gayon ay makiisa sila sa nalabi ng bayang hinirang.

Maliwanag na nagkaroon ng mahabang talakayan sa iglesya sa Antioquia tungkol sa buong bagay na ito, at dahil dito ay hiniling kina Pablo at Bernabe na sumama sa ilang iba pa at tumuloy sa Jerusalem upang makipag-usap doon sa mga apostol at matatanda tungkol sa tanong na ito. Habang patungo sila sa kanilang pupuntahan, dumaan sila sa Fenicia at Samaria, at saanman sila makatagpo ng mga kapulungang Cristiano ay ibinabalita nila kung paanong kumilos nang may kapangyarihan ang Diyos sa pagbabalik-loob ng mga pagano mula sa mga Gentil. Nagdulot daw ito ng malaking kagalakan sa lahat ng kapatid. Maliwanag na hindi pa nakararating sa mga iglesyang ito ang mga tanong na ibinangon ng mga lalaking taga-Judea, dahil wala silang binanggit na anumang paghingi ng ganoong mga kahilingan sa mga bagong mananampalataya; nagalak lamang sila sa ginawa ng Diyos para sa mga ito.

Sa talata 4 ay sinasabi sa atin na "nang dumating sila sa Jerusalem, sila'y tinanggap ng iglesya, at ng mga apostol at matatanda, at isinalaysay nila ang lahat ng ginawa ng Diyos sa pamamagitan nila." Maliwanag na ito ay sa isang malaki at bukas na pagtitipon, kung saan napakaraming Cristiano sa Jerusalem ang nagtipon upang tanggapin sila at salubungin sa kanilang gitna. Sa pagtitipong ito ay walang pinag-usapang usapin ng doktrina o tanong tungkol sa mga seremonya hanggang sa matapos ibigay nina Pablo at Bernabe ang kanilang patotoo kung paano kumilos ang Diyos sa kanilang paglilingkod sa mga Gentil. Pagkatapos nito ay sinasabi sa atin: "Ngunit tumindig ang ilan sa sekta ng mga Pariseo na nanampalataya, na nagsasabi, Kailangang tuliin sila, at utusang

tuparin ang kautusan ni Moises." Ang mga lalaking ito, tulad ng iba na lumitaw sa Antioquia, ay panatag sa kanilang paninindigan, sapagkat makakaturong sila nang tuwiran sa Kasulatan ng Lumang Tipan. Inakala nila na ginagawa na ngayon ng Diyos ang ipinangako Niyang gagawin sa pamamagitan ng mga propeta, ibig sabihin, ang ibigay sa mga Gentil ang pagkakilala sa Kanyang kaligtasan; pero sa paniniwala nila, tatanggap ng pagpapala ang mga Gentil sa pamamagitan ng Israel at makikiisa sa kanila bilang mga anak ng tipan sa pagtanggap sa panlabas na tanda na kanilang binabanggit. Tingnan ang Isaias 56:6; 60:3-5; Zacarias 8:23, at marami pang ibang talata ang maaaring idagdag dito.

Mukhang nagpasya ang mga pinuno na huwag munang pagtalunan ang tanong noon at huwag itong harapin sa isang malaki at bukas na pagtitipon, sapagkat sa talata 6 ay mababasa natin: "At nagtipon ang mga apostol at ang matatanda upang pag-usapan ang bagay na ito." Siyempre, mas matalino ito kaysa iharap ang tanong sa buong kapulungan ng mga mananampalataya, na marami sa kanila ay may napakakulang na pagkaunawa sa Ebanghelyo mismo at napakakaunting kaalaman sa Banal na Kasulatan. Ang mga apostol na hinirang ng Panginoong Jesus upang dalhin ang mensahe sa buong sanlibutan, at ang mga pinili bilang matatanda upang manguna sa mga gawain ng mga lokal na iglesya, ay nagpulong kasama nina Pablo at Bernabe at ng kanilang mga kasama upang suriin ang bagay na ito nang mahinahon at maingat.

Makikita natin, habang nagpapatuloy tayo sa pagbasa, na kahit ang mga kapatid na ito ay hindi agad nagkaisa ng isip, sapagkat sinasabi sa atin na nagkaroon ng "malaking pagtatalo." Hindi

natin alam kung gaano ito katagal, pero sa wakas ay tumayo si Apostol Pedro at ipinaalala sa kanila kung paanong sa napakalinaw at tiyak na paraan ay isinugo siya ng Diyos sa mga Gentil sa bahay ni Cornelio, at na noon ay walang utos na tuliin ang mga mananampalataya o ilagay sila sa ilalim ng pamatok ng kautusan ni Moises. Sisipiin ko nang buo ang pananalita ni Pedro hangga't nakatala rito. Tiyak na ang talata 7 hanggang 11 ay maikling buod lamang ng kanyang inihayag sa nagkakatipong kapulungan:

"Mga kapatid, alam ninyo na noong unang panahon ay pumili ang Diyos sa gitna natin, na sa pamamagitan ng aking bibig ay marinig ng mga Gentil ang salita ng Ebanghelyo, at sumampalataya. At ang Diyos, na nakakikilala ng mga puso, ay nagpatotoo sa kanila, nang ibigay Niya sa kanila ang Espiritu Santo, gaya rin naman ng ginawa Niya sa atin; at hindi Siya gumawa ng pagkakaiba sa atin at sa kanila, nang linisin Niya ang kanilang mga puso sa pamamagitan ng pananampalataya. Ngayon nga, bakit ninyo tinutukso ang Diyos, na naglalagay ng pamatok sa leeg ng mga alagad, na hindi nakayang pasanin ng ating mga magulang ni natin man? Ngunit naniniwala tayo na sa pamamagitan ng biyaya ng Panginoong Jesu-Cristo ay maliligtas tayo, gaya rin naman nila" (Mga Gawa 15:7-11).

Pansinin kung gaano kaingat iniharap ni Apostol Pedro ang kanyang paliwanag. Ang Diyos ang pumili sa kanya na pumunta sa mga Gentil, upang sa pamamagitan ng kanyang mga labi ay marinig nila ang salita ng Ebanghelyo at magtiwala sila sa Panginoong Jesu-Cristo. Habang nangangaral siya, sumampalataya sa mensahe si Cornelio at ang kanyang sambahayan, at kaagad na kinilala ng Diyos, na nakababasa ng mga puso, ang kanilang pananampalataya at ibinigay sa kanila

ang Espiritu Santo sa paraang katulad ng pagbibigay Niya nito sa isandaan at dalawampung taga-Israel noong araw ng Pentecostes. Ang katotohanang mga Gentil na di-tuli ang mga ito at mga Judiong tuli naman ang mga iyon ay walang anumang pagkakaiba sa Diyos. Ang kalagayan ng puso ang tinitingnan Niya, kaya iginigiit ni Pedro na hindi Siya gumawa ng pagkakaiba sa dalawang pangkat, kundi nilinis Niya ang kanilang mga puso sa pamamagitan ng pananampalataya, ibig sabihin, ipinanganak Niya silang muli nang sumampalataya sila sa Ebanghelyo. Kung ito ay sapat na sa Diyos, bakit hindi ito magiging sapat sa mga Judiong Cristiano? Hindi ba nila tinutukso ang Diyos nang sikapin nilang ilagay ngayon ang pamatok ng kautusan sa leeg ng mga bagong mananampalatayang ito mula sa mga Gentil, isang pamatok na sila mismo, bilang mga Judio, ay laging nakitang mabigat?

Saka nagtapos si Pedro sa isang kahanga-hangang paraan. Sinabi niya: "Naniniwala tayo na sa pamamagitan ng biyaya ng Panginoong Jesu-Cristo ay maliligtas tayo, gaya rin naman nila." Aasahan sana natin na baligtarin niya ito nang lubusan. Maaari sana niyang sabihin: "Naniniwala tayo na maliligtas sila gaya rin naman natin"; pero hindi iyon ang ginawa niya. Ipinahayag niya na ang mga Judio, sa kabila ng lahat ng kanilang mga pribilehiyo, ay maliligtas sa iisang batayan ng dalisay na biyaya, gaya ng mga Gentil na sumasamba sa diyus-diyosan o mga pilosopo na nagtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo.

Maliwanag na napakalakas nito kaya natigilan ang mga legalista at sa sandaling iyon ay hindi alam kung paano sasagot. Sinamantala ang katahimikan, nagsalita sa kapulungan sina Bernabe at Pablo, sunud-sunod. Pansinin na nauna si Bernabe

sa pagkakataong ito dahil kilalang-kilala siya ng mga Cristiano sa Jerusalem at lubos na iginagalang dahil sa kanyang kabanalan at matuwid na pamumuhay. Sumunod si Pablo, na tiyak na may kaunting hinala pa sa kanya ang ilan. Pareho silang nagbigay ng iisang kamangha-manghang patotoo tungkol sa makapangyarihang kapangyarihan ng Diyos na gumagawa ng mga kababalaghan habang kumikilos Siya sa gitna ng mga Gentil. Sa ganito ay pinatunayan nila ang patotoong ibinigay ni Pedro.

Maiisip natin ang mga mahigpit na Judiong Cristiano na gaya ng mga Pariseo: natahimik sila, pero hindi pa rin kumbinsido. Sa sarili nilang isip ay sinasabi siguro nila, "Pero nasa panig namin ang Salita ng Diyos. Anuman ang mga kahanga-hangang karanasang maikukuwento nina Pedro, Bernabe at Pablo, tiyak na tiyak na sinasabi sa Kasulatan na ang mga kinikilala ng Diyos bilang Kanyang bayan ng tipan ay dapat makilala at maihiwalay sa ibang bahagi ng sanlibutan sa pamamagitan ng tanda ng tipan. Bukod dito, sino ba ang binigyan ng karapatang isantabi ang mga utos ng Kautusan, isang Kautusang ibinigay ng Diyos mismo nang magpakita Siya kay Moises sa Sinai?" Alam nila, siyempre, na maraming pangako sa Lumang Tipan ng pagpapala para sa mga Gentil. Alam nila na darating pa ang araw na kikilalanin ng lahat ng bansa sa sanlibutan ang Panginoong Jesu-Cristo bilang Hari ng Diyos, pero pagdating ng araw na iyon, ang Israel ang magkakaroon ng pinakamataas na lugar. Wala silang nakitang patunay na magbabago ang pananaw ng Diyos tungkol sa mga bagay na pinagtatalunan. Ang inaakala nila ay sa isang paraan magiging parang mga Judio ang lahat ng Gentil kapag sama-sama na nilang tinatamasa ang mga pagpapala ng paghahari ng Mesiyas. Gayunpaman, tiyak na nalito ang mga kapatid na ito kung

paano ipaliliwanag ang paraan ng pagkilos ng Diyos ngayon sa gitna ng mga Gentil, at ang tila pagwawalang-bahala Niya sa mga bagay na para sa kanila ay napakahalaga.

Pero hawak ni Santiago ang susi sa buong kalagayan. May maikling balangkas tayo ng kanyang pananalita sa talata 13 hanggang 21:

"Mga kapatid, pakinggan ninyo ako: Isinalaysay ni Simeon kung paanong sa pasimula ay dinalaw ng Diyos ang mga Gentil, upang kumuha mula sa kanila ng isang bayan para sa Kanyang pangalan. At dito'y sumasang-ayon ang mga salita ng mga propeta; gaya ng nasusulat, Pagkatapos ng mga bagay na ito ay babalik Ako, at itatayo Kong muli ang tabernakulo ni David, na bumagsak; at itatayo Kong muli ang mga guho nito, at ibabangon Ko itong muli: upang hanapin ng nalalabing mga tao ang Panginoon, at ng lahat ng Gentil, na tinatawag sa Aking pangalan, sabi ng Panginoon, na gumagawa ng lahat ng bagay na ito. Nalalaman ng Diyos ang lahat ng Kanyang mga gawa mula pa nang pasimula ng sanlibutan. Kaya ang pasya ko ay huwag nating guluhin ang mga Gentil na bumabaling sa Diyos: kundi sulatan natin sila, na lumayo sila sa mga karumihan ng mga diyus-diyosan, at sa pakikiapid, at sa mga binigti, at sa dugo. Sapagkat si Moises mula pa noong unang panahon ay may mga nangangaral sa kanya sa bawat lungsod, at binabasa siya sa mga sinagoga tuwing araw ng Sabbath" (Mga Gawa 15:13-21).

Binanggit niya ang sinabi na ni Pedro sa kanila, pero gumamit siya ng pananalita na napakahalaga sa atin, at siya ngang paliwanag sa kasalukuyang gawain ng biyaya. "Ang Diyos," sabi niya, "sa pasimula ay dinalaw ang mga Gentil, upang kumuha mula sa kanila ng isang bayan para sa Kanyang pangalan."

Ngayon, hindi ito ang pagbabalik-loob ng mga Gentil na inihula sa Lumang Tipan. Ang pagkuha ng isang bayan, sa halip na ang pagbabalik-loob ng mga bansa bilang mga bansa, ay ibang-iba sa inihayag ng mga propeta. Tumutukoy ito sa isang natatanging paghirang mula sa mga Gentil, at tiyak na para sa isang tanging layunin. Ito ang gawaing ginagawa ng Diyos ngayon. Bagaman dadalhin ng mga mensahero ng Ebanghelyo ang mensahe sa lahat ng bansa, ang kasalukuyang layunin ng Diyos ay hindi ang pagbabalik-loob ng mga bansa sa pamamagitan ng patotoong ito, kundi na magkaroon ng pagkakataon ang lahat ng tao na lumapit kay Cristo kung nanaisin nila. Pero Siya na nakaaalam ng wakas mula pa sa pasimula ay nakita na noon pa na kakaunti lamang, kung ihahambing, ang talagang tatanggap sa mensahe nang may pananampalataya at magtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo bilang kanilang Tagapagligtas. Ang kalipunang ito ay tinatawag sa buong aklat ng Mga Gawa na iglesya ng Diyos, at tungkol sa iglesya ng Diyos bilang ganito ay wala tayong naririnig sa mga hula ng Lumang Tipan.

Pero pansinin ngayon kung paano pinagtutugma ni Santiago ang kasalukuyang gawain ng Diyos sa pagkuha ng isang bayang hinirang mula sa mga bansa, at ang mga hula tungkol sa pagbabalik-loob ng lahat ng bansa sa isang araw sa hinaharap. Itinuro niya sa kanyang mga tagapakinig ang hula ni Amos na nakasulat sa kabanata 9, talata 11 at 12: "Pagkatapos ng mga bagay na ito ay babalik Ako." Hindi ganito mismo ang pagkakasulat ni Amos, pero sumisipi si Santiago mula sa Septuagint, at kinikilala niya na tama ang pananalitang ito. "Pagkatapos ng mga bagay na ito," ibig sabihin, pagkatapos matapos ang kasalukuyang gawain ng Diyos sa pagkuha ng isang bayan mula sa mga bansa, ay babalik muli ang Mesiyas.

Saka, sa Kanyang pagbabalik, itatayo Niyang muli ang Tabernakulo ni David na matagal nang isinantabi. Ibabangon Niyang muli ang trono ni David at tutuparin ang mga hulang ibinigay sa lalaking iyon na ayon sa Kanyang sariling puso. Sa araw na iyon hahanapin ng nalalabi ang Panginoon, pati ng lahat ng Gentil na tatawagin noon sa Kanyang Pangalan.

Pinalinaw nito ang lahat. Nakita ninyo, kinilala at ipinaliwanag ni Santiago ang Dakilang Pagitan sa pakikitungo ng Diyos sa Israel. Ipinakita niya na tinawag ang iglesya ng Diyos at nagpapatotoo ito sa panahong iyon ng pagitan. Kapag natapos na ito, babalik muli ang Panginoon at tutuparin ang lahat ng hulang may kinalaman sa pagpapanumbalik ng Israel at sa kaligtasan ng mga bansa sa sanlibutan. Kaya naman bumulalas siya, "Nalalaman ng Diyos ang lahat ng Kanyang mga gawa mula pa nang pasimula ng sanlibutan." Kumikilos ang Diyos ayon sa isang plano, at ang planong iyon ay bahagyang inihayag noong panahon ng Lumang Tipan, pero ngayon ay lubos nang ipinaalam. Sa liwanag ng paghahayag na ibinigay sa ganitong paraan, iminungkahi ni Santiago na huwag nang pilitin pa ang mga Gentil na sumunod sa mga ritwal o seremonya ng mga Judio, kundi tawagan lamang sila na lumayo sa mga kasamaang kaugnay ng pagsamba sa diyus-diyosan, sa imoralidad na napakakaraniwan sa mga bansa, at sa maruruming pagkain na kasuklam-suklam sa kanilang mga kapatid na Judio. Kung may sinuman sa mga Gentil na mananampalataya na gustong makaalam pa ng mga turo ng Kautusan, madali silang makakakuha ng liwanag, sapagkat sa halos bawat lungsod ay may mga sinagoga kung saan binabasa at itinuturo ang Kautusan ni Moises, at ang sinumang may nais ay maaaring pumasok upang makinig.

Nalutas nito ang usapin, kahit man lamang sa panahong iyon, at isang sulat ang inihanda at ipinadala sa mga Gentil upang mapanatag ang kanilang isip tungkol sa turo ng mga legalista na nagsisikap na ilayo sila sa kanilang kalayaan kay Cristo. Nasa talata 23 hanggang 29 ang sulat:

"At sumulat sila sa pamamagitan nila nang ganito: Ang mga apostol at ang matatanda at ang mga kapatid ay bumabati sa mga kapatid na mga Gentil sa Antioquia at Siria at Cilicia: Yamang narinig namin na may ilang lumabas mula sa amin na gumulo sa inyo sa pamamagitan ng mga salita, na bumabagabag sa inyong mga kaluluwa, na nagsasabi, Kailangang kayo'y tuliin, at tuparin ang kautusan: na hindi namin binigyan ng ganoong utos: minabuti namin, nang kami'y nagkakatipon nang may pagkakaisa, na magsugo sa inyo ng mga piniling lalaki kasama ng aming minamahal na sina Bernabe at Pablo, mga taong itinaya ang kanilang buhay alang-alang sa pangalan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Isinugo nga namin sina Judas at Silas, na magsasabi rin naman sa inyo ng ganito ring mga bagay sa pamamagitan ng bibig. Sapagkat minabuti ng Espiritu Santo, at namin, na huwag kayong pasanin ng anumang mas mabigat pa kaysa sa mga kinakailangang bagay na ito: na lumayo kayo sa mga pagkaing inihandog sa mga diyus-diyosan, at sa dugo, at sa mga binigti, at sa pakikiapid: kung iiwasan ninyo ang mga ito, ay mabuti ang inyong gagawin. Paalam" (Mga Gawa 15:23-29).

Tiyak na may malaking kagalakan at magaan na kalooban nang umalis sa Jerusalem sina Bernabe at Pablo at ang kanilang mga kasama at bumalik sa Antioquia. Ang katotohanang matagal na nilang ipinaglalaban ay kinilala na ngayon ng mga kapatid sa Jerusalem, at makapagpapatuloy na sila sa

pangangaral nang may buong katiyakan na sinasang-ayunan ang kanilang patotoo ng mga naunang nakay Cristo kaysa sa kanila. Kaagad nilang tinipon ang iglesya, binasa sa kanila ang sulat, at nagalak ang lahat dahil sa kaaliwang dulot nito. Totoo na kalaunan ay nagkaroon pa ng karagdagang gulo, dahil ang legalismo ay isang uri ng lebadura, at likas sa lebadura ang kumilos. Kaya naman mayroon tayong Sulat sa mga taga-Galacia, na isinulat sa mga Gentil na mananampalataya makalipas ang ilang taon upang labanan ang mapanggulong pagpapalaganap ng ilang Judio na iginigiit pa rin sa mga Gentil na kailangan nilang sumunod sa Kautusan ni Moises. Ang sulat na iyon mismo ang pinakamabuting sagot sa anumang uri ng legalismo.

Ang nakalulungkot ay sa loob ng mga siglong lumipas mula noon, kamangha-mangha ang paglaganap ng pagpapa-Judio sa iglesya, hanggang sa maraming lugar ay itinuturing ang Ebanghelyo ng biyaya ng Diyos na parang isang kakaiba at bagong erehiya, samantalang ang pagsisikap ng tao na makamtan ang pagkaaring-ganap sa pamamagitan ng sariling kabutihan at ang pagpapakabanal sa pamamagitan ng pagtupad sa mga ritwal at seremonya ng relihiyon ay tinatanggap bilang tamang paniniwala. Ipinakikita lamang nito kung gaano kahirap para sa kaawa-awa nating mga puso ang manatili sa katotohanan ng biyaya ng Diyos. Napakadali para sa atin na humanap ng ibang batayan sa paglapit sa Diyos at sa pagiging karapat-dapat sa Kanyang presensiya, maliban sa dalisay at walang halong biyaya na inihahayag sa gawain ng ating Panginoong Jesu-Cristo at sa kapangyarihang naglilinis ng Espiritu Santo. Isang malaking dahilan nito ay napakarami ang hindi nakakikita ng pagkakaiba ng tipan ng mga gawa na ibinigay sa Sinai at ng biyaya ng Diyos na inihayag sa

Panginoong Jesu-Cristo. Mababasa natin sa Juan 1, talata 17: "Ang kautusan ay ibinigay sa pamamagitan ni Moises, ngunit ang biyaya at ang katotohanan ay dumating sa pamamagitan ni Jesu-Cristo." Ang Kautusang iyon, sabi ni Pablo sa Sulat sa mga taga-Galacia, ay tagapag-akay ng bata, na inilaan upang gabayan ang mga hakbang ng bayan ng Diyos noong panahon ng kanilang pagkabata hanggang sa dumating si Cristo mismo. Ngayong dumating na Siya, hindi na kailangan pa ang tagapag-akay ng bata; ang lahat ng kailangan para sa pagkaaring-ganap at pagpapakabanal ay matatagpuan sa Cristong muling nabuhay, na mula sa Diyos ay "ginawang karunungan sa atin, at katuwiran, at pagpapakabanal, at katubusan" (1 Corinto 1:30).

Kabanata 7: Ang Panahon ng Pagitan sa Banal na Taon ng Israel

Bago natin suriin ang bahaging pagitan sa Sulat sa mga taga-Roma na tumatalakay sa mga pakikitungo ng Diyos sa Israel noon, ngayon at sa darating, may isa pang bahagi ng Lumang Tipan na dapat nating tingnan, bilang dagdag na patunay sa nakatagong kasalukuyang panahon na pinag-aaralan natin.

Sa ikadalawampu't tatlong kabanata ng aklat ng Levitico, nakasulat ang mga pista o "takdang panahon" ni Jehova. Tamang-tama na tinawag ang kabanatang ito na banal na taon ng Israel, gamit ang salitang "banal na taon" sa kahulugang madalas gamitin ngayon para sa mga natatanging pagdiriwang ng iglesyang nagpapakilalang Cristiano. Kung tungkol sa mga Cristiano, walang itinuturo ang Salita ng Diyos na ganoong mga pista na dapat nilang ipagdiwang, at habang lalo nating pinahalalagaan ang mga iyon, lalo tayong mapapasailalim sa pagsaway ng Apostol sa mga Hentil, gaya ng nakasulat sa Sulat sa mga taga-Galacia: "Inyong ipinangingilin ang mga araw, at ang mga buwan, at ang mga panahon, at ang mga taon. Ako'y nangangamba sa inyo, baka sakaling ako'y nagpagal nang walang kabuluhan sa inyo" (Galacia 4:10-11).

Pero iba ang sa Israel. Sa panahon ng Kautusan, ang Diyos mismo ang nagtakda ng ilang lingguhan at taunang pista na dapat nilang tapat na ipagdiwang sa buong panahong iyon, at bawat isa ay may kahulugang larawan o tipo. Sa ikatlong talata ng ikadalawampu't tatlong kabanatang ito ng Levitico, mababasa natin ang "sabbath na takdang kapahingahan," na tinatawag na "banal na pagpupulong," kung saan walang anumang gawaing gagawin. Ito, siyempre, ang lingguhang

"takdang panahon," at may dalawang layunin ang pangangilin nito. Una, pagkilala ito sa pamamahinga ni Jehova matapos ang paglalang, gaya ng nakasaad sa Exodo 20, talata 8 hanggang 11:

"Alalahanin mo ang araw ng sabbath upang ipangilin. Anim na araw na gagawa ka, at gagawin mo ang lahat ng iyong gawain: ngunit ang ikapitong araw ay sabbath sa Panginoon mong Diyos: sa araw na iyan ay huwag kang gagawa ng anumang gawain, ikaw, o ang iyong anak na lalaki, o ang iyong anak na babae, o ang iyong aliping lalaki, o ang iyong aliping babae, o ang iyong hayop, o ang iyong taga-ibang bayan na nasa loob ng iyong mga pintuang-daan: sapagkat sa anim na araw ay ginawa ng Panginoon ang langit at ang lupa, ang dagat at ang lahat ng naroroon, at nagpahinga sa ikapitong araw: kaya't pinagpala ng Panginoon ang araw ng sabbath, at ipinakilalang banal" (Exodo 20:8-11).

Pagkatapos, sa Deuteronomio 5, kung saan inulit ang Sampung Utos, may isa pang dahilan na ibinigay para sa pangangilin ng Sabbath. Mababasa natin sa talata 15: "At aalalahanin mo na ikaw ay naging alipin sa lupain ng Egipto, at inilabas ka roon ng Panginoon mong Diyos sa pamamagitan ng makapangyarihang kamay at unat na bisig: kaya't iniutos sa iyo ng Panginoon mong Diyos na ipangilin mo ang araw ng sabbath." Malinaw na malinaw ang ipinapakita ng ikalawang dahiling ito: ang Sampung Utos, bilang ganoon, ay hindi kailanman ibinigay sa mga Hentil kundi sa Israel lamang, ang bayan ng tipan. Siyempre, nang makilala ito ng mga Hentil, naging pananagutan nilang panindigan ang mataas na pamantayang moral na nakasaad doon, pero wala tayong mababasa kahit saan na ang Sabbath ay tanda ng tipan ng Diyos sa mga bansa.

May tinitingnan itong nakaraan at may tinitingnan ding hinaharap. Sa pagtingin sa hinaharap, larawan ito ng kapahingahang nalalabi para sa bayan ng Diyos, isang Kapahingahang Sabbath na tatamasahin magpakailanman ng lahat ng nakakakilala kay Cristo bilang Tagapagligtas, gaya ng nakasaad sa Hebreo 4, talata 4 hanggang 9.

Ang dahilan kung bakit nasa unang puwesto ang Sabbath sa listahang ito ng mga pista ni Jehova ay dahil ang unang iniisip ng Diyos para sa sangkatauhan ay siya ring huli Niyang iniisip. Lagi Niyang nasa harapan ang panahong, sa bagong langit at bagong lupa, mananahan Siya kasama ng Kanyang bayan sa kalagayang ganap, pagkatapos ng lahat ng iba't ibang karanasang daraanan ng tao habang sila'y nakikipamayan sa sanlibutang ito.

Sa talata 4 mababasa natin: "Ito ang mga takdang kapistahan sa Panginoon, mga banal na pagpupulong, na inyong itatanyag sa kanilang kapanahunan." Medyo nakalilito ang salitang *kapistahan* dito. Kapag sinabing pista, ang naiisip natin ay panahon ng kasayahan at kaligayahan, baka pa nga okasyon ng pagpapakabusog sa masasarap na pagkain; pero hindi ganoon ang kahulugang kasama ng salitang ginamit dito. Mas mabuting isalin ito na "takdang panahon" o "itinakdang kapanahunan," dahil ang ilan sa tinatawag na pista ay talagang pag-aayuno, kung kailan dapat umiwas sa pagkain at inumin ang bayan habang pinagbubulay-bulay nila ang kanilang mga kasalanan at pagsuway. Gayunpaman, malinaw na mga itinakdang kapanahunan ang mga ito na dapat ipagdiwang taun-taon.

Habang binabasa natin ang kabanata, mapapansin natin na tatlo sa mga "takdang panahong" ito ay ipagdiriwang sa

tagсібol, at lahat ng ito ay larawan ng mga dakilang pangyayaring maluwalhati nang natupad. Una, sinasabi sa atin:

"Sa unang buwan, nang ikalabing-apat na araw ng buwan, sa paglubog ng araw, ay paskuwa ng Panginoon. At sa ikalabinlimang araw ng buwan ding iyon ay ang kapistahan ng tinapay na walang lebadura sa Panginoon: pitong araw na kakain kayo ng tinapay na walang lebadura. Sa unang araw ay magkakaroon kayo ng isang banal na pagpupulong: huwag kayong gagawa ng anumang mabigat na gawain. Kundi maghahandog kayo sa Panginoon ng handog na pinaraan sa apoy na pitong araw: sa ikapitong araw ay isang banal na pagpupulong: huwag kayong gagawa ng anumang mabigat na gawain" (Levitico 23:5-8).

Magkadikit na magkadikit ang Paskuwa at ang Pista ng Tinapay na Walang Lebadura. Hindi na natin kailangang hulaan ang kahulugan ng alinman sa dalawa, dahil sa 1 Corinto 5, talata 6 hanggang 8, mababasa natin:

"Hindi mabuti ang inyong pagmamapuri. Hindi ba ninyo nalalaman na ang kaunting lebadura ay nagpapakumbo sa buong limpak? Alisin ninyo ang lumang lebadura, upang kayo'y maging bagong limpak, gaya ng kayo'y walang lebadura. Sapagkat ang ating kordero ng paskuwa ay inihain na, samakatuwid baga'y si Cristo: kaya't ipangilin natin ang pista, hindi sa lumang lebadura, ni sa lebadura ng masamang akala at ng kasamaan, kundi sa tinapay na walang lebadura ng kalinisan ng puso at ng katotohanan" (1 Corinto 5:6-8).

Kung gayon, ang Paskuwa ay larawan ng kamatayan ng ating Panginoong Jesu-Cristo, ang Kordero ng Diyos na walang dungis at walang kapintasan, na ibinigay ang Kanyang sarili para sa atin upang hindi kailanman bumagsak sa atin ang hatol

ng Diyos. Sa Israel sa Egipto, kaugnay ng unang Paskuwa at ng pagwiwisik ng dugo, sinabi ni Jehova: "Pagka Aking nakita ang dugo, ay lalampasan Ko kayo." Itinuturo nito ang krus ni Cristo, at ito ang dakilang katotohanang nagbibigay ng kapahingahan sa bawat pusong sumasampalataya.

Ang ikalabing-apat na araw ng unang buwan ay sa pagsisimula ng tagsibol, dahil noon nagsisimula ang banal na taon ng Israel. Ang buwan ng Abib, o "Mga Luntiang Uhay," ay halos katapat ng huling bahagi ng ating Marso at unang kalahati ng Abril. Noon dapat ipagdiwang ang Paskuwa, at pagdating natin sa Bagong Tipan, makikita natin na ang ating Panginoong Jesu-Cristo mismo ay nagdiwang ng pistang ito kasama ng Kanyang mga alagad sa unang gabi ng ikalabing-apat ng Abib, at sa umaga ng araw ding iyon ay ipinako Siya sa krus, at sa hapon ay namatay Siya bilang dakilang Kordero ng Paskuwa. Ang araw ng mga Judio ay mula paglubog ng araw hanggang sa susunod na paglubog ng araw, at ang kordero ng Paskuwa ay dapat patayin sa pagitan ng dalawang gabi, gaya ng sinasabi sa Exodo 12; kaya ang ating Panginoon ay kumain ng Paskuwa at namatay bilang Kordero ng Paskuwa sa pagitan ng dalawang gabi. Sa ganito, lubos na natupad ang larawan.

Ngayon, tayong nagtiwala sa Kanya ay tinatawag na alisin ang lahat ng lebadura, at ang lebadura sa Kasulatan ay laging larawan ng kasamaan. Binalaan ng ating Panginoon ang Kanyang mga alagad na mag-ingat sa lebadura ng mga Fariseo, na ang pagpapaimbabaw at pagmamatuwid sa sarili; sa lebadura ng mga Saduceo, na ang maling aral; at sa lebadura ni Herodes, na ang pagkamakamundo at katiwalian sa pulitika. At sa talatang nabanggit na sa Unang Corinto, mababasa natin ang lebadura ng masamang akala at ng kasamaan. Sa Galacia at

sa Unang Corinto, ginamit ni Pablo ang pananalitang, "Ang kaunting lebadura ay nagpapakumbo sa buong limpak." Sa isa, ang tinutukoy niya ay maling aral na, kung hindi pipigilan, ay kakalat sa buong limpak; at sa isa naman ay imoralidad na, kung hindi hahatulan sa liwanag ng krus ni Cristo, ay magdudulot ng matinding pinsala sa mga madaling mailigaw. Kaya tungkulin natin, bilang mga tinubos ng Panginoon, na tinubos hindi ng mga bagay na nasisira gaya ng pilak at ginto kundi ng mahalagang dugo ni Cristo, na mag-ingat na alisin ang lahat ng lebadura sa ating buhay at sa gayon ay lumakad sa harap ng Diyos sa kabanalan at katotohanan. Ito ang pagdiriwang ng Pista ng Tinapay na Walang Lebadura ayon sa itinakda ng Diyos para sa ating kapanahunan.

Sunod nating makikita ang Pista ng mga Unang Bunga. Sa talata 9 hanggang 14 mababasa natin:

"At sinalita ng Panginoon kay Moises, na sinasabi, Salitain mo sa mga anak ni Israel, at sabihin mo sa kanila, Pagpasok ninyo sa lupaing ibinibigay Ko sa inyo, at aanihin ninyo ang ani niyon, ay dadalhin nga ninyo ang isang bigkis ng mga unang bunga ng inyong ani sa saserdote: at kaniyang aalugin ang bigkis sa harap ng Panginoon, upang kayo'y tanggapin: sa kinabukasan pagkatapos ng sabbath ay aalugin ng saserdote. At sa araw na inyong pag-alog ng bigkis, ay maghahandog kayo ng isang korderong lalaki na walang kapintasan, na iisahing taon, na pinakahandog na susunugin sa Panginoon. At ang handog na harina niyon ay dalawang ikasampung bahagi ng isang efa ng mainam na harina na hinaluan ng langis, handog na pinaraan sa apoy sa Panginoon na pinakamasarap na amoy: at ang handog na inumin niyon ay alak, na ikaapat na bahagi ng isang hin. At huwag kayong kakain ng tinapay, ni ng sinangag na

trigo, ni ng sariwang uhay, hanggang sa araw ding iyon, hanggang sa inyong madala ang handog sa inyong Diyos: ito'y isang palatuntunang walang hanggan sa buong panahon ng inyong mga lahi sa lahat ng inyong mga tahanan" (Levitico 23:9-14).

Muli, hindi tayo iniwan sa sarili nating haka kapag itinanong natin: "Ano ang kahulugan ng pistang ito?" Dahil kapag binuksan natin ang Unang Corinto 15, ang dakilang kabanata tungkol sa pagkabuhay na muli, kung saan idinidiin ng Apostol ang kahalagahan ng katotohanang si Cristo ay ibinangon mula sa mga patay, makikita natin na sa talata 20 ay sinabi niya: "Datapuwat ngayon si Cristo ay nabuhay na maguli sa mga patay, na siya ang naging pangunahing bunga ng nangatutulog." At muli sa talata 22 at 23:

"Sapagkat kung paanong kay Adan ang lahat ay nangamamatay, gayon din naman kay Cristo ang lahat ay bubuhayin. Datapuwat ang bawat isa'y sa kaniyang sariling hanay: si Cristo ang pangunahing bunga; pagkatapos ay ang mga kay Cristo sa kaniyang pagparito" (1 Corinto 15:22-23).

Kung gayon, ang paghahandog ng mga unang bunga ay larawan ng pagbangon ni Cristo mula sa mga patay at ng pagtanggap sa Kanya ng Diyos Ama matapos Niyang tapusin ang gawaing pinagsasaligan ng ating pagkatubos.

At pansinin ninyo sa talata 11 ng ating kabanata, na sa kinabukasan pagkatapos ng Sabbath dapat iharap ng saserdote ang mga unang bunga sa harap ng Diyos. Ngayon, alalahanin natin na ang ating Panginoong Jesu-Cristo ay namatay sa Araw ng Paskuwa at muling ibinangon sa pagsisimula ng unang araw ng sumunod na sanlinggo. Makikita natin kung paano inilalarawan dito ng Diyos ang pagsasantabi sa Sabbath ng

Kautusan at ang pagdadala ng tinatawag ni Apostol Juan, sa Apocalipsis 1, na "araw ng Panginoon." Mula sa Awit 118, mahihinuha natin na ang Espiritu ng Diyos ay nagbibigay ng natatanging karangalan sa araw na ito dahil sa maluwalhating pangyayaring magaganap noon. Sa talata 22 makikita natin ang pagtanggì kay Cristo, kasama ang Kanyang pagkapako sa krus: "Ang bato na itinakuwil ng nangagtayo ng bahay ay naging pangulo sa sulok." Ang Kanyang pagkabuhay na muli at ang kabanalan ng bagong araw ay ipinahihiwatig sa talata 23 at 24: "Ito'y gawa ng Panginoon; ito'y kagilagilalas sa aming mga mata. Ito ang araw na ginawa ng Panginoon; kami ay magagalak at magsasaya roon."

Sa buong huling Sabbath ng mga Judio na kinilala pa ng Diyos, walang sinuman sa lupa ang makaaalam kung nagtagumpay ba o hindi ang pagtubos. Ang katawan ng Panginoong Jesu-Cristo, matapos Siyang mamatay sa krus, ay nakahimlay sa bagong libingan ni Jose. Kung hindi Siya lumabas sa pagkabuhay na muli sa unang araw ng sanlinggo, mapatutunayang hindi totoo ang lahat ng Kanyang sinabi tungkol sa dakilang gawaing ipinarito Niya. Ang Kanyang pagkabuhay na muli ang naghayag na Siya nga ang ipinangakong Tagapagligtas ng sangkatauhan. Ibinigay Siya sa kamatayan dahil sa ating mga pagsuway at muling ibinangon para sa ating pagkaaring-ganap. Nang matapos ni Cristo ang gawaing nagliligtas, nagpatotoo ang Diyos sa Kanyang kaluguran sa Kanyang Anak at sa Kanyang kasiyahan sa gawaing natapos Niya, sa pamamagitan ng pagbangon sa Kanya mula sa mga patay. Ang Panginoong Jesus, bilang ang Nabuhay na Muli, ay tinanggap ng Ama, at ang lahat ng sumasampalataya ay tinanggap sa Kanya.

Marami pang bagay sa bahaging ito na maaari nating pagtagalan, pero lalampasan ko muna ito ngayon dahil ang pangunahing layunin ko ay ipakita kung paano nakakabit ang nakikita natin dito sa mga pinag-aralan na natin.

Sa sumunod na bahagi makikita natin ang Pista ng Pentecostes. Pansinin ang talata 15 hanggang 22:

"At magbibilang kayo mula sa kinabukasan pagkatapos ng sabbath, mula sa araw na inyong dinala ang bigkis na handog na inalog; pitong sabbath na ganap: hanggang sa kinabukasan pagkatapos ng ikapitong sabbath ay bibilang kayo ng limampung araw; at maghahandog kayo ng bagong handog na harina sa Panginoon. Magdadala kayo mula sa inyong mga tahanan ng dalawang tinapay na aalugin, na dalawang ikasampung bahagi ng isang efa: magiging mainam na harina, lulutuing may lebadura, na pinakaunang bunga sa Panginoon. At maghahandog kayo pati ng tinapay ng pitong korderong walang kapintasan, na iisahing taon, at ng isang guyang toro, at ng dalawang tupang lalaki: magiging handog na susunugin sa Panginoon, pati ng handog na harina at ng mga handog na inumin, na handog na pinaraan sa apoy, na pinakamasarap na amoy sa Panginoon. At maghahain kayo ng isang kambing na lalaki na pinakahandog dahil sa kasalanan, at ng dalawang korderong lalaki na iisahing taon na pinakahain na mga handog tungkol sa kapayapaan. At aalugin ng saserdote pati ng tinapay ng mga unang bunga na pinakahandog na inalog sa harap ng Panginoon, pati ng dalawang kordero: magiging banal sa Panginoon para sa saserdote. At kayo'y magtatanyag sa araw ding iyon, upang maging isang banal na pagpupulong sa inyo: huwag kayong gagawa ng anumang mabigat na gawain: palatuntunang walang hanggan sa lahat ng inyong mga

tahanan sa buong panahon ng inyong mga lahi. At pagka inyong aanihin ang ani sa inyong lupain, ay huwag mong pakikitolin ang mga sulok ng iyong bukid sa pag-aani, ni pupulutin mo ang mga naiwan sa iyong ani: iiwan mo ang mga iyan sa dukha at sa taga-ibang bayan: Ako ang Panginoon ninyong Diyos" (Levitico 23:15-22).

Ang pistang ito ay ginaganap limampung araw pagkatapos ng pista ng mga unang bunga. Ito nga ang ipinahihiwatig ng salitang "pentecostes," at malinaw na sinabi sa atin na ang mga Israelita ay magbibilang mula sa kinabukasan pagkatapos ng Sabbath nang dalhin nila ang bigkis na handog na inalog hanggang lumipas ang pitong Sabbath. Pagkatapos, sa kinabukasan pagkatapos ng ikapitong Sabbath, magdadala sila ng bagong handog na *harina* sa Panginoon. Ito ang mas tamang salin dito. Kapag sinabing "meat" sa Ingles, karne ang naiisip natin, pero nang isalin ang Authorized Version, taglay pa ng salitang iyon ang orihinal nitong kahulugan na pagkain, kaya ito ay handog na pagkain at gawa sa harina. Dalawang tinapay na aalugin ang dapat iharap sa Panginoon. Hindi tulad ng karaniwang handog na harina, na larawan ng ating Panginoong Jesu-Cristo at hindi dapat lagyan ng lebadura, ang dalawang tinapay na ito ay lulutuing may lebadura, at tinatawag din silang "unang bunga sa Panginoon." Kung gayon, malinaw na hindi si Cristo mismo ang inilalarawan nila kundi ang mga mananampalataya kay Cristo, na may makasalanang likas (na wala sa Kanya), pero ang likas na iyon ay nahatulan na sa liwanag ng krus ni Cristo, kaya ang lebadura ay itinuturing na naluto na. Sila nga ang larawan ng mga tinubos na makasalanang na ipinanganak ng Diyos, gaya ng mababasa natin sa Santiago 1, talata 18: "Sa kaniyang sariling kalooban ay ipinanganak niya tayo sa pamamagitan ng salita ng

katotohanan, upang tayo'y maging isang uri ng mga pangunahing bunga ng kaniyang mga nilalang."

Ngayon, natupad ang pistang ito noong araw ng Pentecostes, gaya ng nakatala sa ikalawang kabanata ng aklat ng Mga Gawa. Noon binautismuhan ng ating Panginoon ang mga mananampalataya sa Espiritu Santo, at ang bautismong ito, sabi sa atin sa Unang Corinto 12, talata 13, ang bumuo sa iisang katawan, na siyang Iglesia ng kapanahunang ito. Mabuting pansinin ang buong pahayag sa Unang Corinto:

"Sapagkat kung paanong ang katawan ay iisa, at mayroong maraming mga sangkap, at ang lahat ng mga sangkap ng katawan, bagama't marami, ay iisang katawan; gayon din naman si Cristo. Sapagkat sa isang Espiritu ay binautismuhan tayong lahat sa isang katawan, maging tayo'y mga Judio o mga Griego, maging tayo'y mga alipin o mga laya; at tayong lahat ay pinainom sa isang Espiritu" (1 Corinto 12:12-13).

Walang duda na ang dalawang tinapay ay larawan ng dalawang pangkat, ang Judio at ang Hentil. Kapwa sila makasalanang; kapwa nila kinailangang hatulan ang kanilang mga kasalanan sa liwanag ng krus; kapwa sila tinatanggap ng Diyos sa buong halaga ng gawa ng Kanyang Anak. Gayunpaman, walang pahiwatig dito na ang dalawa ay bubuo ng iisang katawan, at hindi rin ito ipinaalam noong araw ng Pentecostes; sa halip, sa pamamagitan ni Apostol Pablo, bilang piniling sisidlan ng pagpapatotoo sa mga Hentil, ipinaalam ang katotohanang ito sa bandang huli habang umuusad ang kapanahunan.

At ngayon, dumating tayo sa isang bagay na lubhang kawili-wili para sa mga sumunod sa akin sa seryeng ito ng pag-aaral hanggang ngayon. Ang tatlong pistang ito, na lahat ay may kinalaman sa pagpapala sa bayan ng Diyos sa kapanahunang

ito, ay ginaganap lahat sa tagsibol. Wala nang ganoong "takdang panahon" hanggang sa ikapitong buwan, na katapat ng ating Setyembre-Oktubre, at saka may tatlo pang pista na sunod-sunod at magkakadikit. Pero lahat ng iyon ay may kinalaman lalo na sa mga pakikitungo ng Diyos sa bansang Israel sa hinaharap, kaya may panahong mga limang buwan na walang itinakdang natatanging "takdang panahon." Ang mahabang panahong ito ay tugmang-tugma sa pagitan sa makahulang plano ng Diyos, na nakita na nating dapat isaalang-alang sa napakaraming lugar kung nais nating maunawaan nang tama ang ginagawa ng Diyos ngayon.

Nang matapos ang tag-araw at dumating ang pagtatapos ng taon, iniutos ng Diyos sa Kanyang bayan na ipagdiwang ang Pista ng mga Trumpeta. Pansinin ang talata 23 hanggang 25. Ang tuntuning ito ng pag-ihip ng mga trumpeta sa unang araw ng ikapitong buwan ay ipinagdiriwang ng mga Judio hanggang ngayon bilang pagbubukas ng bagong taong sibil, na iba sa banal na taon. Tinatawag itong Pista ng Rosh-Hashana. Sa araw na ito hinihipan ang mga trumpeta, bilang tanda ng pagbubukas ng isang bagong panahon. Ito ay ganap na may kinalaman sa Israel. Ipinahihiwatig nito ang pag-ihip ng dakilang trumpeta kapag ang makalupang bayan ng Diyos, na napakatagal nang lumayo sa Kanya, ay tatawagin pabalik sa Kanya at sa kanilang lupain upang pumasok sa pagpapala ng Milenyo. Maraming bahagi ng Kasulatan ang tumutukoy rito, at babanggitin natin ang ilan dito:

"Kayong lahat na nananahan sa sanlibutan, at kayong nagsisitahan sa lupa, pagka ang isang watawat ay itinaas sa mga bundok, inyong tingnan; at pagka ang pakakak ay hinipan, inyong pakinggan. Sapagkat ganito ang sinabi sa akin ng

Panginoon, Ako'y magpapahinga, at Aking mamasdan sa Aking tahanang dako, na gaya ng malinaw na init sa sikat ng araw, gaya ng ulap ng hamog sa init ng pag-aani. Sapagkat bago dumating ang pag-aani, pagka ang usbong ay ganap na, at ang bulaklak ay naging ubas na nahihinog, kaniyang puputulin ang mga sanga ng karit na pangkapon, at ang mga nagsisikalat na sanga ay kaniyang aalisin at puputulin. Sila'y maiiwang magkakasama sa mga ibong mangdadagit sa mga bundok, at sa mga hayop sa lupa: at ang mga ibong mangdadagit ay magpapalipas ng tag-araw sa kanila, at ang lahat na hayop sa lupa ay magpapalipas ng taginaw sa kanila. Sa panahong yaon ay dadalhin ang isang kaloob sa Panginoon ng mga hukbo mula sa isang bayang nangangalat at nanganinis, at mula sa isang bayang kakilakilabot mula sa kanilang pasimula hanggang ngayon; isang bansang sinukat at niyapakan, na ang lupain ay sinira ng mga ilog, sa dako ng pangalan ng Panginoon ng mga hukbo, ang bundok ng Sion" (Isaias 18:3-7).

Malinaw na tumutukoy ang talatang ito sa panawagang manggagaling sa Panginoon pagkatapos ng Kapanahunan ng Iglesya, na tatawag sa Kanyang nangalat na bayang Israel na bumalik sa Kanya at sa kanilang mana. Muli, sa Isaias 27:12-13 mababasa natin:

"At mangyayari sa araw na yaon, na ang Panginoon ay maggigiik mula sa agos ng Ilog hanggang sa batis ng Egipto, at kayo'y titipunin isa-isa, Oh kayong mga anak ni Israel. At mangyayari sa araw na yaon, na ang dakilang pakakak ay hihipan; at sila'y magsisiparito na nangamamatay sa lupain ng Asiria, at silang mga itinapon sa lupain ng Egipto; at sila'y magsisisamba sa Panginoon sa banal na bundok sa Jerusalem."

Tiyak na hindi na kailangang ipaliwanag pa ang mga salitang ito. Malinaw na malinaw ang mga ito at walang alinlangang sinasabi sa atin na ang pag-hip ng trumpeta ay may kinalaman sa pagbabalik ng Israel.

Sa ikalawang kabanata ng Joel, talata 1 at 2, makikita natin na kapag hinipan ang trumpetang ito, ang bayang Israel ay nasa gitna ng malaking kapighatian at kagipitan na hindi pa nila naranasan kailanman. Madalas tangkain ng iba't ibang tagapagpaliwanag ng hula na iugnay ang Pista ng mga Trumpeta sa pagbabalik ng Panginoon para sa Iglesya, dahil sinasabi sa atin na sa panahong iyon ay bababa ang Panginoon mula sa langit, "... na may pakakak ng Diyos," pero ipinapakita ng konteksto rito na ang Pista ng mga Trumpeta ay hindi naglalarawan sa anumang paraan ng anumang may kinalaman sa makalangit na pagkatawag, kundi may kinalaman sa pagtitipon sa Israel sa kanilang makalupang mana. Tugma rito ang mga salita ng ating Panginoon na napansin natin sa naunang pag-aaral, kung saan sinabi Niya na sa Kanyang Ikalawang Pagparito ay susuguin Niya ang Kanyang mga anghel na may tunog ng pakakak at titipunin ang Kanyang mga hinirang mula sa apat na sulok ng lupa. Ginagawa nitong malinaw na malinaw ang kahulugan ng Pista ng mga Trumpeta at ipinapakita ang tuwirang kaugnayan nito sa muling pagtitipon sa Israel.

Kung ang Pista ng mga Trumpeta ay tungkol sa pagbabalik ng Panginoon para sa Iglesya, wala nang lugar para sa kasunod nito sa Levitico 23, dahil kaagad pagkatapos ay makikita natin ang ikalawang "takdang panahon" sa huling hanay na ito para sa Israel: ang dakilang Araw ng Pagtubos, kapag kikilalanin ng Israel sa Panginoong Jesu-Cristo ang Siyang tumubos sa

kanilang mga kasalanan, pero hindi pa nila nakikilala hanggang sa panahong iyon. Basahin nating mabuti ang talata 26 hanggang 32:

"At sinalita ng Panginoon kay Moises, na sinasabi, Gayon man, sa ikasampung araw nitong ikapitong buwan ay araw ng pagtubos: magiging banal na pagpupulong sa inyo, at pagdadalamhatiin ninyo ang inyong mga kaluluwa; at maghahandog kayo sa Panginoon ng handog na pinaraan sa apoy. At huwag kayong gagawa ng anumang gawa sa araw ding iyon: sapagkat araw ng pagtubos, upang itubos sa inyo sa harap ng Panginoon ninyong Diyos. Sapagkat sinumang tao na hindi magdalamhati sa araw ding iyon, ay ihihiwalay sa kaniyang bayan. At sinumang tao na gumawa ng anumang gawa sa araw ding iyon, ay lilipulin Ko ang taong yaon sa gitna ng kaniyang bayan. Huwag kayong gagawa ng anumang gawa: palatuntunang walang hanggan sa buong panahon ng inyong mga lahi sa lahat ng inyong mga tahanan. Magiging sabbath na takdang kapahingahan sa inyo, at pagdadalamhatiin ninyo ang inyong mga kaluluwa: sa ikasiyam na araw ng buwan, sa paglubog ng araw, mula sa paglubog ng araw hanggang sa paglubog ng araw, ay ipangingilin ninyo ang inyong sabbath" (Levitico 23:26-32).

Hindi maaaring tumukoy ang mga talatang ito sa Iglesia bilang ganoon, dahil nakita na natin sa Paskuwa ang parehong katotohanang inihaharap ngayon sa atin dito; pero ang malaking punto ng larawang ito ay, dahil hindi naunawaan ng Israel ang kahulugan ng Paskuwa, hindi hanggang sa darating na araw ng kapighatian, kapag sila'y nasa kagipitan at kalungkutan, nila mapagtatanto na ang Tagapagligtas na itinakuwil ng kanilang mga ninuno ay Siya mismong tumubos

sa kanilang mga kasalanan. Ang dakilang Araw ng Pagtubos na ito, gaya ng ipagdiriwang ng Israel sa huling araw, ay inilalarawan sa Zacarias 12, talata 10 hanggang 14:

"At Aking ibubuhos sa sangbahayan ni David, at sa mga nananahan sa Jerusalem, ang diwa ng biyaya at ng pananalangin; at sila'y titingin sa Akin na kanilang pinalagpasan: at kanilang tatangisan siya, gaya ng isang tumatangis sa kaniyang bugtong na anak, at magiging nasa kapanglawan dahil sa kaniya, gaya ng isang nasa kapanglawan dahil sa kaniyang panganay. Sa araw na yaon ay magkakaroon ng malaking pagtangis sa Jerusalem, gaya ng pagtangis sa Hadadrimmon sa libis ng Megiddon. At ang lupain ay tatangis, bawat angkan ay bukod; ang angkan ng sangbahayan ni David ay bukod, at ang kanilang mga asawa ay bukod; ang angkan ng sangbahayan ni Nathan ay bukod, at ang kanilang mga asawa ay bukod; ang angkan ng sangbahayan ni Levi ay bukod, at ang kanilang mga asawa ay bukod; ang angkan ni Simei ay bukod, at ang kanilang mga asawa ay bukod; ang lahat na angkan ng naiwan, bawat angkan ay bukod, at ang kanilang mga asawa ay bukod."

Sa araw na iyon, kapag napagtanto ng Israel kung gaano kalaki ang kanilang pagkakamali sa pagtanggì sa Panginoong Jesu-Cristo nang dumating Siya sa mapagpakumbabang biyaya, yuyukod sila sa harap ng Diyos sa kapaitan ng kaluluwa at ipahahayag ang kanilang kasalanan. Sa unang talata ng kabanata 13 sinasabi sa atin ang kalalabasan:

"Sa araw na yaon ay magkakaroon ng bukal na bubuksan sa sangbahayan ni David at sa mga nananahan sa Jerusalem, dahil sa kasalanan at dahil sa karumihan" (Zacarias 13:1).

Sa madaling salita, darating ang paglilinis sa Israel kapag sa espiritu ay narating nila ang tunay na Araw ng Pagtubos at kinilala ang dating itinakuwil na si Jesus bilang kanilang Tagapagligtas at Panginoon. Saka sila sisigaw, sa mga salita ng Isaias 53, "Siya'y nasugatan dahil sa ating mga pagsalangsang, Siya'y nabugbog dahil sa ating mga kasamaan: ang parusa na nagdala sa atin ng kapayapaan ay nasa Kanya; at sa pamamagitan ng Kanyang mga latay ay nagsigaling tayo." Ang buong kahanga-hangang kabanatang iyon ay mabubuksan sa kanila sa kamangha-manghang paraan habang inihahayag sa kanila ng Espiritu Santo ang kanilang kasalanan at ang kanilang Tagapagligtas.

May isa pang pistang natitira bago matapos ang taon: ang Pista ng mga Tabernakulo, o ng Pag-aani. Ito para sa Israel ang pinakamasayang pagdiriwang sa buong taon. Ito ang panahong tumitira sila sa mga kubol bilang paalala sa mga tolda sa ilang, at sama-sama silang nagsasaya sa mabubuting bagay na ibinigay sa kanila ng Diyos sa pamamagitan ng pamimitas ng ubas at ng pag-aani. Nasipi na natin ito dati, kaya mabuting sipiin muli dito ang mismong tagubiling ibinigay sa kabanatang ito ng Levitico:

"At sinalita ng Panginoon kay Moises, na sinasabi, Salitain mo sa mga anak ni Israel, na sabihin, Sa ikalabinlimang araw nitong ikapitong buwan ay ang kapistahan ng mga tabernakulo na pitong araw sa Panginoon. Sa unang araw ay magkakaroon ng isang banal na pagpupulong: huwag kayong gagawa ng anumang mabigat na gawain. Pitong araw na maghahandog kayo sa Panginoon ng handog na pinaraan sa apoy: sa ikawalong araw ay magkakaroon kayo ng isang banal na pagpupulong; at maghahandog kayo sa Panginoon ng handog

na pinaraan sa apoy: siyang takdang pagpupulong; huwag kayong gagawa ng anumang mabigat na gawain. Ito ang mga takdang kapistahan sa Panginoon, na inyong itatanyag na mga banal na pagpupulong, upang maghandog sa Panginoon ng handog na pinaraan sa apoy, ng handog na susunugin, at ng handog na harina, ng hain, at ng mga handog na inumin, na bawat isa'y sa kaniyang sariling araw: bukod sa mga sabbath ng Panginoon, at bukod sa inyong mga kaloob, at bukod sa lahat ng inyong mga panata, at bukod sa lahat ng inyong mga kusang handog, na inyong ibinibigay sa Panginoon. Gayon man, sa ikalabinlimang araw ng ikapitong buwan, pagka inyong natipon ang bunga ng lupain, ay ipagdiriwang ninyo ang kapistahan sa Panginoon na pitong araw: sa unang araw ay magiging takdang kapahingahan, at sa ikawalong araw ay magiging takdang kapahingahan. At kukuha kayo sa unang araw ng mga bunga ng mainam na punong kahoy, ng mga sanga ng puno ng palma, at ng mga sanga ng mayabong na punong kahoy, at ng mga sauce sa batis; at kayo'y magsasaya sa harap ng Panginoon ninyong Diyos na pitong araw. At ipagdiriwang ninyo na kapistahan sa Panginoon na pitong araw sa isang taon. Palatuntunang walang hanggan sa buong panahon ng inyong mga lahi: ipagdiriwang ninyo sa ikapitong buwan. Tatahan kayo sa mga kubol na pitong araw; lahat ng tubo sa Israel ay tatahan sa mga kubol: upang maalaman ng inyong mga lahi na Aking pinatahan sa mga kubol ang mga anak ni Israel, nang Aking ilabas sila sa lupain ng Egipto: Ako ang Panginoon ninyong Diyos. At ipinahayag ni Moises sa mga anak ni Israel ang mga takdang kapistahan sa Panginoon" (Levitico 23:33-44).

Tiyak na sinumang pamilyar sa Salita ng Diyos ay makakakita rito ng larawan ng kahanga-hangang araw kapag babalik ang Panginoong Jesus sa kapangyarihan at kaluwalhatian, at ang

Kanyang makalupang bayan ay dadalhin sa pagpapala dito sa sanlibutan at mananahan sa ilalim ng kanilang sariling puno ng ubas at puno ng igos, nagsasaya sa kabutihan ng Panginoon. Saka lubos na matutupad ang hula ni Zacarias. Ang Pista ng mga Tabernakulo at ang pagliligtas sa bayan ay iisa. Malinaw itong inilalarawan sa Zacarias 14, talata 16 hanggang 21:

"At mangyayari, na bawat isa na maiwan sa lahat ng mga bansang nagsiparoon laban sa Jerusalem ay aahon taun-taon upang sumamba sa Hari, sa Panginoon ng mga hukbo, at upang ipagdiwang ang kapistahan ng mga tabernakulo. At mangyayari, na sinumang hindi umahon sa lahat ng angkan sa lupa sa Jerusalem upang sumamba sa Hari, sa Panginoon ng mga hukbo, ay hindi magkakaroon ng ulan sa kanila. At kung ang angkan ng Egipto ay hindi umahon, at hindi pumaroon, na walang ulan sa kanila; ay darating ang salot, na ipanghahampas ng Panginoon sa mga bansa na hindi umahon upang ipagdiwang ang kapistahan ng mga tabernakulo. Ito ang magiging parusa sa Egipto, at parusa sa lahat ng bansa na hindi umahon upang ipagdiwang ang kapistahan ng mga tabernakulo. Sa araw na yaon ay magkakaroon sa mga kampanilya ng mga kabayo ng, KABANALAN SA PANGINOON; at ang mga palayok sa bahay ng Panginoon ay magiging gaya ng mga mangkok sa harap ng dambana. Oo, bawat palayok sa Jerusalem at sa Juda ay magiging kabanalan sa Panginoon ng mga hukbo: at silang lahat na naghahain ay magsisiparito at kukuha sa mga yaon, at magluluto roon: at sa araw na yaon ay hindi na magkakaroon pa ng Cananeo sa bahay ng Panginoon ng mga hukbo."

At sa gayon nagtatapos ang kahanga-hangang kuwento, at ang Israel, na napakatagal nang bansang palaboy-laboy, ay sa

wakas makasusumpung ng kapahingahan sa pagpapasakop at masayang pagkilala sa Panginoong Jesu-Cristo, na hindi nila nakilala nang dumating Siya upang tuparin ang larawan ng Paskuwa at ng mga unang bunga, pero sa araw na iyon ay mahahayag sa kanila bilang ang Siyang tumubos sa kanilang mga kasalanan sa krus, at sa ilalim ng Kanyang matuwid na paghahari ay makasusumpung sila ng kapahingahan pagkatapos ng lahat ng kalungkutan at pagsubok na tiniis nila sa loob ng maraming siglo mula nang sumigaw sila, "Alisin Siya, alisin Siya; ipako Siya sa krus, ipako Siya sa krus."

Malinaw at tiyak ang puwang sa pagitan ng dalawang hanay ng mga pista, at ito'y dagdag na patunay na ang ating pagpapaliwanag sa pagitan sa Daniel 9 ay siya ngang katotohanan ng Diyos tungkol sa Kanyang makahulang pakikitungo sa Israel at sa sanlibutan.

Kabanata 8: Ang Hiwaga ng Punong Olibo

Kung nasubaybayan na ako ng aking mambabasa hanggang dito, handa na siyang suriin nang may kaunting pang-unawa kung saan nakalagay ang Dakilang Pagitan sa loob ng isang bahaging pagitan din mismo—ang dakilang bahagi tungkol sa mga kapanahunan sa Sulat sa mga taga-Roma, na makikita sa mga kabanata 9, 10 at 11. Tama lang na tawaging pagitan ang mga kabanatang ito, sapagkat kung ang pag-uusapan ay ang paglalahad ng aral tungkol sa katuwiran ng Diyos na inihahayag sa Ebanghelyo, puwede kang tumuloy nang hindi mo mapapansin na may nawawala sa pagitan ng huling mga talata ng kabanata 8 at ng unang mga talata ng kabanata 12. Sa unang walong kabanata ng sulat na ito, inilalahad sa atin kung paano hinaharap ng Diyos ang kasalanan ayon sa matuwid na hinihingi ng Kanyang trono, at kung paano Siya naglaan ng ganap na katuwiran para sa mga taong wala ni katiting na sariling katuwiran. Pagkatapos, sa mga kabanata 12 hanggang 16, nakikita natin ang bunga ng lahat ng ito sa buhay ng mananampalatayang sumusunod: praktikal na katuwiran na nakikita sa buhay ng mga ginawang katuwiran ng Diyos kay Cristo. Pero sa pagitan ng mga kabanata 8 at 12, may isang malaking bahaging pagitan kung saan lumilihis sandali ang Apostol, ayon sa patnubay ng Espiritu Santo, upang ipakita kung paanong ang pangangaral ngayon ng Ebanghelyo ng biyaya ng Diyos ay tugmang-tugma sa naunang paghahayag ng Diyos sa Israel at sa Kanyang biyayang pumili sa kanila upang gawin silang Kanyang bayan ng tipan.

Sa Roma 3, natututunan natin na walang pagkakaiba, sapagkat ang lahat ay nagkasala at hindi nakaabot sa kaluwalhatian ng Diyos. Ipinapakita roon na ang Judio ay wala nang higit na karapatan sa biyaya ng Diyos kay Cristo kaysa sa Gentil. Lahat ay dapat lumapit sa Diyos sa iisang paraan, bilang mga makasalanang nangangailangan na nagtitiwala sa Kanyang pinagpalang Anak para sa kaligtasan. Natural lang na ito ay magbunga ng tanong sa isip ng sinumang tapat na Judio: Kung ganoon, paano na ang mga natatanging pangako sa Israel? Paano na ang tipang ginawa sa Sinai? Ano ang epekto nito sa pangakong ibinigay kay Abraham at sa kanyang binhi? Ang mga tanong na ito at iba pang kahawig nito ay sinasagot nang buo at ganap sa mga kabanata 9 hanggang 11.

Sa kabanata 9, ang Espiritu ng Diyos ay nagsasalita lalo na tungkol sa pakikitungo ng Panginoon sa Israel noong nakaraan; sa kabanata 10, tungkol sa pakikitungo Niya sa kanila ngayon; at sa kabanata 11, tungkol sa pakikitungo Niya sa kanila sa hinaharap, na ganap na aayon sa Salitang hula.

Kaya, kung bubuksan natin ang kabanata 9, makikita natin na ang Israel ay isang bansang pinili. Kinalugdan ng Diyos na ibukod ang bayang ito mula sa lahat ng ibang bayan para sa Kanyang sarili, upang magkaroon sila ng natatanging lugar bilang patotoo sa lupa. Hindi ibinigay sa kanila ang pribilehiyong ito dahil sa anumang sarili nilang kabutihan. Dahil sa soberanong biyayang pumipili kaya pinili ng Diyos si Isaac at isinantabi si Ismael, at muli, pinili si Jacob at isinantabi si Esau. Hindi naging di-matuwid ang Diyos sa paggawa nito. Siya ang Manlilikha. Tulad ng magpapalayok, may kapangyarihan Siya sa putik na gawin ito sa anumang nais Niya. Kung may tumututol sa katotohanan ng pagpili sa

ganitong kahulugan, ito lang ang sagot sa bawat pagtutol: May karapatan ang Diyos na gawin ang Kanyang nais. Pinili Niya ang Israel at ginawa ang bansang iyon na tagapag-ingat ng Kanyang mga pangako, at ito ay upang sila ay maging daan ng pagpapala sa buong sanlibutan.

Pero isang malaking pagkakamali na basahin ang ikasiyam na kabanata ng Roma na para bang tungkol ito sa mga bagay na walang hanggan. Walang anuman sa kabanatang ito tungkol sa pagpili para sa buhay na walang hanggan o sa isang lugar sa Langit, at lalong walang anuman tungkol sa pagtatakwil tungo sa walang hanggang hatol sa Impiyerno. Kapag ginagamit ng mga hyper-Calvinist ang bahaging ito ng Kasulatan para suportahan ang kanilang mga pananaw na lumalapastangan sa Diyos, binabaluktot nila ang Salita mula sa tunay nitong konteksto. Ito ay pagpili sa isang lugar ng pribilehiyo dito sa lupa, hindi sa walang hanggang pagpapala, at ang pagtatakwil na binabanggit dito ay dapat ding tingnan sa ganoong paraan, bilang may kinalaman sa mga bagay sa lupa at hindi sa mga bagay sa langit. Pinili ng Diyos si Abraham upang maging ama ng bayan ng tipan. Sa sumunod na salinlahi, ipinahayag Niya: “Kay Isaac tatawagin ang iyong binhi”; at tungkol sa mga anak ni Isaac, nasusulat: “Sapagkat hindi pa ipinapanganak ang mga bata, at wala pa silang ginagawang mabuti o masama, upang manatili ang layunin ng Diyos ayon sa pagpili, hindi dahil sa mga gawa, kundi dahil sa Kanya na tumatawag; ay sinabi sa kanya [ibig sabihin, kay Rebekah], Ang nakatatanda ay maglilingkod sa nakababata. Gaya ng nasusulat, Si Jacob ay Aking inibig, ngunit si Esau ay Aking kinapootan” (Roma 9:11-13). Pansinin ninyo, hindi sinabi: “Ang nakababata ay papasok sa Langit at ang nakatatanda ay mapupunta sa Impiyerno.” Hindi talaga nagsasalita ang Diyos tungkol sa mga bagay na walang

hanggan; ang nakatatanda ay isinantabi para sa nakababata kung pribilehiyo sa lupa ang pag-uusapan.

Ang ikalabintatlong talata ay dapat unawain nang may paghahambing. Kung ihahambing sa pagpapalang ibinigay ng Diyos kay Jacob, para bang kinapootan Niya si Esau. Pero dapat nating tandaan na ang pahayag na ito ay hindi sinabi bago ipinanganak ang mga bata, kundi maraming taon pagkatapos, sa aklat ng Malakias, kabanata 1, mga talata 2 at 3, kung saan binabalikan ng Diyos ang kasaysayan ng Kanyang pakikitungo sa mga inapo ng dalawang anak ni Isaac, at ipinapakita Niya kung gaano kapinagpala si Jacob, o ang Israel, at kung gaano naman kasalat sa maraming katulad na pagpapala si Esau, o ang Edom.

Kung pinili nga ng Diyos na kunin ang binhi ni Abraham ayon sa laman, at lubusan silang nabigo bilang isang bansa na pahalagahan ang Kanyang kabutihan, at nang dumating sa sanlibutan ang Kanyang sariling Anak ay tinupad pa nila ang sarili nilang Kasulatan sa paghatol sa Kanya, sino ang magdududa sa katuwiran ng Diyos sa pagsasantabi sa kanila, at sa pagkuha sa mga Gentil at pagbibigay sa kanila ng maluwalhating mga pribilehiyong tinatamasa nila ngayon?

Kaya, sa kabanata 10, gaya ng nabanggit na, makikita natin ang pakikitungo ng Diyos sa Israel ngayon. Isinantabi Niya ang bansa bilang bansa sa buong mahabang panahon ng pagitan na ating pinag-aaralan, pero hindi ibig sabihin nito na ang bawat Judio ay wala nang pagkakataong maligtas para sa walang hanggan. Sinumang Judio na may nais ay maaaring lumapit sa Diyos kay Cristo at makasumpong ng kaligtasan sa mismong batayan ding iyon ng sinumang Gentil. Kaya mababasa natin sa talata 12: “Walang pagkakaiba ang Judio at ang Griego:

sapagkat iisa ang Panginoon ng lahat, na mayaman sa lahat ng tumatawag sa Kanya.” At idinagdag ng apostol sa talata 13: “Sapagkat ang sinumang tumawag sa pangalan ng Panginoon ay maliligtas.” Sa buong panahong ito ngayon, habang ang Israel bilang bansa ay nakasantabi, ang “mensahe ng sinuman” ng Diyos ay lumalaganap sa sanlibutan, at Judio man o Gentil ay maaaring tumanggap nito kung nanaisin nila; at kung tatanggi sila, sila mismo ang mananagot sa sarili nilang kahatulan.

Sa kabanata 11, makikita natin ang hinaharap ng bayang ito ng tipan. Sinasabi muna sa atin na nabulag ang kanilang mga mata dahil abalang-abala sila sa sarili nilang mga gawa kaya naghimagsik sila laban sa biyaya ng Diyos. Ang Israel bilang bansa ay binulag bilang hatol hanggang sa araw na ito, at ito ay ayon sa mga pahiwatig ng hula, gaya ng makikita natin sa mga talata 7 hanggang 12:

“Ano ngayon? Hindi nakamtan ng Israel ang kanyang hinahanap; ngunit nakamtan ito ng mga hinirang, at ang iba ay binulag (ayon sa nasusulat, Binigyan sila ng Diyos ng espiritu ng pagkakatulog, ng mga matang hindi makakita, at ng mga taingang hindi makarinig;) hanggang sa araw na ito. At sinabi ni David, Ang kanilang hapag ay maging silo, at bitag, at katitisuran, at ganting-parusa sa kanila: magdilim nawa ang kanilang mga mata upang hindi sila makakita, at iyukod Mo ang kanilang likod magpakailanman. Sinasabi ko kung gayon, Natisod ba sila upang tuluyang mabuwal? Huwag nawang mangyari; kundi sa pamamagitan ng kanilang pagkahulog ay dumating ang kaligtasan sa mga Gentil, upang sila ay mainggit. Ngayon, kung ang kanilang pagkahulog ay naging kayamanan ng sanlibutan, at ang kanilang pagkukulang ay naging

kayamanan ng mga Gentil; gaano pa kaya ang kanilang kapuspusan?” (Roma 11:7-12).

Kung masasabi nga natin, sinamantala ng Diyos ang di-pananampalataya ng mga Judio upang buksan nang malawak ang pinto ng biyaya sa lahat ng tao sa lahat ng dako; kaya ang mga Gentil ay talagang may utang na loob sa mga Judiong hindi sumampalataya para sa kahanga-hangang pagkakataong tinatamasa nila ngayon. Tiyak na hindi bagay sa sinumang Gentil na tingnan nang may paghamak o pagsalitaan nang masakit at mapanlait ang Judio dahil hindi niya naunawaan ang plano ng Diyos nang lumitaw sa lupa ang Panginoong Jesus ayon sa mga Kasulatang hula! Hindi nila naunawaan, kaya nawala sa kanila ang isang maluwalhating pagkakataon, gaya ng sinabi mismo ng ating Panginoon: “Kung nalaman mo sana, ikaw nga, kahit man lamang sa araw mong ito, ang mga bagay na nauukol sa iyong kapayapaan! ngunit ngayon ay nakatago na ang mga ito sa iyong mga mata” (Lucas 19:42). “Ang inyong bahay ay iniwan sa inyong wasak: at katotohanang sinasabi Ko sa inyo, Hindi na ninyo Ako makikita, hanggang sa dumating ang panahong sasabihin ninyo, Pinagpala Siya na pumaparito sa pangalan ng Panginoon” (Lucas 13:35).

Kaya kasabay ng pagsasantabi sa Israel, lumalaganap naman ang Ebanghelyo ng biyaya sa mga bansa. Mula sa pananaw ng Apostol ng mga Gentil, nagpatuloy si Pablo:

“Sapagkat kung ang pagtatakwil sa kanila ay naging pakikipagkasundo ng sanlibutan, ano pa kaya ang pagtanggap sa kanila, kundi buhay mula sa mga patay? Sapagkat kung banal ang unang bunga, banal din ang buong masa: at kung banal ang ugat, gayundin ang mga sanga. At kung ang ilan sa mga sanga ay pinutol, at ikaw, na isang ligaw na olibo, ay inihugpong sa

gitna nila, at kasama nila ay nakikibahagi sa ugat at sa katabaan ng punong olibo; huwag kang magmalaki laban sa mga sanga. Ngunit kung magmamalaki ka, hindi ikaw ang nagdadala sa ugat, kundi ang ugat ang nagdadala sa iyo. Sasabihin mo kung gayon, Pinutol ang mga sanga upang ako ay maihugpong. Mabuti; dahil sa di-pananampalataya ay pinutol sila, at ikaw ay nakatayo sa pamamagitan ng pananampalataya. Huwag kang magmataas, kundi matakot ka: sapagkat kung hindi pinatawad ng Diyos ang mga likas na sanga, mag-ingat ka, baka ikaw rin ay hindi Niya patawarin. Masdan mo nga ang kabutihan at ang kabagsikan ng Diyos: sa mga nahulog, kabagsikan; ngunit sa iyo, kabutihan, kung mananatili ka sa Kanyang kabutihan: kung hindi, ikaw rin ay puputulin. At sila rin, kung hindi sila mananatili sa di-pananampalataya, ay ihuhugpong: sapagkat makapangyarihan ang Diyos na ihugpong silang muli” (Roma 11:15-23).

Ang larawan ng punong olibo na ginamit dito ay kinuha sa aklat ni Jeremias, kabanata 11, talata 16:

“Tinawag ng Panginoon ang iyong pangalan, Isang luntiang punong olibo, maganda, at may mabuting bunga: sa ingay ng isang malaking kaguluhan ay nagsindi Siya ng apoy roon, at nabali ang mga sanga nito.”

May tatlong halaman na ginagamit sa natatanging paraan bilang larawan ng Israel. Ang *puno ng ubas* ay nagsasalita tungkol sa kanila bilang patotoo ng Diyos sa lupa. Ang *puno ng igos* ay sagisag ng Israel bilang bansa, at ang *punong olibo* ay nagsasabi tungkol sa kanila bilang bayan ng tipan na may natatanging kaugnayan sa Diyos. Dahil sa kanilang kawalan ng katapatan, at lalo na sa pagtanggi nila sa Panginoong Jesu-Cristo, ang mga likas na sanga ay pinutol mula sa punong olibo

na ang ugat ay si Abraham. Siya ang ama ng lahat ng sumasampalataya. Nabigo ang Israel dito, kaya ang mga sangang ito ay binunot mula sa puno ng tipan. Sa kanilang lugar ay inihugpong ang mga ligaw na sanga na kumakatawan sa mga Gentil; pero dapat nating tandaan na ang mga sangang ito ay hindi naman laging tumutukoy sa bawat kaluluwang talagang naligtas, kundi sa mga bansang Gentil na ngayon ay binigyan ng mga pribilehiyong dati ay hindi nila tinamasa sa ilalim ng anumang tipan. Kung may tunay na pananampalataya, nakikibahagi sila sa ugat at sa katabaan ng punong olibo. Gaya ng mababasa natin sa Galacia, “Ang mga nasa pananampalataya ay pinagpala kasama ng tapat na si Abraham.” Pero kapag ang mga Gentil ay nagpapakita ng di-pananampalataya at pagwawalang-bahala sa Salita ng Diyos, inilalantad nila ang kanilang sarili sa kahatulan ding iyon na bumagsak na sa Israel. Darating ang araw na sila ay bubunutin mula sa punong olibo at magwawakas ang kanilang mga natatanging pribilehiyo.

Kinutya ng mga kritikong hindi sumasampalataya ang larawang ginamit dito ni Apostol Pablo, at ginamit pa nila itong pagkakataon upang ituro bilang tiyak na patunay na ang mga sulat ay hindi talaga kinasihan ng Diyos. “Paano,” tanong nila, “magkakamali ang Diyos nang ganito, gaya ng pagkakamali ni Pablo rito? Sinasabi niya na inihuhugpong ang mga ligaw na sanga sa isang mabuting puno, at alam ng bawat hardinero na hindi mo inihuhugpong ang mga ligaw na sanga sa isang mabuting puno, kundi ang mabubuting sanga ang inihuhugpong mo sa isang ligaw na puno upang lubusang mabago ang uri ng bunga nito.” Pero dito, tulad sa ibang lugar, ang mga kritiko ang mali. Hindi sila nagbabasa nang maingat, o, masasabi ko bang, hindi sila nagbabasa nang malayo-layo. Kapag binuksan natin ang mga talata 23 at 24, mababasa natin:

“At sila rin, kung hindi sila mananatili sa di-pananampalataya, ay ihuhugpong: sapagkat makapangyarihan ang Diyos na ihugpong silang muli. Sapagkat kung ikaw ay pinutol mula sa punong olibo na likas na ligaw, at inihugpong nang salungat sa kalikasan sa isang mabuting punong olibo: gaano pa kaya ang mga ito, na mga likas na sanga, na ihuhugpong sa kanilang sariling punong olibo?” (Roma 11:23-24).

Pansinin ang pananalitang, “Kung ikaw ay inihugpong nang salungat sa kalikasan sa isang mabuting punong olibo.” Ipinapansin ni Pablo na ang halimbawang ginagamit niya ay hindi ayon sa karaniwang kaugalian, kundi salungat dito, gaya rin ng walang-kapantay na biyaya ng Diyos na salungat sa mga kaisipan ng pusong mapagbatas ng tao. At kung ang mga bansang Gentil ay binigyan ng ganito kataas na pribilehiyo, bakit pa magtataka ang sinuman kung, kapag sila ay nabigo, babalik ang Diyos sa Israel at ihuhugpong ang mga likas na sanga sa kanilang sariling punong olibo? Ito mismo ang gagawin Niya kapag natapos na ang kasalukuyang panahon na tinawag nating Dakilang Pagitan.

Kaya mababasa natin sa talata 25: “Sapagkat hindi ko ibig, mga kapatid, na hindi ninyo malaman ang hiwagang ito, baka kayo ay magmarunong sa inyong sariling akala; na ang pagkabulag sa isang bahagi ay nangyari sa Israel, hanggang sa pumasok ang kapuspusan ng mga Gentil.” Kailangan nating makita ang pagkakaiba ng “mga panahon ng mga Gentil” at ng “kapuspusan ng mga Gentil.” Nakita na natin na ang “mga panahon ng mga Gentil” ay sumasaklaw sa buong panahon kung kailan ang bansang Judio, ang lungsod ng Jerusalem, at ang lupain ng Palestina ay nasa ilalim ng pamumuno ng mga Gentil. Nagsimula ito nang sakupin ni Nebuchadnezzar ang

Palestina at magwawakas sa paghahayag ng Panginoong Jesu-Cristo mula sa Langit sa pagtatapos ng Malaking Kapighatian, o gaya ng sabi ni Daniel, “ang huling wakas ng galit.” Pero ang isa pang katawagan, “ang kapuspusan ng mga Gentil,” ay may kinalaman sa kasalukuyang gawain ng biyaya ng Diyos. Kapag nakakuha na Siya mula sa mga Gentil ng isang bayan para sa Kanyang Pangalan, kapag ang huling kaluluwang maliligtas sa kapanahunang ito ay nakalapit na kay Cristo, mabubuo na ang Iglesia at “ang kapuspusan ng mga Gentil” ay nakapasok na. Saka aagawin ang Iglesyang iyon upang makasama ang Panginoon bago magsimula ang ikapitumpung sanlinggo ni Daniel. Pagkatapos ay muling haharapin ng Diyos ang Israel, at kapag natapos na ang kakila-kilabot na panahon ng kapighatian na tahasang tinatawag na “ang panahon ng kabagabagan ni Jacob,” na mula roon ay maliligtas ang Israel, ang nalabi ng bansa ay dadalhin sa pagpapala. Ang tumalikod na bahagi ng Israel ay malilipol bilang bunga ng kakila-kilabot na mga karanasan sa Malaking Kapighatian. Ang nalabi ang ituturing ng Diyos na siyang bansa. At ganito ang sabi ng Apostol sa talata 26:

“At sa gayon ang buong Israel ay maliligtas: gaya ng nasusulat, Darating mula sa Sion ang Tagapagligtas, at aalisin Niya ang kasamaan kay Jacob: sapagkat ito ang Aking tipan sa kanila, kapag inalis Ko na ang kanilang mga kasalanan. Tungkol sa Ebanghelyo, sila ay mga kaaway alang-alang sa inyo: ngunit tungkol sa pagpili, sila ay minamahal alang-alang sa mga ninuno. Sapagkat ang mga kaloob at pagtawag ng Diyos ay hindi nagbabago. Sapagkat kung paanong kayo noong una ay hindi sumampalataya sa Diyos, ngunit ngayon ay nagtamo ng awa dahil sa kanilang di-pananampalataya: gayundin naman sila ngayon ay hindi sumampalataya, upang sa pamamagitan ng

awang ipinakita sa inyo ay magtamo rin sila ng awa. Sapagkat ikinulong ng Diyos ang lahat sa di-pananampalataya, upang Siya ay magpakita ng awa sa lahat. O ang lalim ng kayamanan ng karunungan at kaalaman ng Diyos! kay hindi masaliksik ang Kanyang mga paghatol, at ang Kanyang mga daan ay hindi matunton! Sapagkat sino ang nakaalam ng pag-iisip ng Panginoon? o sino ang naging Kanyang tagapayo? O sino ang unang nagbigay sa Kanya, at gagantihan siya muli? Sapagkat mula sa Kanya, at sa pamamagitan Niya, at para sa Kanya ang lahat ng bagay: sa Kanya ang kaluwalhatian magpakailanman. Amen” (Roma 11:26-36).

Tiyak na malinaw, kung gayon, na ang tatlong kabanatang ito ay tugmang-tugma sa ating natagpuan sa ibang lugar tungkol sa panahong ito ng pagitan sa pagitan ng mga paghihirap ni Cristo at ng mga kaluwalhatian ng susunod. Inihahayag ng Lumang Tipan ang katotohanan na hindi kikilalanin ng Israel ang kanilang Mesiyas pagdating Niya, at na dahil dito ay babagsak sa kanila ang kabagabagan at kapahamakan; pero wala itong ibinigay na pahiwatig kung ano ang gagawin ng Diyos sa panahong ito ng pagkakasantabi nila, sa pagkuha ng isang napakalaking pulutong ng mga Gentil upang makasama ng Kanyang Anak sa buong Kapanahunan ng Kaharian bilang Kanyang katawan at Kanyang kasintahang babae. Bahagi ito ng dakilang lihim na iningatan sa Kanyang puso mula pa sa walang hanggang panahon pero ngayon ay ipinaalam na.

Mabuti sigurong ituro ang madalas nang napansin ng iba, na ang “hiwaga” na binabanggit sa Bagong Tipan ay hindi naman laging isang bagay na mahiwaga o mahirap unawain. Ito ay isang banal na lihim na hindi kailanman malalaman ng tao hangga’t hindi ito inihahayag ng Diyos. Ang hiwagang ito ng

punong olibo ay ipinaalam lamang matapos tanggihan si Cristo at bilang bunga nito ay isinantabi ang bansang pinili.

Napakagandang araw iyon kapag, matapos makumpleto ang kasalukuyang plano ng Diyos, haharapin Niyang muli ang Israel at sa wakas ay aakayin silang ipahayag ang kanilang kasalanan at tumingala nang may pananampalataya sa Tagapagligtas na tinanggihan ng kanilang mga ninuno, at kilalanin Siya bilang kanilang Manunubos at ang matagal na nilang hinihintay na Mesiyas! Sa panahong iyon, mamumulaklak at mamumuko ang Israel at pupunuin ng bunga ang ibabaw ng buong lupa, sapagkat sila ang magiging kasangkapan ng Diyos upang liwanagan ang sanlibutan ng mga Gentil.

Kabanata 9: Ang Paghahayag ng Iisang Katawan

Panahon na ngayon upang pag-isipan natin ang natatanging ministeryong ipinagkatiwala ng Diyos sa Kanyang Iglesya, ang mga kinukuha Niya mula sa mga Judio at mga Gentil sa panahong ito ng pagitan; at para rito, kailangan nating buksan lalo na ang mga sulat ni Apostol Pablo. Bago lumisan ang ating Panginoon sa mundong ito, ipinahiwatig Niya sa Kanyang mga alagad na dumating Siya hindi lamang upang hanapin ang mga nawawalang tupa ng sambahayan ng Israel at ilabas sila sa kulungang Judio upang tipunin sila sa Kanyang sarili, kundi sinabi rin Niya: “May iba pa Akong mga tupa na hindi mula sa kulungang ito: sila rin ay kailangan Kong dalhin, at magkakaroon ng iisang kawan, at iisang pastol.” Ito, na nakatala sa ikasampung kabanata ng Juan, ay marahil ang unang pahiwatig ng isang bahagi ng dakilang hiwaga, na sa kasalukuyang kapanahunan ang Judio at ang Gentil ay pakikitunguhan nang pareho batay sa dalisay na biyaya, at nawala na ang lahat ng natatanging pagkakaiba.

“Magkakaroon,” sabi ni Jesus, “ng iisang kawan.” Pero natagalan bago naunawaan ng mga alagad ang kahulugan nito, at kinailangan pang bigyan ng Diyos si Apostol Pedro ng natatanging paghahayag, gaya ng nakita na natin, bago siya nagkaroon ng sapat na pananampalataya upang pumunta sa isang sambahayang Gentil at ipangaral sa kanila ang Ebanghelyo. Pero nang gawin niya ito at sila ay sumampalataya, bumaba sa kanila ang Espiritu Santo at sila ay napag-isa sa masayang pakikisama kasama ng kanilang mga kapatid na mananampalataya mula sa mga Judio. Ito ay ayon sa

pangitaing nakita ni Pedro at sa salitang dumating sa kanya na nagsasabi: “Ang nilinis ng Diyos, huwag mong tawaging karumal-dumal.”

Bago pa lamang nito, nahikayat na si Saulo na taga-Tarso sa daan patungong Damasco, at sa mismong sandali ng kanyang pagbabalik-loob ay may paghahayag na ibinigay sa kanya. Tiyak na lalo pa itong inilahad nang mas buo pagkatapos, pero nilalaman na nito ang natatanging katotohanang ibinigay sa kanya upang ipaalam sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya. Nang itanong ng nabuhay na mag-uling Panginoon, “Bakit mo Ako inuusig?” ang Kanyang mga salita ay nagpapahiwatig ng isang malapit na ugnayan ng mga Cristiano at Niya na hindi pa kailanman binigyang-diin noon. Iyon ang paghahayag ng hiwaga ng iisang katawan na nasa simula pa lamang, parang binhi. Ipinahayag ng tanong na iyon ang kahanga-hangang katotohanan na imposibleng masaktan ang isang anak ng Diyos dito sa lupa nang hindi naaapektuhan ang Panginoong Jesu-Cristo sa Langit, sapagkat ang bawat mananampalataya ay bahagi ng Kanyang katawan, ng Kanyang laman, at ng Kanyang mga buto.

Sa Sulat sa mga taga-Efeso, sinasabi sa atin ni Pablo na ito ay ipinaalam sa kanya sa pamamagitan ng banal na paghahayag. Pansinin ang kanyang mga salita sa kabanata 3:

“Dahil dito, akong si Pablo, ang bilanggo ni Jesu-Cristo para sa inyong mga Gentil, kung narinig nga ninyo ang pangangasiwa ng biyaya ng Diyos na ibinigay sa akin para sa inyo: kung paanong sa pamamagitan ng paghahayag ay ipinaalam Niya sa akin ang hiwaga; (gaya ng isinulat ko na noong una sa iilang salita, na sa pagbasa ninyo nito ay mauunawaan ninyo ang aking kaalaman sa hiwaga ni Cristo) na sa ibang mga salinlahi

ay hindi ipinaalam sa mga anak ng tao, gaya ng inihahayag ngayon sa Kanyang mga banal na apostol at mga propeta sa pamamagitan ng Espiritu; na ang mga Gentil ay kapwa tagapagmana, at kabahagi ng iisang katawan, at kabahagi ng Kanyang pangako kay Cristo sa pamamagitan ng Ebanghelyo: na rito ako ay ginawang ministro, ayon sa kaloob ng biyaya ng Diyos na ibinigay sa akin sa pamamagitan ng mabisang paggawa ng Kanyang kapangyarihan. Sa akin, na pinakamaliit sa lahat ng mga banal, ibinigay ang biyayang ito, na ipangaral ko sa mga Gentil ang di-masaliksik na kayamanan ni Cristo; at ipakita sa lahat ng tao kung ano ang pakikipag-isa sa hiwaga, na mula pa sa pasimula ng sanlibutan ay itinago sa Diyos, na lumikha ng lahat ng bagay sa pamamagitan ni Jesu-Cristo: upang ngayon ay maipakilala sa mga pamunuan at mga kapangyarihan sa mga dakong makalangit, sa pamamagitan ng iglesya, ang sari-saring karunungan ng Diyos, ayon sa walang hanggang layunin na Kanyang itinakda kay Cristo Jesus na ating Panginoon: na sa Kanya ay may katapangan tayo at paglapit nang may pagtitiwala sa pamamagitan ng pananampalataya sa Kanya” (Efeso 3:1-12).

Pansinin nang mabuti ang sinasabi rito ni Pablo. Ang katotohanang ipinapahayag niya ay hindi nalaman sa pamamagitan ng pag-aaral ng Biblia, sapagkat hindi ito inihayag noong panahon ng Lumang Tipan. Naghintay ang Diyos hanggang sa tuluyang nakapagsimula na ang panahon ng pagitan na ating pinag-aaralan sa mga bahaging ito. Pagkatapos, matapos ang isang huling patotoo sa Israel, na nananawagan sa sinumang nakadarama ng kanilang pangangailangan kay Cristo na kilalanin Siya bilang Tagapagligtas at Panginoon, ipinaalam ng Diyos kay Pablo sa pamamagitan ng paghahayag ang hiwaga o lihim na ito na

itinago Niya sa Kanyang puso mula pa sa walang hanggan. Tinatawag ito rito sa talata 4 na “ang hiwaga ni Cristo,” at ang salitang “Cristo” na ginamit dito ay sumasaklaw sa Panginoon mismo at sa Kanyang mga tinubos na bayan—Siya ang Ulo at sila ang mga bahagi ng Kanyang katawan, gaya ng mababasa natin sa 1 Corinto 12:12:

“Sapagkat kung paanong ang katawan ay iisa, at may maraming bahagi, at ang lahat ng bahagi ng iisang katawang iyon, bagaman marami, ay iisang katawan: gayundin si Cristo.

Ang paraan ng ating pagpasok sa ugnayang ito ay ibinigay sa kasunod na talata:

“Sapagkat sa iisang Espiritu tayong lahat ay binautismuhan sa iisang katawan, Judio man o Gentil, alipin man o malaya; at tayong lahat ay pinainom sa iisang Espiritu.”

Ang pag-inom ay nagpapahiwatig ng pakikisama o pakikipag-isa. Ang lahat ng naligtas sa kapanahunang ito ay dinala sa iisang pinagpalang pakikisama sa pamamagitan ng pananahan ng Espiritu Santo. Ang Panginoon mismo ang nagbabautismo sa katawan, pero ang elemento, kung masasabi ko, ay ang Espiritu—at hindi tubig. Sa bautismo sa tubig, ipinapahayag natin ang ating personal na pananampalataya kay Cristo. Sa bautismo sa Espiritu Santo, ginawa tayo ng Panginoon na mga bahagi ng Kanyang katawan. Ang pinakaunang mga bahagi ng katawan, ang mga binautismuhan sa Espiritu noong Araw ng Pentecostes, ay mga Judio lahat, siyempre; pero ngayon, ang mga Gentil ay ginawang kapwa tagapagmana, mga bahagi ng iisang katawan, at kabahagi ng pangako ng Diyos kay Cristo sa pamamagitan ng Ebanghelyo.

Hindi ito nalaman, sabi sa atin ni Pablo, sa ibang mga salinlahi, ibig sabihin, sa mga naunang kapanahunan; pero ngayon ay inihayag na ito sa mga banal na apostol at mga propeta ni Cristo sa pamamagitan ng Espiritu. Pansinin na bagaman kay Pablo pangunahing ibinigay ang paghahayag, isinasama niya ang ibang mga apostol at mga propeta ng Bagong Tipan bilang mga tumanggap din ng paghahayag na ito. Pero sa isang napakatanging paraan, ibinigay ito sa kanya upang ipaglingkod ang katotohanang ito sa bayan ng Diyos. Mababa ang tingin niya sa sarili, at tinatawag niya ang sarili na “pinakamaliit sa lahat ng mga banal,” tiyak na naaalala ang panahong inusig niya ang Iglesya ng Diyos at sinira ito; pero nagagalak siya na ibinigay sa kanya ang natatanging biyayang ito na ipangaral sa mga Gentil ang tinatawag niyang “ang di-masaliksik na kayamanan ni Cristo.” Ito ang Ebanghelyo sa buong kapuspusan nito, at ito ang layunin ng lahat: “Ipakita sa lahat ng tao kung ano ang pakikipag-isa sa hiwaga, na mula pa sa pasimula ng sanlibutan ay itinago sa Diyos, na lumikha ng lahat ng bagay sa pamamagitan ni Jesu-Cristo.”

Napakapansinin ng pananalitang ito, “ang pakikipag-isa sa hiwaga.” Sinasabi nito sa atin kung ano ang tunay na pakikisamang Cristiano. May pakikipag-isa tayo sa isa’t isa dahil tayo ay mga bahagi ng isa’t isa. May pakikipag-isa tayo sa Panginoon dahil Siya ang ating Ulo at tayo ay mga bahagi ng Kanyang katawan. Ang lahat ng ito ay bahagi ng tinatawag ng ating Authorized Version na “ang walang hanggang layunin ng Diyos.” Marahil ay mas mabuting isalin itong “ang layunin ng mga kapanahunan.” Sa buong mga kapanahunan ay nasa isip na ito ng Diyos, pero hindi Niya ito inihayag hanggang sa isantabi ang Israel at bumaba ang Espiritu Santo upang pasimulan ang bagong kapanahunan.

Sa Sulat sa mga taga-Colosas, binibigyang-diin ni Pablo ang dalawang katangian ng kanyang ministeryo. Ipinapakita niya roon na siya ay ministro ng Ebanghelyo at ministro rin ng katotohanan ng hiwaga. Sa unang kabanata, inihaharap niya ang Panginoong Jesu-Cristo bilang panganay mula sa mga patay, ang Nabuhay na Mag-uli na ngayon ay Ulo ng katawan, ang Iglesya, na sa Kanya ay kinalugdang manahan ang buong kapuspusan ng Diyos. Pagkatapos ay idinagdag niya:

“At nang magawa na ang kapayapaan sa pamamagitan ng dugo ng Kanyang krus, sa pamamagitan Niya ay ipagkasundo ang lahat ng bagay sa Kanyang sarili; sa pamamagitan Niya, sinasabi ko, maging ang mga bagay sa lupa, o ang mga bagay sa langit. At kayo, na noong una ay hiwalay at mga kaaway sa inyong pag-iisip dahil sa masasamang gawa, ngayon ay ipinagkasundo Niya sa katawan ng Kanyang laman sa pamamagitan ng kamatayan, upang iharap kayong banal at walang dungis at walang maipipintas sa Kanyang paningin: kung kayo ay mananatili sa pananampalataya na nakasalig at matatag, at hindi natitinag mula sa pag-asa ng Ebanghelyo, na inyong narinig, at ipinangaral sa bawat nilalang sa silong ng langit; na rito akong si Pablo ay ginawang ministro” (Colosas 1:20-23).

Ang hindi natin kailanman magagawa para sa ating sarili, ginawa Niya para sa atin. Minsan ay nagsasalita ang mga tao tungkol sa pananagutan ng tao na makipagpayapaan sa Diyos, pero, sayang, hindi niya iyon kailanman magagawa. Imposible para sa makasalanang tao na tubusin ang sarili niyang mga kasamaan, at hangga’t hindi iyon nagagawa, hindi magkakaroon ng kapayapaan ang tao sa Diyos. Pero ang Panginoong Jesus ay gumawa ng kapayapaan sa pamamagitan

ng dugo ng Kanyang krus. Batay rito, darating pa ang araw na ang lahat ng bagay sa langit at sa lupa ay ipagkakasundo sa Diyos. Mangyayari iyon kapag nagkaroon na ng bagong langit at bagong lupa na tinatahanan ng katuwiran.

Pansinin na kapag ang usapin ay ang pakikipagkasundo ng lahat, dalawang larangan lamang ang binabanggit—ang langit at ang lupa. Sa Filipos 2, mga talata 9 hanggang 11, kung saan ang usapin ay pagpapasakop sa halip na pakikipagkasundo, tatlong larangan ang binabanggit—ang langit, ang lupa at ang mga dako sa ilalim ng lupa. Ang lahat ay kailangang kumilala balang araw sa kapamahalaan ng Tagapagligtas na minsang ipinako sa krus, pero hindi lahat ay maipagkakasundo sa Kanya.

Ngayon, ang mga nanumbalik sa Diyos nang may pagsisisi at nagtiwala kay Cristo para sa kanilang sarili ay naipagkasundo na sa Diyos sa pamamagitan ng kamatayan ng Kanyang Anak. Siyempre, marami ang nagpapahayag ng pananampalataya kay Cristo pero pinatutunayan ng kanilang pamumuhay pagkatapos na hindi tunay ang kanilang pagpapahayag; pero kung saan may katotohanan, ang pakikipagkasundong ito ay tiyak na para sa walang hanggan. Sa maluwalhating Ebanghelyong ito, sinasabi ni Pablo na siya ay ginawang ministro.

Pero ngayon, kapag tumuloy tayo sa huling mga talata ng kabanata, makikita natin na mayroon siyang ministeryo sa mga banal at mayroon ding ministeryo sa mga makasalanang, kaya nagpatuloy siya:

“Na ngayon ay nagagalak ako sa aking mga paghihirap para sa inyo, at pinupunan ko sa aking laman ang kulang pa sa mga kapighatian ni Cristo alang-alang sa Kanyang katawan, na

siyang iglesya: na rito ako ay ginawang ministro, ayon sa pangangasiwa ng Diyos na ibinigay sa akin para sa inyo, upang lubos na ganapin ang salita ng Diyos; ang hiwaga ngang itinago mula sa mga kapanahunan at mula sa mga salinlahi, ngunit ngayon ay inihayag na sa Kanyang mga banal: na sa kanila ay ibig ipaalam ng Diyos kung ano ang kayamanan ng kaluwalhatian ng hiwagang ito sa gitna ng mga Gentil; na ito ay si Cristo sa inyo, ang pag-asa ng kaluwalhatian: na Siya ang aming ipinangangaral, na pinaaalalahanan ang bawat tao at tinuturuan ang bawat tao sa buong karunungan; upang maiharap namin ang bawat tao na sakdal kay Cristo Jesus: na dahil dito ay nagpapagal din ako, nagsisikap ayon sa Kanyang paggawa, na makapangyarihang gumagawa sa akin” (Colosas 1:24-29).

Tugma ito sa nakita na natin sa Sulat sa mga taga-Efeso. Ibinigay kay Pablo na ganapin o kumpletuhin ang salita ng Diyos sa pamamagitan ng pagpapaalam ng hiwagang itinago mula sa mga nakaraang kapanahunan at mga salinlahi pero ngayon ay inihayag na. Taimtim na hangarin ni Pablo na akayin ang buong bayan ng Diyos sa katotohanan ng hiwagang ito. Gayunman, hindi ito nangangahulugan kahit sandali na ang ilan sa unang Iglesya na hindi pa nakatanggap ng katotohanang ito ay hindi naging bahagi ng katawan ni Cristo, gaya rin ng hindi ito nangangahulugan na ang libu-libo ngayon na hindi nakaaalam nito ay hindi kabilang sa katawan. Ang lahat ng mananampalataya ay mga bahagi ng katawan, alam man nila ang katotohanang ito o hindi; pero mas malaki ang kanilang kagalakan kapag napasok at naunawaan nila ang ginagawa ngayon ng Diyos at ang kanilang natatanging lugar ng pribilehiyo at pananagutan kaugnay nito.

Sa pagtatapos ng Sulat sa mga taga-Roma, matapos talagang makumpleto ni Pablo ang natatanging paglalahad ng Ebanghelyo at ng pinagpalang bunga nito sa buhay ng mga sumasampalataya rito, na siyang tanging layunin niya sa pagsulat ng liham na ito, idinagdag niya sa isang kinasihang pahabol:

“Ngayon, sa Kanya na makapangyarihang magpatatag sa inyo ayon sa aking Ebanghelyo, at sa pangangaral tungkol kay Jesu-Cristo, ayon sa paghahayag ng hiwaga, na inilihim mula pa nang pasimula ang sanlibutan, ngunit ngayon ay inihayag na, at sa pamamagitan ng mga kasulatan ng mga propeta, ayon sa utos ng walang hanggang Diyos, ay ipinaalam sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya: sa Diyos na tanging marunong, sumakanya ang kaluwalhatian sa pamamagitan ni Jesu-Cristo magpakailanman. Amen.” (Roma 16:25-27).

Pansinin muli ang pananalitang ginamit dito, “ang paghahayag ng hiwaga,” na sinasabi sa atin ay inilihim mula pa nang pasimula ang sanlibutan, o sa lahat ng nakaraang kapanahunan. Pero ngayon ay inihayag na ito sa mga kasulatang propetiko. Ang pananalitang isinalin sa ating Authorized Version na “sa pamamagitan ng mga kasulatan ng mga propeta” ay maaaring magpahiwatig na ang hiwagang ito ay natuklasan ngayon na nakatago sa mga aklat ng mga propeta ng Lumang Tipan, pero hindi iyon ang isinulat ni Pablo. Ang sabi niya: “Ngayon ay inihayag na ito at sa pamamagitan ng mga kasulatang propetiko,” ibig sabihin, ang mga kasulatang propetiko ng mga apostol ng Bagong Tipan, “ayon sa utos ng walang hanggang Diyos, ay ipinaalam sa lahat ng bansa para sa pagsunod ng pananampalataya.”

Napakagandang malaman na ang pagkakaisang ito ng mga mananampalataya kay Cristo ay isang bagay na kapag napasok na ay hindi na kailanman mababago. Hindi maiisip na ang katawan ni Cristo ay mapagpuputul-putol kailanman, o na ang sinumang naging bahagi ng Kanyang katawan ay mapapahamak sa huli. Pagbalik natin sa Sulat sa mga taga-Efeso, makikita natin ang isang napakahalagang pangaral sa kabanata 4, mga talata 1 hanggang 7:

“Ako nga, ang bilanggo ng Panginoon, ay namamanhik sa inyo na kayo ay lumakad nang karapat-dapat sa pagkatawag na sa inyo ay itinawag, nang may buong kababaang-loob at kaamuan, nang may pagtitiis, na nagbabata sa isa’t isa sa pag-ibig; na nagsisikap na ingatan ang pagkakaisa ng Espiritu sa bigkis ng kapayapaan. May iisang katawan, at iisang Espiritu, gaya rin naman ng pagkatawag sa inyo sa iisang pag-asa ng inyong pagkatawag; iisang Panginoon, iisang pananampalataya, iisang bautismo, iisang Diyos at Ama ng lahat, na nasa itaas ng lahat, at sa pamamagitan ng lahat, at nasa inyong lahat. Ngunit sa bawat isa sa atin ay ibinigay ang biyaya ayon sa sukat ng kaloob ni Cristo.”

Tinatawag tayo na lumakad nang karapat-dapat sa ating pagkatawag, ibig sabihin, ang pagkatawag bilang mga bahagi ni Cristo. Dapat nating kilalanin ang pitong bahagi ng pagkakaisa. Una, sinasabi sa atin na may iisang katawan at iisang Espiritu at iisang pag-asa. Ang iisang Espiritu rito ay tumutukoy, siyempre, sa Espiritu Santo na sa Kanya tayo ay binautismuhan sa katawan. Ang pag-asa ay ang Pagbabalik ng Panginoon. Pagkatapos ay may isa pang tatluhan—iisang Panginoon, iisang pananampalataya, iisang bautismo. Ang pananampalataya ay ang katotohanan tungkol kay Cristo na tinatawag tayong

ipahayag. Kinikilala natin ito sa ating bautismo, at sa gayon ay kinikilala ang pagka-Panginoon ni Cristo. Hindi na tayo sa ating sarili, kundi dapat tayong mamuhay bilang mga pag-aari Niya. At sa huli, may iisang Diyos at Ama ng lahat, at Siya ay nasa itaas ng lahat at sa pamamagitan ng lahat at nasa ating lahat. Ito ang maluwalhating katotohanan ng bagong paglalang. Ang lahat ng mananampalataya ay nakaugnay magpakailanman sa nabuhay na mag-uling Cristo sa kaluwalhatian.

Habang ang katawan ni Cristo ay nasa lupa, pananagutan nating ipaalam ang Ebanghelyo sa mga hindi pa ligtas at ang katotohanan ng hiwagang ito sa mga bahagi na ni Cristo. Kapag kinuha na ang Iglesya mula sa mundong ito, hindi na pakikitunguhan ng Diyos ang sanlibutan sa eksaktong paraang ginagawa Niya ngayon. Magkakaroon ng mga anak ng Diyos sa darating na kapanahunan, pero hindi sila magiging bahagi ng Iglesya na siyang katawan ni Cristo, ang kapuspusan Niya na pumupuspos sa lahat ng bagay. Sa darating na kapanahunan, muling kikilalanin ang pagkakaiba ng Judio at ng Gentil. Ang naibalik na Israel ay magiging isang bansang saserdote na sa pamamagitan nila ay ipaalam ang kaligtasan ng Diyos sa lahat ng mga Gentil, at ang mga Gentil ay pagpapalain sa pagpapasakop sa Israel bilang natatanging bayan ng tipan. Ang Iglesya sa kapanahunang ito ay magkakaroon ng bahagi kasama ni Cristo sa kaluwalhatian. Kapag naghari Siya, maghahari tayong kasama Niya bilang Kanyang katawan at Kanyang kasintahang babae. Kaya napakahalaga na pahalagahan natin ang ating mataas at makalangit na pagkatawag at sikapin ngayon na luwalhatiin Siya sa lahat ng ating mga lakad, Siya na nagdala sa atin sa ganito kalapit na ugnayan sa Kanyang sarili.

Ang pagtatapos ng patotoo ng Iglesia sa lupa ay darating kapag bumalik ang Panginoong Jesus para sa Kanyang mga sarili, bago magsimula ang madidilim na araw ng kapighatian. Kailangang wala na sa mundong ito ang Iglesia bago magsimula ang ikapitumpung sanlinggo, at ang Israel ay muling kikilalanin bilang bayan ng tipan ng Diyos. Kasama rito ang isa pang paghahayag na maaaring tawaging “ang hiwaga ng pag-agaw.” Una natin itong mababasa sa 1 Tesalonica 4, mga talata 13 hanggang 18:

“Ngunit hindi ko ibig na hindi ninyo malaman, mga kapatid, ang tungkol sa mga natutulog, upang hindi kayo magdalamhati, gaya ng iba na walang pag-asa. Sapagkat kung naniniwala tayo na si Jesus ay namatay at nabuhay na muli, gayundin naman ang mga natutulog kay Jesus ay dadalhin ng Diyos na kasama Niya. Sapagkat ito ang sinasabi namin sa inyo sa pamamagitan ng salita ng Panginoon, na tayong mga buhay na naiwan hanggang sa pagdating ng Panginoon ay hindi mauuna sa mga natutulog. Sapagkat ang Panginoon mismo ay bababa mula sa langit na may sigaw, na may tinig ng arkanghel, at may trumpeta ng Diyos: at ang mga patay kay Cristo ay unang mabubuhay: pagkatapos, tayong mga buhay na naiwan ay aagawing kasama nila sa mga ulap, upang salubungin ang Panginoon sa hangin: at sa gayon ay makakasama na natin ang Panginoon magpakailanman. Kaya nga aliwin ninyo ang isa’t isa sa pamamagitan ng mga salitang ito.”

Sinasabi kong ito ang unang paghahayag ng partikular na katotohanang ito dahil ang mga Sulat sa mga taga-Tesalonica ang pinakaunang mga liham ni Pablo na iningatan ng Espiritu Santo para sa ikatitibay ng Iglesia. May iba pang mga bahagi sa mga naunang sulat, ayon sa pagkakasunod-sunod sa ating mga

Bibliang Ingles, na tumatalakay sa paksang ito, pero kung panahon ang pag-uusapan, ang 1 Tesalonica ang nagbibigay ng pinakaunang nasusulat na salita tungkol dito. Dito natututunan natin na kapag bumaba ang Panginoong Jesus mula sa Langit na may sigaw, tatawagin Niya ang lahat ng Kanyang mga sarili upang salubungin Siya sa hangin. Ibang-iba ito sa Kanyang Pagdating sa lupa sa pagtatapos ng Malaking Kapighatian, kapag ang Israel ay nasa matinding kagipitan, at Siya ay lilitaw sa nagliliyab na apoy, na maghihiganti sa kanilang mga kaaway, ang mga hindi nakakikilala sa Diyos. Ang dalawang aspekto ng Kanyang Pagdating ay lubos na magkaiba. Ang Pagdating sa 1 Tesalonica 4 ay para lamang sa mga banal. Kapag bumaba Siya sa pagtatapos ng panahon ng kapighatian, darating Siya kasama ng Kanyang mga banal upang magsagawa ng paghatol at itatag ang Kanyang maluwalhating kaharian.

Ang natatanging Pag-agaw na ito bago ang Kapighatian ay hindi binabanggit sa mga Sinoptikong Ebanghelyo, at may kaunting pahiwatig lamang tayo nito sa Juan 14, kung saan sinasabi ng Panginoong Jesus: “Kung Ako ay paroroon at maghahanda ng lugar para sa inyo, Ako ay babalik, at tatanggapin Ko kayo sa Aking sarili; upang kung saan Ako naroroon, ay naroon din kayo.” Sinasabi ni Pablo na ito ay dumating sa kanya “sa pamamagitan ng salita ng Panginoon.” Sa madaling salita, ito ay isang natatanging paghahayag na ipinaalam kaugnay ng katotohanan ng iisang katawan. Sa isa sa kanyang mga sumunod na liham, ang 1 Corinto, kabanata 15, nagbibigay siya ng karagdagang kaalaman tungkol sa maluwalhating pangyayaring ito, at doon ay tahasan niya itong tinatawag na isang hiwaga. Sabi niya:

“Narito, ipinakikita ko sa inyo ang isang hiwaga; Hindi tayong lahat ay mamamatay, ngunit tayong lahat ay babaguhin, sa isang sandali, sa isang kisap-mata, sa huling trumpeta: sapagkat tutunog ang trumpeta, at ang mga patay ay ibabangong walang pagkasira, at tayo ay babaguhin. Sapagkat ang nasisira na ito ay kailangang magbihis ng di-pagkasira, at ang may kamatayan na ito ay kailangang magbihis ng walang kamatayan. Kaya kapag ang nasisira na ito ay nakapagbihis na ng di-pagkasira, at ang may kamatayan na ito ay nakapagbihis na ng walang kamatayan, saka matutupad ang salitang nasusulat, Nilamon ng tagumpay ang kamatayan. O kamatayan, nasaan ang iyong tibo? O libingan, nasaan ang iyong tagumpay? Ang tibo ng kamatayan ay ang kasalanan; at ang kapangyarihan ng kasalanan ay ang kautusan. Ngunit salamat sa Diyos, na nagbibigay sa atin ng tagumpay sa pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Kaya nga, mga minamahal kong kapatid, kayo ay maging matatag, di-natitinag, laging sumasagana sa gawain ng Panginoon, yamang alam ninyo na ang inyong pagpapagal ay hindi walang kabuluhan sa Panginoon” (1 Corinto 15:51-58).

Pansinin na ang aspektong ito ng Kanyang Pagbabalik ay mangyayari sa pagtunog ng huling trumpeta. Tinatawag ito sa bahagi ng Tesalonica na “ang trumpeta ng Diyos,” at dapat itong tahasang ihiwalay sa huli sa pitong trumpeta ng mga anghel na binabanggit sa aklat ng Apocalipsis, kabanata 11. Ang mga trumpetang ito ng mga anghel ay tutunog sa huling kalahati ng ikapitumpung sanlinggo ni Daniel, at ang huling trumpeta ang magpapasimula ng maluwalhating kaharian ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ang trumpeta ng Diyos ay ibang-iba. Tinatawag itong “ang huling trumpeta” dahil ito ang

magtatapos sa kasalukuyang kapanahunan ng biyaya at sa pakikitungo ng Diyos sa Kanyang bayan sa kapanahunang ito.

Wala akong duda na tama ang mga tagapagpaliwanag na nakauunawa sa pananalitang “ang huling trumpeta” bilang pagtukoy sa ikatlong trumpeta ng mga hukbong Romano. Kapag tumunog ang unang trumpeta, gabi man o araw, babangon agad ang mga sundalo at babaklasin ang kanilang mga tolda. Kapag tumunog ang ikalawang trumpeta, papila sila sa hanay. Sa huling trumpeta, magmamartsa na sila paalis. Ganoon din tayong mga sumasampalataya: narinig na natin ang unang trumpeta, na gumising sa atin noong tayo ay natutulog sa ating mga kasalanan. Tinawag tayo ng ikalawang trumpeta na kilalanin ang kapamahalaan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ngayon ay hinihintay natin ang pagtunog ng huling trumpeta kapag tayo ay aagawin upang makasama Siya magpakailanman. Sa sandaling iyon, ang mga nabubuhay pa sa kanilang likas at may-kamatayang katawan ay biglang magbibihis ng walang kamatayan. Ibig sabihin, ang katawan ay babaguhin sa isang sandali, sa isang kisap-mata, at gagawing katulad ng maluwalhating katawan ng muling pagkabuhay ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ang mga namatay na at ang mga katawan ay nabulok na sa libingan ay ibabangon sa di-pagkasira, at sa kanilang mga bagong katawan ay makakasama at magiging katulad ni Cristo magpakailanman. Ito ang ating pag-asa. Dahil dito, tinawag tayong maghintay. Sa anumang sandali ay maaaring bumalik ang Panginoong Jesus upang tuparin ang mga Kasulatang ito. Napakapalad na maging handa upang salubungin Siya nang may kagalakan sa Kanyang Pagdating!

Kabanata 10: Ang Hiwaga ng Kasamaan at ang Paghahayag ng Taong Makasalanan

Sa kanyang pinakaunang sulat, ang Unang Sulat sa mga taga-Tesalonica, ipinaliwanag ni Apostol Pablo ang mahalagang katotohanan ng tinatawag nating "Rapture" o pag-agaw sa iglesia. Minsan ay may tumututol na wala raw ang salitang "rapture" sa Kasulatan. Totoo iyan, pero hindi ibig sabihin na mali na ang katotohanang karaniwang tinatawag sa ganoong pangalan. Marami pang ibang salita na hindi talaga makikita sa Biblia, pero lubos pa ring ayon sa Kasulatan, dahil ginagamit ang mga ito para pangalanan ang mga aral na malinaw na itinuturo ng Salita ng Diyos.

Hindi natin makikita ang salitang "trinidad" sa Biblia, pero natututuhan natin na inihayag ng Diyos ang Kanyang sarili sa tatlong Persona, ang Ama at ang Anak at ang Espiritu Santo, at ito nga ang Banal na Trinidad. Wala rin sa Kasulatan ang salitang "paghalili" (substitution), pero kapag sumisigaw ang Apostol, "Ang Anak ng Diyos ay umibig sa akin, at ibinigay ang Kanyang sarili dahil sa akin," at kapag sinasabi ni Isaias, "Siya'y nasugatan dahil sa ating mga pagsalangsang, Siya'y nabugbog dahil sa ating mga kasamaan," pareho nilang itinuturo ang dakilang katotohanan ng paghalili.

Kaya hindi tayo dapat mabahala dahil hindi natin makita ang mismong salitang "rapture" sa mga sinulat ni Pablo o saanman sa Bagong Tipan, sapagkat ang ma-"rapture" ay ang maagaw o madala paitaas. At sa unang sulat na ito sa mga taga-Tesalonica, pati na sa iba pang talata, natututuhan natin na ang

iglesya ng Diyos ay aagawin paitaas para makasama ang Panginoon sa Kanyang pagbabalik sa himpapawid. Iyan ang ibig nating sabihin kapag binabanggit natin ang Rapture.

Habang inaaliw niya ang ilang nababagabag na taga-Tesalonica na nagdadalamhati dahil may mga kapatid sila kay Cristo na namatay na, sinabi sa kanila ng Apostol ang isang natatanging pahayag na tinanggap niya mula sa Panginoon. Gaya ng napansin na natin, ito rin mismo ang hiwagang inihayag pagkaraan, sa ikalabinlimang kabanata ng Unang Corinto. Ito ang pagdating ng Panginoon para sa Kanyang mga banal sa pagtatapos ng kasalukuyang dispensasyon, bago magsimula ang panahon ng paghatol na susunod. May mga nag-aakalang papasok ang iglesya sa panahong iyon ng pagsubok at kapighatian, pero nakakalimutan nila na iyon ay panahon ng kabagabagan ni Jacob, hindi panahon ng pagsubok sa iglesya.

Mayroon ding mga tao na, dahil sa kalagayan ng digmaan ngayon, nagpipilit na nasa kapighatian na tayo, at na marahil ay narito pa ang iglesya sa unang kalahati man lang nito, pero aagawin paitaas sa gitna ng ikapitumpung sanlinggo, bago ibuhos sa lupa ang matitinding paghatol. Pero tiyak na nakakalimutan nila na ang ikapitumpung sanlinggo ay nagsisimula sa paglagda sa isang tipan sa pagitan ng pinuno ng imperyo ng sampung kaharian na lilitaw pa lang, at ng isang tao, malamang ang Antikristo, na kumakatawan sa bayang Israel. Hindi pa nalalagdaan ang tipang iyon. Kaya wala pa tayo sa unang kalahati ng sanlinggo. Hindi iyon kailanman malalagdaan habang ang Diyos ay patuloy pang tumatawag mula sa mga Hentil ng isang bayan para sa Kanyang Pangalan. Saka lamang magsisimula ang ikapitumpung sanlinggo kapag kinilala na Siyang muli bilang may tipan sa Israel, at ang

tumalikod na bahagi ng bayan ay gumawa ng "tipan sa kamatayan at sa impiyerno," gaya ng tawag dito ni Isaias (Isaias 28:18).

Pero hindi pa ito malinaw sa mga unang Cristianong iyon sa Tesalonica. Nang dumating ang pagsubok at pag-uusig, naguluhan sila at nakalimutan ang malinaw at tiyak na turo ng Apostol tungkol sa pag-asa ng pagbabalik ng Panginoon upang kunin ang Kanyang mga sarili para makasama Niya bago magsimula ang mga paghatol. Marami ang nagtaka kung hindi kaya pumapasok na sila sa Malaking Kapighatian kasama ang lahat ng kakilabutan nito. Para sa kanila, parang wala nang hihigit pa sa sama ng tinitis na nila, at may ilan sa kanila na nagkalat ng aral na dumating na raw ang mismong Araw ng Panginoon, ang dakila at kakila-kilabot na araw kung kailan hahatulan Niya ang mga bansa ng sanlibutan at ibubuhos ang Kanyang poot sa mga tumanggi sa Kanyang Ebanghelyo. Posible pa nga, at sa totoo ay malamang, batay sa Ikalawang Tesalonica 2, talatang 3, na may isang taong nagpeke ng sulat, kunwari ay galing kay Apostol Pablo, na nagsasabi ng mismong bagay na ito. Kaya ang mga banal ay nalito at naguluhan ang isip, at nawala sa kanilang paningin ang mapalad na pag-asa na napakahalaga sa kanila noong mga araw ng kanilang unang pag-ibig.

Para itama ang lahat ng ito, isinulat ni Pablo ang kanyang ikalawang sulat. Sa unang kabanata ng sulat na iyon, binanggit niya ang pagdating ng Panginoon kasama ang lahat ng Kanyang mga banal kapag Siya ay nahayag sa paghatol. Tiyak na walang sinumang maghahambing ng talatang ito sa Unang Tesalonica 4:13-18 ang mag-iisip na pagsamahin ang dalawa. Sa Ikalawang Tesalonica 1:7-10 ay mababasa natin:

"At sa inyo na mga nababagabag ay kapahingahan na kasama namin, sa pagkahayag ng Panginoong Jesus mula sa langit na kasama ang Kanyang makapangyarihang mga anghel, sa nagniningas na apoy, na maghihiganti sa hindi nakakakilala sa Diyos, at sa hindi sumusunod sa Ebanghelyo ng ating Panginoong Jesu-Cristo: na sila'y magbabayad ng parusa, ng walang hanggang kapahamakan, na mahiwalay sa harapan ng Panginoon, at sa kaluwalhatian ng Kanyang kapangyarihan; pagparito Niya upang luwalhatiin sa Kanyang mga banal, at upang hangaan sa araw na yaon ng lahat ng mga nagsisampalataya (sapagkat ang aming patotoo sa inyo ay pinaniwalaan)."

Napakalaking tagpo nito! At napakalayo nito sa kapayapaan at pagpapala ng larawang ibinigay sa unang sulat, kung saan bumababa si Cristo at tinatawag ang Kanyang mga sarili papunta sa Kanya. Doon ay walang nagniningas na apoy, walang paghihiganti sa masasama. Ang nakikita natin ay ang Kasintahang Lalaki na dumarating para sa Kanyang kasintahang babae, ang Ulo ng iglesia na tumatawag sa lahat ng Kanyang mga bahagi para makasama Niya bago bumagsak ang mga paghatol sa lupa.

Sa ikalawang kabanata ng ikalawang sulat na ito, tuwirang pinuntahan ni Pablo ang punto. Pansinin ang mga talatang 1 at 2:

"Ngayon, mga kapatid, alang-alang sa pagparito ng ating Panginoong Jesu-Cristo, at sa ating pagkakatiapon sa Kanya, ay ipinamamanhik namin sa inyo, na huwag kayong madaling makilos sa inyong pagiisip, at huwag din kayong mabagabag, maging sa espiritu, o sa salita, o sa sulat na wari'y mula sa

amin, na waring ang araw ni Cristo ay dumating na" (2 Tesalonica 2:1-2).

Ibinabatay niya ang lahat ng sasabihin niya sa katotohanang naipahayag na niya tungkol sa pagdating ng ating Panginoong Jesu-Cristo at ating pagkakatipon sa Kanya. Para bang sinasabi niya sa mga mananampalatayang ito, "Nakikiusap ako sa inyo, mga kapatid, dahil sa naipaalam ko na sa inyo tungkol sa mahalagang katotohanan ng magiging katuparan ng lahat ng ating pag-asa, ang pagdating ng ating Panginoong Jesus sa himpapawid, kung kailan bubuhaying muli ang mga patay at babaguhin ang mga buháy at tayong lahat ay titipunin sa Kanya, na huwag ninyong hayaang maligaw kayo o mabagabag ang inyong isip na para bang ang mga kahirapang dinaranas ninyo ngayon at ang mga pag-uusig na kailangan ninyong tiisin ay palatandaan na halos narito na ang mismong Araw ng Panginoon."

Pansinin na bagaman sa Authorized Version ay mababasa natin sa talatang 2 ang "ang araw ni Cristo," sa bawat maingat na salin ay isinalin itong "ang araw ng Panginoon." Ito ang kinatatakutan nila. Ang "araw ni Cristo" ay laging tumutukoy sa panahong ang mga banal ay matitipon sa palibot ng Panginoong Jesu-Cristo sa himpapawid at tatayo tayo sa harap ng Kanyang hukuman. Iyon ang Araw ng pagkahayag para sa mga mananampalataya lamang, na madalas banggitin sa mga sulat. Pero ang Araw ng Panginoon ay ang panahon kung kailan Siya mahahayag sa paghatol. Kasama rito ang pagbubuhos ng Kanyang poot sa panahon ng Malaking Kapighatian at ang buong Kapanahunan ng Kaharian na susunod.

Kung may magsabi na may pahayag siya mula sa Espiritu, o may magsabing natagpuan niya sa Salita (ibig sabihin, sa Salita

ng Diyos) na daraan ang iglesya sa Malaking Kapighatian, o kung may ibang magpakita ng pekeng sulat na kunwari ay galing mismo kay Pablo, ayaw ni Pablo na paniwalaan ito ng mga banal. Kailangang mauna ang pagdating ng Panginoong Jesu-Cristo at ang ating pagkakatipon sa Kanya. Hindi makapagsisimula ang Malaking Kapighatian hangga't hindi pa nahahayag ang taong makasalanan, at hindi iyon mangyayari habang narito pa sa lupa ang Espiritu Santo na kumikilos sa loob at sa pamamagitan ng iglesya. Malinaw itong lumalabas sa mga sumusunod na talata. Sinasabi niya:

"Huwag kayong padaya kaninuman sa anomang paraan: sapagkat hindi darating ang araw na yaon, maliban nang dumating muna ang pagtaliwakas, at mahayag ang taong makasalanan, ang anak ng kapahamakan, na sumasalangsang at nagmamataas laban sa lahat na tinatawag na Diyos o sinasamba; ano pa't siya'y nauupo sa templo ng Diyos, na siya'y nagtatanyag sa kanyang sarili na siya'y Diyos. Hindi бага ninyo naaalaala na nang ako'y kasama pa ninyo, ay sinabi ko sa inyo ang mga bagay na ito?" (2 Tesalonica 2:3-5).

Ang pananalitang "isang pagtalikod" ay mas mabuting isalin na "ang pagtalikod" (ang apostasya). Hindi nito tinutukoy ang mga pagtalikod sa katotohanan na paulit-ulit nang nangyari sa buong dispensasyong Cristiano, kundi ang lubos na pagtatakwil sa Cristianismo at sa lahat ng bagay na mula sa Diyos, kapag ang Babilonyang Dakila, ang huwad na sistemang panrelihiyon ng mga huling araw, ay maghahari na sa buong Sangkakristiyanuhan, at mahahayag ang taong makasalanan, ang kabuuan ng lahat ng kasamaan laban sa Diyos, ang nagkukunwaring Cristo ni Satanas. Tiyak siyang tinawag, gaya ni Judas, na "ang anak ng kapahamakan."

Hindi natin dapat isipin, gaya ng itinuro ng ilan, na magkakaroon si Satanas ng kapangyarihang bumuhay ng patay. Ang Diyos lamang ang bumubuhay sa mga patay. Kaya ang anak ng kapahamakang ito ay hindi si Judas mismo na para bang ilalabas siya mula sa libingan at magiging Antikristo. Kundi kung paanong pumasok si Satanas kay Judas at kinontrol at sinakop siya nang lubos kaya ipinagbili niya ang Cristo ng Diyos, gayundin papasukin, sasakupin at kokontrolin ni Satanas ang lapastangang pinunong ito ng Israel sa mga huling araw, kaya itatayo niya ang kanyang sarili para wasakin ang lahat ng bagay na mula sa Diyos sa lupa. Ang paglalarawan sa kanya sa talatang 4 ay halos kapareho ng sa haring sumusunod sa sariling kalooban sa Daniel 11. Sumasalungat siya at nagmamataas laban sa lahat na tinatawag na Diyos o sinasamba. Umuupo siya sa Templo ng Diyos, isang Templo na walang dudang muling itatayo sa Jerusalem sa mga huling panahon, at doon ay ipinahahayag niya na siya ay Diyos.

May mga nag-akala na ang taong makasalanan ay ang unang halimaw sa Apocalipsis 13, dahil sinasabi sa atin na sasambahin siya ng lahat ng tao na ang pangalan ay hindi nakasulat sa aklat ng buhay ng Korderong pinatay. Pero ang pagsambang binanggit dito ay sa diwa ng pagbibigay-pugay, gaya ng milyun-milyong tao ngayon na nagbibigay-pugay kay Adolph Hitler at itinuturing siyang pinunong hindi matatalo na walang sinumang makalalaban nang matagumpay. Pero ang taong makasalanan ay isang pinunong panrelihiyon, hindi lang basta pinuno ng isang bansa, at walang duda, sa palagay ko man lang, na siya rin ang ikalawang halimaw sa Apocalipsis 13, ang may dalawang sungay na gaya ng sa kordero, ibig sabihin, mukha siyang Kordero ng Diyos (kaya siya ang huwad na mesiyas),

pero nagsasalita siya na parang dragon, sapagkat si Satanas ang magpapalakas sa kanya.

Sinabi ni Pablo sa mga taga-Tesalonica na nang kasama pa niya sila, nabanggit na niya sa kanila ang mga bagay na ito, at saka niya ipinaliwanag ang isang bagay na maliwanag na nakalimutan na nila.

"At ngayo'y nalalaman ninyo ang pumipigil, upang siya'y mahayag sa kanyang sariling panahon. Sapagkat ang hiwaga ng kasamaan ay gumagawa na: subalit mayroong pumipigil ngayon, hanggang sa alisin siya sa daan. At kung magkagayo'y mahahayag ang tampalasan, na papatayin ng Panginoong Jesus ng hininga ng Kanyang bibig, at sa pagkahayag ng Kanyang pagparito ay lilipulin; sa makatuwid baga'y yaong ang pagparito ay ayon sa paggawa ni Satanas na may buong kapangyarihan at mga tanda at mga kababalaghang kasinungalingan, at may buong daya ng kalikuan sa mga napapahamak; sapagkat hindi nila tinanggap ang pag-ibig sa katotohanan, upang sila'y mangaligtas" (2 Tesalonica 2:6-10).

Suriin nating mabuti ang mga talatang ito. "Nalalaman ninyo," sabi ng Apostol, "ang pumipigil," ibig sabihin, kung ano ang humahadlang, kung ano ang nagpipigil, kung ano ang pumipigil sa lubos na paglitaw ng kasamaan, ang paghahayag ng taong makasalanan. Nasabi na ni Pablo sa kanila na may isang kapangyarihang nasa sanlibutan na noon pa, na pumipigil sa kasamaan na umabot sa sukdulan nito. Maraming haka-haka kung ano ang ibig niyang sabihin sa pumipigil o humahadlang na ito. May mga nag-akala na palihim niyang tinutukoy ang Imperyong Romano, na ipinahihiwatig ang pagbagsak nito, at sinasabing hindi mahahayag ang taong makasalanan hangga't hindi bumabagsak ang Imperyong Romano. Ang mga nagtuturo

nito ay karaniwang itinuturing na ang taong makasalanan ay ang Kapapahan. Hindi maikakaila ng mga sumasampalataya at nakakaalam ng katotohanan na laban kay Cristo ang Kapapahan, pero ang taong makasalanan ay isang tiyak na tao, hindi isang sistema, na lilitaw sa isang takdang panahon at lilipulin ng Makapangyarihang kapangyarihan. May iba namang nagturo na ang humahadlang ay ang organisadong pamahalaan, at mas kapani-paniwala ito. Ang kaisipan nila ay kapag kinuha na ang iglesya mula sa sanlibutan, guguho ang lahat ng organisadong pamahalaan, at mula sa magulong kalagayan ng mga bansa ay lilitaw ang taong makasalanan. Pero kailangan nating tandaan na ang Apostol ay sumusulat hindi lang para sa mga taga-Tesalonica noong panahon niya kundi para sa lahat ng mananampalataya hanggang sa wakas ng dispensasyon, at kapag sinabi niyang, "*Nalalaman ninyo ang humahadlang* upang siya'y mahayag sa kanyang sariling panahon," nagsasalita siya sa lahat ng Cristiano.

Hayaan ninyong itanong ko ito nang tuwiran sa iyo na bumabasa. Alam mo ba kung ano ang humahadlang o pumipigil sa lubos na paglitaw ng kasamaan? Paulit-ulit ko nang naitanong ito sa mga kapulungan, maliit man o malaki, kapag nagtitipon ang mga Cristiano para pag-aralan ang Salitang panghula, at laging parang iisang tinig ang sagot nila, "Opo." At kapag itinanong ko ang ikalawa, "Sino o ano ang humahadlang?" agad nilang sinasagot, "Ang Espiritu Santo." Napakalinaw nito sa akin kaya nagtataka ako kung bakit may nagdududa pa rito. Sa totoo, tiyak na tiyak itong sinasabi ni Propeta Isaias. Sa kabanata 59, talatang 19, sinasabi niya: "Pagka ang kaaway ay darating na gaya ng baha, ang Espiritu ng Panginoon ay magtataas ng watawat laban sa kanya"; o, gaya ng pagkakasalin ng iba, "Ang Espiritu ng Panginoon ay

lalaban sa kanya." Lagi Niyang nilalabanan ang mga kapangyarihan ng kasamaan. Habang narito Siya sa sanlibutan at ginagawa ang Kanyang kasalukuyang gawain bilang Espiritu ng biyaya, nilalabanan Niya ang mga pagsisikap ni Satanas na iharap ang kanyang huwad na Cristo at wasakin ang patotoo ng Diyos sa mundong ito. Kaya mababasa natin na "ang hiwaga ng kasamaan [o ang lihim ng kawalan ng batas] ay gumagawa na, subalit may isa ngayong humahadlang hanggang sa alisin siya sa daan [o mula sa gitna]."

Sinabi ng Panginoong Jesus sa Kanyang mga alagad, "Pagdating ng Mang-aaliw, ang Espiritu ng katotohanan, Siya ay mananatiling kasama ninyo magpakailanman." Kung gayon, narito Siya sa sanlibutan, kumikilos sa loob at sa pamamagitan ng iglesya. Kaya habang narito pa ang iglesya sa mundong ito, narito rin ang Humahadlang, na pumipigil sa kasamaan. Pero palihim na kumikilos si Satanas, nililinlang ang mga lalaki at babae sa pamamagitan ng mga maling aral, at ginagawa ang lahat ng kaya niya para lapastanganin ang pangalan ng Panginoong Jesu-Cristo at ihanda sila na tanggapin ang huwad na Cristo kapag lumitaw na ito.

Kapag umakyat na ang Espiritu Santo, ang Humahadlang, kasama ng iglesya sa Rapture, saka mahahayag ang masamang iyon, ang obra maestra ni Satanas. Sa loob ng ilang panahon ay malililang niya ang buong sanlibutan, maliban sa mga tunay na hinirang (mga hinirang na tatawagin pagkaalis ng iglesya), at kahit sila ay madalas na maguguluhan at mahihirapang manindigan laban sa galing niyang manghikayat. Pero tiyak ang kanyang kahihinatnan. Kapag bumaba na ang Panginoon sa kapangyarihan at kaluwalhatian, gaya ng ipinakita sa unang

kabanata ng sulat na ito, ang masamang taong ito ay lilipulin sa liwanag ng Kanyang pagparito.

Pero sa huling kalahati ng ikapitumpung sanlinggo, ililigaw niya ang mga bansa sa pamamagitan ng kapangyarihan at mga tanda at mga kababalaghang kasinungalingan. Ang mga iingatan sa araw na iyon ay tinatawag ng mga propeta na "ang nalabi." Ang nalabing ito ng mga Judio ay magiging mga sugo ng Diyos sa mga Hentil na hindi pa nakakarinig at hindi pa tumatanggi sa katotohanan. Pero para sa mga nakarinig na at nagkaroon ng lahat ng pagkakataong maligtas pero nagpatuloy sa pagtanggì sa mensahe ng biyaya, wala nang posibilidad ng kaligtasan sa kakila-kilabot na araw na iyon. Dahil tinanggihan nila ang pag-ibig sa katotohanan noong maaari pa sana nilang makilala ito, padadalhan sila ng Diyos ng malakas na pagkaligaw para maniwala sila hindi lang sa *isang* kasinungalingan, kundi, ayon sa orihinal na teksto, sa *ang* kasinungalingan, ibig sabihin, ang kasinungalingan ng Antikristo, upang silang lahat ay mahatulan o maitakda sa paghatol dahil hindi sila naniwala sa katotohanan kundi nalugod sila sa kalikuan.

Malinaw sa mga talatang 13 at 14 na ang mga mananampalataya sa dispensasyong ito ay wala na sa lupa sa araw na iyon ng kapangyarihan ni Satanas:

"Datapuwat kami ay nararapat magpasalamat na lagi sa Diyos dahil sa inyo, mga kapatid na minamahal ng Panginoon, sapagkat kayo'y hinirang ng Diyos buhat pa nang pasimula sa kaligtasan sa pagpapakabanal ng Espiritu at paniniwala sa katotohanan: na sa ganito'y tinawag Niya kayo sa pamamagitan ng aming Ebanghelyo, upang kamtan ang kaluwalhatian ng ating Panginoong Jesu-Cristo" (2 Tesalonica 2:13-14).

Dahil aagawin na sila paitaas para makasama ang Panginoon bago bumagsak ang mga paghatol, ang mga mananampalataya ay kasama ni Cristo sa bahay ng Ama habang may kabagabagan dito sa lupa. Kaya maliwanag na ang pahayag na ito tungkol sa taong makasalanan ay lubos na tumutugma sa sinusundan natin sa buong Kasulatan: ang nakatagong layunin ng Diyos na tawagin ang Kanyang bayan sa panahon ng pagitan sa pagitan ng ikaanimnapu't siyam at ikapitumpung sanlinggo ng pangitain ni Daniel.

Kabanata II: Ang Wakas ng Pagitan

Ngayon ay pag-aaralan naman natin ang aklat ng Apocalipsis. Dahil limitado ang ating espasyo, balangkas lamang ang magagawa natin. Mas buo ko na itong tinalakay sa ibang aklat.² Ang iisang layunin ko ngayon ay ipakita kung paanong ang karamihan sa mga pangitain ng Apocalipsis ay nagaganap pagkatapos magwakas ang Dakilang Pagitan.

Ang Panginoon mismo ang nagpakita ng mga bahagi ng aklat ng Apocalipsis sa kabanata 1, talatang 19. Sinasabi sa atin na sinabi Niya kay Apostol Juan: "Isulat mo ang mga bagay na iyong nakita, at ang mga bagay na ngayon, at ang mga bagay na mangyayari pagkatapos nito." Kung isasalin nang mas literal ang huling dalawang bahagi ng talatang ito, magiging ganito: "Ang mga bagay na nangyayari ngayon, at ang mga bagay na mangyayari pagkatapos ng mga bagay na ito."

Noong sabihin ng Panginoon ang mga salitang ito, ang nakita pa lang ni Juan ay ang pangitain sa kabanata 1, ang Anak ng Tao sa gitna ng mga kandelerero. Kaya tama lang na sabihin natin na ang unang bahagi ng Aklat na ito ay ang kabanata 1, mga talatang 1 hanggang 18. Ang "mga bagay na nangyayari ngayon" ay sumasaklaw sa sumunod na dalawang kabanata. Doon, sa anyo ng pitong sulat na ipinadala sa pitong tunay na iglesya o kapulungang Cristiano na umiiral noong huling dekada ng unang siglo ng Panahong Cristiano, sa paghahari ni Emperador Domiciano, na sa ilalim ng malupit niyang pamamahala ay ipinatapon si Juan sa pulo ng Patmos, makikita natin ang isang balangkas na larawan ng kalagayang moral at espirituwal na nakita ng Panginoon na mananaig sa pitong panahon ng kasaysayan ng iglesya, mula sa mga araw ng mga apostol

hanggang sa wakas ng patotoo nito sa lupa. Ang mga iglesyang ito ay pawang nasa lalawigang Romano ng Asia na pinamamahalaan ng isang prokonsul, kung saan si Juan mismo, ayon sa pinakamahusay na mga talaang mayroon tayo, ay nanirahan nang mga tatlumpung huling taon ng kanyang buhay. May napakatiyak na dahilan kung bakit pinili ng Panginoon ang pitong ito na nakikita natin dito. May iba pang lungsod sa lalawigang ito na may mga iglesya, pero hindi sila binanggit dito. Isa na rito ang Hierapolis; isa pa ang Colosas. Kung titingnan ninyo sa mapa, makikita ninyo na ang pitong napili rito ay bumubuo ng parang magaspang na bilog. Kaya kung dadaan ang isang tao sa malaking daan mula Efeso, susunod niyang mararating ang Smirna, saka ang Pergamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia at Laodicea, at mula roon ay pabalik sa Efeso.

Sinasabi sa atin sa ikadalawampung talata ng kabanata 1, na nagpapakilala sa bahaging ito: "Ang hiwaga ng pitong bituin na iyong nakita sa Aking kanang kamay, at ang pitong kandelerong ginto. Ang pitong bituin ay ang mga anghel ng pitong iglesya: at ang pitong kandelero na iyong nakita ay ang pitong iglesya." Kung gayon, makikita ang Panginoon sa gitna ng mga iglesyang ito na nasa lugar ng pagpapatotoo dito sa lupa. Kung iisipin lang natin ang kalagayan ng mga iglesya noong panahong isinulat ang Apocalipsis, walang gaanong hiwaga rito. Pero madali nang mabuksan ang hiwaga ngayon, sapagkat habang nakatayo tayo halos sa kalagitnaan ng ikadalawampung siglo, malilingon natin ang lahat ng taong lumipas at makikita kung gaano kahanga-hangang tumutugma ang mga sulat na ito sa pitong dakilang panahon ng kasaysayan ng iglesya.

Pansinin na wala rito ang mga tiyak na pangyayari sa kasaysayan tungkol sa mga partikular na tao na ipinropesiya. Binabanggit ko ito dahil may ilang tumutol sa nasabi na, sapagkat parang lubos na hindi pinansin ang mga dakila at kilalang tauhan sa kasaysayan ng iglesya. "Paano," tanong ng isang komentarista, "masasabing tinutukoy ng sulat sa Sardis, halimbawa, ang malalaking iglesya ng estado ng Protestantismo, gayong walang binabanggit tungkol kay Luther, kay Calvin, o sa iba pang tanyag na bayani ng Repormasyon?" Ang sagot, siyempre, ay hindi gaanong mga pangyayari o mga tao ang tinatalakay dito kundi mga simulain. Sa sulat sa Sardis ay nakikita natin ang kalagayang moral at espirituwal ng Protestantismo, at iyon ang nais ipaalam ng Espiritu ng Diyos. Ito ang pinakamatibay na patunay na tama ang paliwanag na ito: Kung babaguhin natin kahit kaunti ang pagkakasunod-sunod ng mga sulat na ito, magkakagulo, pero kung kukunin natin ang mga ito ayon sa pagkakaayos nila, lahat ay lubos na tumutugma sa kasaysayan ng iglesya. Halimbawa, hindi natin maipapalit ang Sardis sa Smirna, ang Laodicea sa Tiatira, ang Pergamo sa Efeso, o gumawa ng anumang ibang pagbabago nang hindi nasisira ang kahanga-hangang paglalarawan ng Diyos sa makahulang kuwento ng iglesya.

Ayon sa pananaw na ito, kung gayon, nabubuhay tayo ngayon sa panahon ng Laodicea sa kasaysayan ng iglesya. Inilalarawan ng Efeso ang mga unang araw noong buháy pa ang mga apostol na naglilingkod sa iglesya sa lupa. Inilalarawan ng Smirna ang kalagayang moral at espirituwal na naghari noong panahon ng sampung dakila at tanyag na pag-uusig ng Roma. Isinasalaysay ng Pergamo ang pagsasanib ng iglesya at ng

Estado noong mga araw ni Con- na pakinggan ang Kanyang tinig. Lubos silang tumutugma sa mga paghatol ng mga tatak.

Pero sa kabanata 7 ay may isang pagitan sa pagitan ng ikaanim at ikapitong tatak, at dito ay makikita natin ang 144,000 Israelita na tinatakan bago talagang magsimula ang Malaking Kapighatian. Inutusan ang anghel: "Huwag ninyong ipahamak ang lupa, ni ang dagat, ni ang mga punongkahoy, hanggang sa aming matatakan sa kanilang mga noo ang mga lingkod ng aming Diyos" (talatang 3). Sa huling bahagi ng kabanata ay may pangitain ng napakaraming tao mula sa mga Hentil na maliligtas sa araw na iyon. Inilalarawan sila kung ano ang magiging anyo nila pagkatapos nilang dumaan sa kakila-kilabot na panahong iyon ng pagsubok, gaya ng mababasa natin sa talatang 14: "Ang mga ito ay ang mga nanggaling sa malaking kapighatian [o, mas literal, ang kapighatian, ang malaki], at kanilang hinugasan ang kanilang mga damit, at pinaputi sa dugo ng Kordero." Ipinakita ng Panginoon kay Juan ang dalawang pangkat na ito upang malaman niya na ang lahat ng kakilabutan ng Malaking Kapighatian, kasama ang pagbubuhos ng poot ng Diyos sa lupa, ay hindi makahahadlang sa Espiritu ng Diyos na kumilos mula sa langit sa puso ng mga lalaki at babae na hindi nakarinig at hindi tumanggi sa Ebanghelyo sa kapanahunang ito ng pagitan, pero buháy pa sa lupa sa araw na iyon.

Kapag nabuksan na ang ikapitong tatak, makikita ang pitong anghel na nakatayo sa harap ng Diyos, at binigyan sila ng pitong trumpeta ng paghatol. Ang pagtunog ng unang trumpeta ang magpapasimula sa Malaking Kapighatian; ang pagtunog ng ikapitong trumpeta ang magtatapos dito at magpapasok sa maluwalhating kaharian ng ating Panginoong

Jesu-Cristo. Nakita natin sa ikasiyam na kabanata ng Daniel na kapag natapos na ang pitumpung sanlinggo, tatatakan ang pangitain ng hula, at magiging ganap na ang lahat. At sa Apocalipsis 10, mga talatang 5 hanggang 7, mababasa natin:

"At ang anghel na aking nakitang nakatayo sa dagat at sa lupa ay nagtaas ng kanyang kanang kamay sa langit, at sumumpa sa Kanya na nabubuhay magpakailanman kailanman, na lumalang ng langit at ng mga bagay na naroroon, at ng lupa at ng mga bagay na naroroon, at ng dagat at ng mga bagay na naroroon, na hindi na magluluwat pa: kundi sa mga araw ng tinig ng ikapitong anghel, pagka siya'y magpapasimulang humihip, ay matatapos nga ang hiwaga ng Diyos, ayon sa mabuting balita na Kanyang ipinahayag sa Kanyang mga lingkod na mga propeta."

Ang pananalitang "hindi na magkakaroon pa ng panahon" ay hindi talaga nangangahulugang magsisimula na ang walang hanggan. Ang "panahon" dito ay ginamit sa diwa ng pagpapaliban, na para bang may isang taong may tipanan sa isang takdang oras at sabik na naghihintay sa kausap niyang nangakong makikipagkita, at sa wakas, dahil nabigo, ay nagsabing, "Wala nang panahon," na ang ibig lang sabihin ay hindi na siya makapaghihintay pa. Kaya pansinin na kapag tumunog na ang ikapitong trumpeta, matatapos na ang hiwaga ng matagal na pagtitiis ng Diyos sa kasamaan. Lalabas sa liwanag ang lahat, at lubos na mapapatunayang matuwid ang mga paraan ng Diyos sa mga tao.

Sa kabanata 11 ay may iba pang detalye tungkol dito:

"At humihip ang ikapitong anghel; at nagkaroon ng malalakas na tinig sa langit, na nagsisipagsabi, Ang kaharian ng sanlibutan ay naging kaharian ng ating Panginoon, at ng

Kanyang Cristo: at Siya'y maghahari magpakailanman kailanman. At ang dalawampu't apat na matatanda, na nangakaupo sa harapan ng Diyos sa kanilang mga luklukan, ay nangagpatirapa, at nagsisamba sa Diyos, na nagsisipagsabi, Nagpapasalamat kami sa Iyo, Oh Panginoong Diyos, na Makapangyarihan sa lahat, na Ikaw ngayon, at Ikaw noon, at darating; sapagkat hinawakan Mo ang Iyong dakilang kapangyarihan, at naghari Ka. At nangagalit ang mga bansa, at dumating ang Iyong kagalitan, at ang panahon ng mga patay upang hatulan, at ang panahon ng pagbibigay ng ganti sa Iyong mga lingkod na mga propeta, at sa mga banal, at sa nangatatapot sa Iyong pangalan, maliliit at malalaki; at upang lipulin ang mga nagsisilipol ng lupa" (Apocalipsis 11:15-18). Malinaw sa talatang ito na ang ikapitong trumpeta ang nagtatapos sa Malaking Kapighatian. Hindi ito, gaya ng inakala ng ilan, ang kapareho ng "pakakak ng Diyos" sa Unang Tesalonica 4, na tinatawag ding "ang huling trumpeta" sa Unang Corinto 15. Sa mga talatang iyon, tumutunog ang pakakak ng Diyos para sa Rapture ng iglesia. Dito naman, hinihipan ng ikapitong anghel ang kanyang trumpeta sa wakas ng panahon ng kapighatian upang ipasok ang paghahari ni Cristo. Doon magagalak ang buong langit dahil dumating na ang paghahari sa sanlibutan ng ating Diyos at ng Kanyang Cristo.

Ang ikalawang bahagi ng ikatlong malaking dibisyong ito ay nagsisimula sa talatang 19 ng kabanata 11 at nagpapatuloy hanggang sa katapusan ng kabanata 19, pero hindi na natin ito kailangang pag-usapan ngayon. Ang mga gustong pag-aralan ito nang mas buo ay magagawa iyon sa kanilang libreng oras, at maraming kapaki-pakinabang na aklat na makatutulong sa mapitagang mag-aaral.

Ang kabanata 20 ay nagbibigay sa atin ng mga detalye tungkol sa Kaharian sa Isang Libong Taon (Milenyo), at sa sumunod na dalawang kabanata ay dinadala tayo hanggang sa walang hanggang kaharian. Nagtatapos ang aklat sa isang dagdag na bahagi mula kabanata 22, talatang 8, hanggang sa wakas.

May isang punto na mabuting pag-isipang mabuti, dahil marami ang naguluhan dito. Karaniwan nating sinasabi na ang Rapture ay kasama sa unang pagkabuhay na muli, pero mabuting tandaan na ang pagkabuhay na muli ng ating Panginoon ay bahagi ng unang pagkabuhay na muling iyon, at kasama rin dito ang pagkabuhay na muli ng mga banal na papatayin sa ilalim ng Halimaw at ng Antikristo sa kakilabot na mga araw ng Malaking Kapighatian. Sa kabanata 20, pagkatapos gapusin si Satanas bilang paghahanda sa pagtatatag ng kaharian, mababasa natin sa mga talatang 4 hanggang 6:

"At nakakita ako ng mga luklukan, at sila'y nagsiupo sa mga yaon, at ibinigay sa kanila ang paghatol: at nakita ko ang mga kaluluwa ng mga pinugutan ng ulo dahil sa patotoo kay Jesus, at dahil sa salita ng Diyos, at ang mga hindi sumamba sa halimaw, ni sa kanyang larawan man, at hindi tumanggap ng tanda sa kanilang noo at sa kanilang kamay; at sila'y nangabuhay, at nangaghari na kasama ni Cristo ng isang libong taon. Ang mga ibang patay ay hindi nangabuhay hanggang sa maganap ang isang libong taon. Ito ang unang pagkabuhay na muli. Mapalad at banal ang makabahagi sa unang pagkabuhay na muli: sa mga ito'y walang kapangyarihan ang ikalawang kamatayan; kundi sila'y magiging mga saserdote ng Diyos at ni Cristo, at mangaghahari na kasama Niya ng isang libong taon."

Madalas itanong, "Kung ang unang pagkabuhay na muli ay mangyayari sa pagtatapos ng Malaking Kapighatian, paano masasabi na ang mga banal sa dispensasyong ito at sa mga nakaraang dispensasyon ay bubuhaying muli, at ang mga buháy na mananampalataya ay babaguhin, at silang lahat ay aagawin paitaas sa langit bago magsimula ang kapighatian?" Para maunawaan ito nang malinaw, suriin nating mabuti ang talata.

Sinabi ni Juan, "Nakakita ako ng mga luklukan, at sila'y nagsiupo sa mga yaon, at ibinigay sa kanila ang paghatol." Isinalin din ito nang ganito: "Nakakita ako ng mga luklukan, at ng mga nakaupo sa mga ito na binigyan ng paghatol." Ngayon, ito ay isang hiwalay na pangkat, at malinaw na tumutukoy sa mga sinasagisag ng dalawampu't apat na matatanda na nakita na natin sa mga kahanga-hangang pangitaing ito ng Diyos. Sila ang mga banal sa Kapanahunan ng Iglesia at sa mga nakaraang dispensasyon. Pagkatapos ay ipinakita ni Juan ang isa pang uri. Sinabi niya: "At nakita ko ang mga kaluluwa ng mga pinugutan ng ulo dahil sa patotoo kay Jesus, at dahil sa salita ng Diyos, at ang mga hindi sumamba sa halimaw, ni sa kanyang larawan man, at hindi tumanggap ng tanda sa kanilang noo at sa kanilang kamay; at sila'y nangabuhay, at nangaghari na kasama ni Cristo ng isang libong taon." Ang pagkabuhay na muli ng pangkat na ito ang bumubuo sa kabuuan ng unang pagkabuhay na muli. Wala nang iba pang patay na mabubuhay muli hangga't hindi natatapos ang Milenyo. Tungkol sa dalawang pangkat na ito, sinasabi ng Espiritu ng Diyos, "Ito ang unang pagkabuhay na muli," at ipinahahayag ang isang pagpapala bilang bahagi ng lahat ng kasama rito, na magiging mga saserdote ng Diyos at ni Cristo at maghahari kasama Niya nang isang libong taon.

Sa Kaharian sa Isang Libong Taon na ito, magtatapos ang kasaysayan ng tao sa lupang ito. Kapag binuhay na ang masasama sa wakas ng Kapanahunan ng Kaharian at tumayo sila sa harap ng Malaking Puting Trono para hatulan, ang kasalukuyang nilikhang langit at lupa ay wawasakin ng apoy mula sa langit, at papalitan ng

"Isang malayong banal na pangyayari,
Na doon patungo ang buong sangnilikha,"

kung kailan magkakaroon ng bagong langit at bagong lupa na tinatahanan ng katuwiran, kung saan ang Diyos ang magiging lahat sa lahat. Ito ang walang hanggang kaharian ng ating Panginoon at Tagapagligtas na si Jesu-Cristo. Mayroon itong dalawang aspeto, ang panlangit at ang panlupa, pero ang bagong langit at bagong lupa ay magiging napakalapit ang kaugnayan sa Bagong Jerusalem na bumababa mula sa Diyos mula sa langit, na nag-uugnay sa dalawa, kaya masasabi pagsimula ng walang hanggang araw na iyon, "Ang Diyos mismo ay sasakanila, sila ay magiging Kanyang bayan, at Siya ang magiging kanilang Diyos." Walang anumang pahihintulutang gumambala sa masayang ugnayan ng Diyos at ng Kanyang mga banal. Ang buong usapin ng mabuti at masama ay lubos nang "nagiik" o natapos pag-usapan, kung mapapahintulutan akong gumamit ng ganoong salita, sa mga kapanahunan ng panahon, at ang mga naligtas ay magiging larawan ng biyaya ng Diyos sa lahat ng darating na kapanahunan. Tunay na maligaya ang mga magkakaroon ng bahagi kasama ng mga tinubos sa maluwalhating katuparang iyon!

Mga Tala

1. Ikinagagalak kong irekomenda ang tatlong mahusay na aklat tungkol sa Ebanghelyo ni Mateo: *Lectures on Matthew*, ni William Kelly, at ang mga paliwanag nina Dr. A. C. Gaebelein at Dr. E. Schuyler English. Alinman sa mga ito ay makatutulong sa mag-aaral ng hula na nagnanais ng maingat na paliwanag sa bahaging ito ng Salita.
2. Ang *Lectures on the Book of Revelation* na isinulat din ng awtor na ito ay mabibili sa mga tagapaglathala.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.